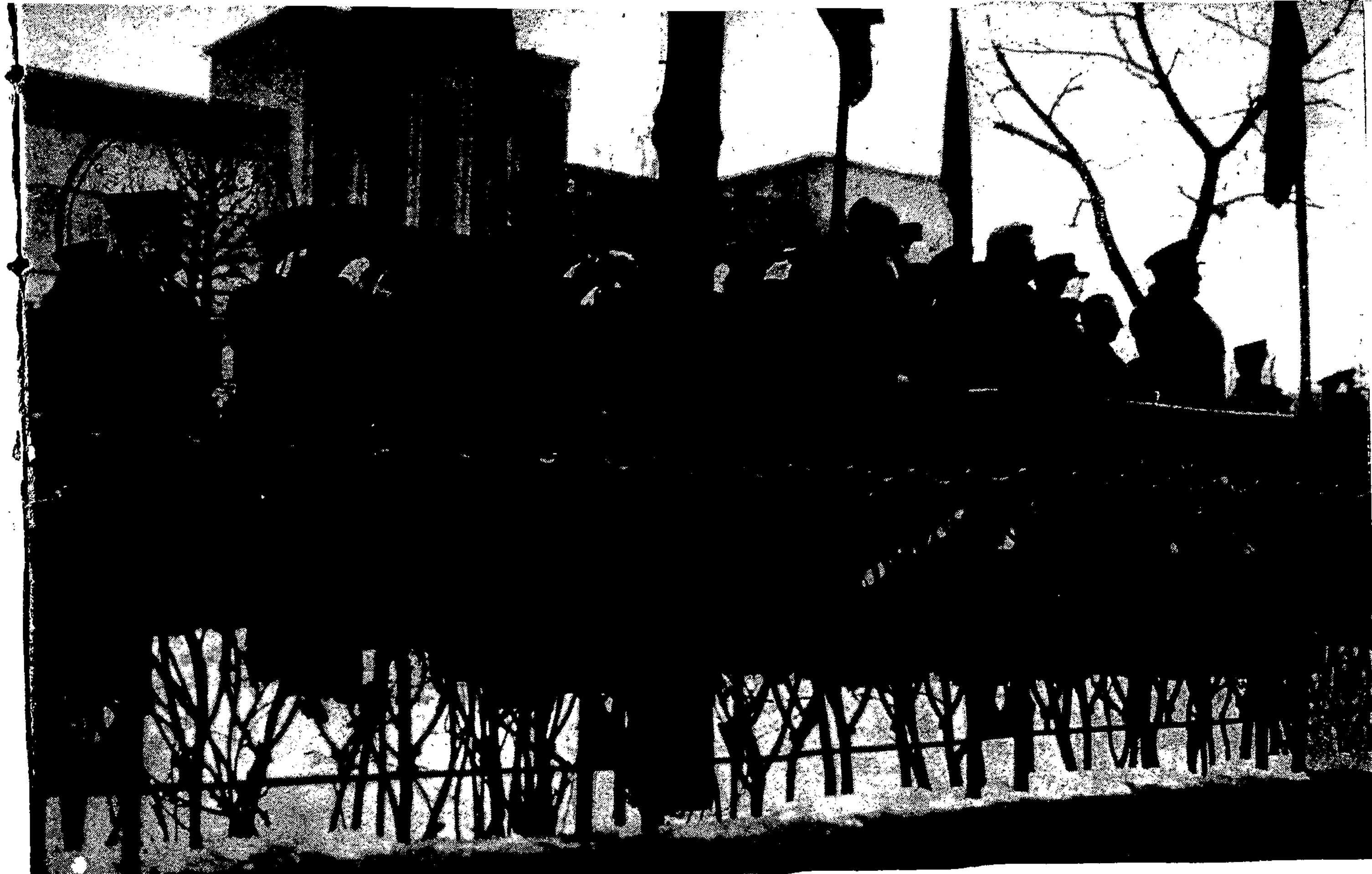

VASARIO 16 D. IŠKILMESE PRIE KARO MUZIEJAUS

KARYS

Kaina 30 ct.

8 Nr.

Politikos apžvalga

PARYŽIAUS SPAUDA APIE LENKŲ TAKTIKĄ LIETUVOS ATŽVILGIU

Paryžiaus žurnalas „Revue Parlementaire“ paskutiniame savo numeryje labai daug rašo apie Vilniaus krašto lietuvių persekiojimus ir apskritai apie lenkų taktiką Lietuvos atžvilgiu. Lenkijos taktiką savo įžanginiame straipsnyje žurnalas įrodinėja esant pavojingą taikai. Neveltui, girdi, dažnėja incidentai prie administracijos linijos su Lietuva. Neveltui, esą, ir Vilniaus krašte persekioja ir nutautina vietos gyventojus, visai nepaisydami sutartimis pripažintų mažumos teisių. Be- kas Ženevoje taip ir pareiškęs, kad Lenkija nepripažįsta mažumų teisių.

Žurnalas cituoja ir žinomąjį „Warszawski Dziennik Narodowy“ straipsnį, kuriame apgailestaujama, kad 1919 m. lenkai neužėmė visos Lietuvos. Cituoja ir „Lietuvos Aido“ atsakymą į tą straipsnį. Be to, pacituoja to paties Varšuvos laikraščio sausio 23 d. straipsnį, skirtą patiemis prancūzams, kur rašoma, kad visi Prancūzijos ministrai esą socialistai, žydai ir masonai, o todėl jie neatstovauja Prancūzijai ir neturi teisės kalbėti prancūzų tautos vardu. Pastarąjį straipsnį Paryžiaus žurnalas laiko reaguotinu Prancūzijos vyriausybės įžaidimu. O, girdi: „Lenkijos vyriausybė sistematingai persekioja Vilniaus krašto lietuvių gyventojus ir nuolat daro incidentus pasienyje tik tikėdamiesi išvesti iš kantrybės Lietuvos vyriausybę ir tikėdamiesi tokio incidento, kuris leistų jai pradėti karą“.

Žurnalas dėl to sako, kad Prancūzija galėtų ir turėtų tarti Lenkijai tiesos žodį. Tame pačiame „Revue Parlementaire“ numeryje idėtas dar atskiras ilgas straipsnis apie Vilniaus krašto lietuvių persekiojimus ir V. Gustainio straipsnis apie Lenkijos taktiką Lietuvos atžvilgiu.

SIŪLO PLATŲ BALTIJOS VALSTYBIŲ BENDRADARBIAVIMĄ

Buvęs Stokholmo burmistras Lindhagenas įteikė užsienių reikalų ministeriui memorandumą, kuriame nurodo valstybių, esančių į vakarus ir į rytus nuo Baltijos jūros, bendradarbiavimo reikalą. Memorandume reiškiamas pageidavimas, kad užsienių reikalų ministeris atsilankytų Baltijos valstybėse ir čia parengtų tokią bendradarbiavimui dirvą.

SOVIETŲ SUOMIŲ SANTYKIAI DUOSIĄ GERŲ VAISIŲ

„Tasso“ žiniomis, Suomijos užsienių reikalų ministeris Holstis, prieš išvykdamas iš Maskvos, „Tasso“ atstovui suteikė pasikalbėjimą. Jis, visų pirma, pažymėjo, kad paskutiniu metu tarptautinėje spaudoje buvo pasklidę nemaža įvairių gandų, liečiančių Suomiją. Kai kas tvirtino, kad Suomija sutinkanti vesti politiką, neatitinkančią Tautų Sąjungos statuto, kad Suomija galinti dalyvauti susitarimuose, nesutinkančiuose su Tautų Sąjungos nuostatais, ir t. t. Čia Holstis pabrėžė, kad reikia tikėtis, jog po jo atsilankymo Sovietų Sąjungoje visi tie gandai bus išsklaidyti. Esą, tautai vadovaujantiems žmonėms niekad negali būti draugų per daug, lygiai kaip mažai valstybei užsienių politikoje negali būti per daug draugų ir per mažų priešių. Toliau Holstis su dideliu pasitenkinimu kalbėjo apie savo pasitarimus su aukštais Sovietų Sąjungos asmenimis, ta proga pareiškdamas įsitikinimą, kad abiejų valstybių nuoširdūs santykiai duos gerų vaisių. Kaip tik išsisklaidysią klaidingi gandai apie Suomijos politiką, būsią galima organizuoti tokį bendradarbiavimą, kuris visiškai derinsis su Tautų Sąjungos uždaviniais ir tikslais.

DIDŽ. BRITANIJOS KOLONIJŲ MINISTERIS APIE VOKIETIJOS KOLONIJŲ REIKALAVIMUS

Vasario 12 d. buvęs Britanijos kolonijų ministeris Ameri pasakė kalbą, kurioje plačiai palietė Vokietijos pretenzijas į kolonijas. Jis, tarp kitko, pareiškė: „Vokietijos kolonijų rei-

kalavimas yra labai silpnas. Tas reikalavimas jai yra tik pres- tingu klausimas ir likvidavimas to nutarimo, kuris prieš Vo- kietiją buvo padarytas po didžiojo karo. Vokietijai žaliavų nestinga. Atrodo, kad ji jų sunaudoja šiuo metu tiek, kiek ir kitais laikais. Atrodo, kad vokiečiai nenori atsisakyti nuo sviesto, tardamiesi: „Mes galime turėti patrankų ir sviesto; jei tik savo patrankomis pradėsime taikyti į Angliją ir ją pri- versime mums užleisti savo sviestą“.

BRITAI UŽTRAUKS 400 MIL. PASKOLĄ GINKLAVIMUISI

Vasario 12 d. ryto britų spauda plačiai rašo apie vy- riausybės ketinimą užtraukti 400 milijonų svarų sterlingų pas- kolą ginklavimo reikalams.

Kai kurie laikraščiai rašo, kad tokia didelė paskola esan- ti visai netikėta. Toliau pareiškama, kad ateinančiais finan- siniais metais išlaidos ginklavimuisi pasieksiančios apie 170 milijonų svarų sterlingų. Jei tokia pat suma bus išleidiama ginklavimuisi per penkerių metų ginklavimo programai įvyk- dyti laikotarpį, tai, priskaičius prie tos sumos dar 400 milio- nų svarų sterlingų paskolos, iš viso per penkerius metus gink- lavimuisi bus išleista 1.200 milijonų svarų sterlingų.

„Daily Telegraph“ numato, kad per artimiausius penke- rius metus valstybės biudžete ginklavimuisi bus paskirta po 200 milijonų svarų sterlingų. Priskaičius prie tos sumos 400 milijonų svarų sterlingų paskolą, iš viso per penkerius metus ginklavimuisi bus išleista 1.400 milijonų svarų sterlingų. Tai reikš, kad kiekvienas Didžiosios Britanijos gyventojas turės paaukoti ginklavimuisi 300 svarų sterlingų. Ir „Daily Herald“ nuomone, vargiai pavyks išvengti mokesčių pakėlimo. Laik- raštis dar priduria, kad darbiečių partijos vykdomasis parla- mentarinis komitetas, kuris buvo tuoj sušauktas posėdžio, pasisakęs prieš tokias dideles išlaidas ginklavimuisi.

„Morning Post“ reiškia nusistebėjimą, kad darbiečiai stebisi vyriausybės krašto apgynimo programos finansavimo išlaidomis. Laikraštis pareiškia, kad toje programoje nėra nieko, ko nebuvo laukiama ir ko nebuvo numatyta. Laikraštis dar priduria, kad vyriausybės reikalaujami iš parlamento įga- lojimai jokių būdu nereiškia, kad vyriausybė norėtų išvengti parlamento kontrolės.

„Times“ atremia darbiečių reiškiamą baimę, kad krašto gynimo programos vykdymas sukels rimtų ūkinių pasekų kraštui.

„Daily Mail“ nuomone, vyriausybės reikalaujama 400 mi- lijonų svarų sterlingų paskola kraštui ginti esanti dar žymiai per mažą.

GOEBBELSAS APIE KARO GALIMUMĄ

Vasario 12 d. Goebbelsas Berlyne dvidešimčiai tūkstančių nacionalsocialistų partijos narių pasakė kalbą. Visų pirmiau- sia, Goebbelsas užsiminė apie paskutinį reichstago posėdį ir paskui patvirtino savo neseniai Hamburge pasakytos kalbos didžiųjų linijas.

Jis, tarp kitko, pareiškė dar kartą, kad Vokietija jokių būdu nenori kištis į kitų valstybių vidaus reikalus. Po to Goebbelsas griežtai pasisakė prieš bolševizmą ir prieš tai, kad jis persimestų į Europos vakarus. Kalbėdamas apie Dancigą, Goebbelsas pareiškė viltį, kad „Dancigo klausimas netrukus būsiąs sutvarkytas visam laikui“.

Užsimindamas apie įvairius gandus, kad Europoje gašs netrukus kilti karas, Goebbelsas patikino, kad karo nebus. Toliau jis pridūrė: „Sausio 30 d. kancleris ištiesė ranką pran- cūzų tautai. Ką gali dar jis padaryti? Mes jokių teritorialinių pretenzijų Prancūzijai nereiškiame“.

Savo kalbos pabaigoje Goebbelsas dar kartą kalbėjo apie komunistinį pavojų, pabrėždamas, kad Vokietija mokės už- kirsti tam pavojui kelią.

Leldžia Kar. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius Itn. Urbanavičius

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. **Adresas:** Kaunas, M-iškų, 10, „Karys“. **Telef.:** per Kar. Štabą 56 nr.
KAINA: puskarininkiams ir kareiviams metams—5 lt., 6 mėn. 3 lt. ir 3 mėn.—2 lt. Viesiems kitiems metams—6 lt., 6 mėn.—4 lt. ir 3 mėn.—2 lt. Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

„Spindulio“ B-vės spaustuvė Kaune.

Sovietų Rusijos generalinio štabo viršininkas maršalas Jegorovas (stovi mūsų kariuomenės štabo viršininko gen. št. plk. Černiaus dešinėje), jo padėjimai ir kitų valstybių karo atstovai Lietuvai vasario 16 d. iškilnėse prie Karo Muziejaus

Lietuvos atsparumas kovoje už teisę yra jau išbandytas ir užgrūdintas

Ministerio pirmininko pavaduotojo susisiekimo ministerio inž. J. Staniškausio kalba, pasakyta per vasario 16 d. iškilnes prie paminklo žuvusiems dėl Lietuvos laisvės

Šiandien mūsų tauta švenčia Lietuvos nepriklausomo gyvenimo devynioliktuosius metus.

Ką gi mums yra davę tie metai? Nors pasaulinio ūkio krizės pasekmės dar nėra išnykusios, vis dėlto Lietuva jau pajuto prasidėjusį ūkiškų sunkumų atslūgimą. Tas atslūgimas jaučiamas ir kitose mūsų politinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Tačiau Lietuva ne tik pajėgė pakelti krizės sunkumus, bet kai kuriose ūkio srityse dar daugiau įsitvirtino, sustiprėjo.

Tokio Lietuvos ištvermingumo priežasčių reikia ieškoti tautos vieningume ir drausmingume, kurį ji parodė vykdydama įvairius ūkiškuosius uždavinius, kuriuos kovoje su krizės sunkumais vyriausybė yra nurodžiusi. Ir politinis tautos vieningumas bei drausmingumas buvo tas pamatas, kuriuo pasiremmdama vyriausybė galėjo išlaikyti šiais laikais taip valstybei reikalingą rimtį ir tvarką.

Visa tai mums rodo, kad tautos vieningumą ir drausmingumą reikia ypatingai branginti.

Praėjusiais metais Lietuva atliko svarbų žingsnį savo vidaus santvarkos tolimesnėje plėtotėje.

Buvo išrinkta Tautos Atstovybė, kuri ne tik užpildė tebebuvusią esamosios santvarkos spragą, bet atvėrė kelią tolimesniam mūsų valstybės santvarkos išsiplėtojimui bei pritaikymui gyvenamojo laiko sąlygoms.

Su kitomis valstybėmis Lietuvai devynioliktais nepriklausomybės metais sekėsi išlaikyti

tiek politinius, tiek ir ūkiškus santykius, net dar juos pagyvinti.

Negaliu, tačiau nutylėti mūsų pietų kaimyno laikysenos Lietuvos ir lietuvių atžvilgiu.

Mes jaučiame mūsų brolių persekiojimų tikslą — jie turi palaužti mūsų atsparumą. Bet Lietuvos atsparumas kovoje už teisę yra jau išbandytas ir užgrūdintas.

Šiandien sueinanti dešimties metų sukaktis nuo daktaro Jono Basanavičiaus mirties primena mums to mūsų tautos atgijimo patriarcho gyvenimą. Savo darbais ir žygiais jis sužadino lietuvių tautą siekti atstatyti Nepriklausomą Lietuvą. Primena mums ši diena ir tai, kad tas didis ir brangus mūsų tautai vyras, ištvermingai neapleido mūsų nepriklausomybės lopšio ligi paskutinės savo gyvenimo valandos, ir kad jo kaulai ilsisi ten, kur ilsis kaulai daugelio mūsų tautos džiųjų žmonių.

Ištvermingumas ir įsistiprinimas visose mūsų gyvenimo srityse bus mūsų šūkis ir dvidešimtuosius metus pradedant. Tik nepailstamu darbu ir tikru tautos reikalų supratimu mes stiprinsime Nepriklausomos Lietuvos Valstybės pamatus.

Šioje iškilmingoje valandoje susirinkę prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę, mes žemai lenkiame savo galvas, pagerbdami jų kruviną auką ir pasižadame tęsti jų pradėtą darbą, siekdami įvykdyti lietuvių tautos visuotinius siekimus.

Sovietų Sąjungos maršalas Jegorovas Lietuvoje

Vasario 15 d. Sovietų Sąjungos gen. štabo viršininkas maršalas Jegorov'as, lydimas kom. div. Ščeglov'o, plk. Černyš'o, mjr. Kalmykov'o, kpt. Penčevski'o, atvyko iš Maskvos revizituoti mūsų kar. štabo viršininką gen. št. plk. Černių. Svečią prie Latvijos sienos pasitiko ir į Kauną atlydėjo brig. gen. Vitkauskas, Sovietų Sąjungos karo attaché Lietuvai plk. Tiagunov'as ir kar. štabo II sk. viršininko padėjėjas plk. ltn. Kirlys. Iš Maskvos į Lietuvą svečią atlydėjo Lietuvos karo attaché Maskvoje plk. Skučas.

Sovietų Rusijos generalinio štabo viršininkas maršalas Jegorov'as

Kauno geležinkelio stotyje, papuoštoje Lietuvos ir Sovietų Sąjungos vėliavomis, aukštąjį svečią sutiko kar. štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, Kauno įgulos viršininkas div. gen. Adamkavičius, kar. štabo II sk. viršininkas gen. št. plk. Dulksnys, Kauno miesto ir apskr. komendantas plk. Talevičius, kar. štabo IV sk. viršininkas gen. št. plk. ltn. Gertus, aukštieji Užsienių Reikalų Ministerijos atstovai, diplomatai, aukšt. karininkai, fotografai, korespondentai ir minia žmonių.

20 val. 40 min. saliono vagonui prisiartinus ir sustojus, sugriežta Sovietų Sąjungos ir Lietuvos himnai. Su išrikiuota perone garbės sargybos kuopa maršalas Jegorov'as pasisveikino lietuviškai. Tą pačią dieną aukštasis svečias padarė vizitą mūsų kariuomenės va-

dovybei: krašto apsaugos ministeriui, kariuomenės vadui ir kar. štabo viršininkui.

„Lietuvos viešbutis“, kuriame apsistojo aukštasis svečias su savo palydovais, traukė visų dėmesį.

Lietuvos Nepriklausomybės šventės dieną svečias, be padaryto vizito užsienių reikalų ministeriui, dalyvavo ir šventės iškilmėse Karo Muziejaus sodnelyje, krašto apsaugos ministerio suruoštuose pusryčiuose, iškilmingame Valstybės teatro spektaklyje, kur buvo pristatytas Respublikos Prezidentui ir po spektaklio vidaus reikalų ministerio suruoštame raute.

Vasario 17 d. maršalas Jegorov'as apžiūrėjo Karo Muziejų, buvo supažindintas su Kauno miestu ir jo apylinkėmis, aplankė karo aviaciją, kur svečio garbei mūsų kar. štabo viršininkas suruošė pusryčius.

Vasario 18 d. aukštasis svečias aplankė Prienų igulą ir 1 gusarų pulką.

Tą pačią dieną svečias, atsisveikinęs su mūsų karo vadovybe, vakare, stotyje palydėtas mūsų kariuomenės aukštųjų karininkų, išvyko į Rygą, o iš ten vyks į Taliną, kur taip pat padarys revizitus Latvijos ir Estijos kar. štabų viršininkams.

Maršalas Aleksandras Iljič Jegorov'as gimė 1885 m. Baigė Kazanės pėstininkų karo mokyklą. Per visą didįjį karą jis išbuvo fronte ir jame pasižymėjo nepaprastu narsumu, buvo penkis kartus sužeistas. Karui baigiantis Jegorov'as vadovavo pulkui — buvo pulko vadu. 1918 m. buvo vyriausios atestacijų komisijos pirmininkas. Pietų fronte pradžioje vadovavo 9 armijai, o 1918 m. gale iš maršalo Vorosilovo perėmė 10 armijos vadovybę. 1919 m. vasarą buvo paskirtas 14 armijos vadu. Per lemiamas kautynes maršalas Jegorov'as buvo paskirtas viso pietų fronto vadu. 1920 m. per karą su lenkais jis vadovavo pietų-vakarų frontui. Po karų buvo įvairių karo apygardų viršininku. 1927—1931 m. laikotarpyje buvo Gudijos karo apygardos viršininkas. 1931 m. buvo paskirtas Sovietų Sąjungos generalinio štabo viršininku, 1935 m. jis pakeltas į maršalus. Už pasižymėjimus kautynėse maršalas Jegorov'as apdovanotas trimis Raudonosios Vėliavos ordinais ir daugeliu kitokiais pasižymėjimo ženklais.

Maršalas A. I. Jegorov'as yra aukšto išsimokslinimo žmogus ir karys. Yra parašęs veikalus: „Lvovas — Varšuva — 1920 m.“, „Razgrom — Denikina“, be to, daug rašo įvairiuose SSSR karinės spaudos organuose karo mokslo klausimais.

ESTAI TVARKO KARO TARNYBĄ

Estų vyriausybė išleido du įstatymus, liečiančius karo tarnybą.

Pirmame įstatyme numatoma pakeitimų karininkų kėlime į aukštesnį laipsnį.

Antru įstatymu iš esmės reguliuojama karo tarnyba. To įstatymo pirmas paragrafas nustato, kad kiekvieno Estijos respublikos piliečio šventa prievolė yra ginti estų respubliką ir jos santvarką. Pirmoje to įstatymo dalyje yra bendro pobūdžio nuostatų. Paskutiniaisiais metais vartotas terminas „gynimo dalių tarnyba“ pakeistas į „karo tarnybą“. Mokyklose jaunimo kariškas apmokymas pagal naują įstatymą taip pat bus laikomas karine tarnyba. Toliau įstatyme nustatomas karo tarnybos laikas ir eiga — karo prievolę turinčių atlikti piliečių teisės ir pareigos, atsargos karių mobilizacija ir pan. Karo tarnyba prasideda kariniu auklėjimu ir baigiasi puskarininkams ir kareiviams, susilaukus 55 metų amžiaus, o karininkams ir atsarginiams su aukštesniu mokslu — 60 metų am-

žiaus. Karo tarnybos laikas paliekamas, kaip iki šiol, 24 mėnesių. Baigę karo tarnybą piliečiai bus laikomi atsarginiais. Techninių mokslo įstaigų ir kai kurių universiteto fakultetų studentams karo prievolės atlikimas atidedamas iki 27 metų amžiaus. Kitiems mokiniams — nuo 22 iki 25 metų amžiaus. Ir nauju įstatymu kariai negalės būti politinių partijų ar politinių tikslų siekiančių organizacijų nariais.

LATVIJOS KARIUOMENĖS KARININKŲ PAKEITIMAI

Aviacijos pulko vadas pulkininkas L. k. o. k. Janis Indans, š. m. vasario 11 d. perkeltas į technikos divizijos štabą ir paskirtas civilės aviacijos inspektoriumi, o aviacijos pulko vadu paskirtas to paties pulko pulkininkas ltn. Rudolfas Kandis.

9 Rezeknės pėst. pulko vadas pulkininkas L. k. o. k. Janis Liepinis ir 6 Rygos pėst. pulko vadas pulkininkas L. k. o. k. Rudolfas Ceplytis pasikeitė vietomis.

Ta pačia proga kai kurie karininkai pakelti į aukštesnį laipsnį, būtent: 2 kapitonai į pulkin. ltn. ir 5 vyres. ltn. į kapitonų laipsnį.

Kovų Varpai tautos šventovėje

AKTAS

Paskelbtas 1937 m. vasario 15 d. Karo Muziejuje, iškilmingojo posėdžio metu

1937 metų nuo Kristaus gimimo vasario 15 dieną, devynioliktosios Nepriklausomybės šventės išvakarėse, skelbiame, kad visuomenei savo iniciatyva iškelus, specialiai komisijai aptarus, Karo Muziejaus kolegijai priėmus pagal karo muziejaus statuto 1 str. ir kariuomenės vadovybei patvirtinus, Karo Muziejaus bokšte įrengiamieji 35 varpai pavadinami KOVŲ VARPAIS.

Tie 35 KOVŲ VARPAI, pavadinti žuvusiųjų Lietuvos vaduotojų — gynėjų ir Lietuvos laisvės kovų vietų vardais, kas rytą ir kas vakarą, dieną ir naktį iš Tautos šventovės — Karo Muziejaus bokšto savo skambiomis širdimis kalbės į tave, lietuvi, vardu tų, kurie krito ties Vilniumi, Klaipėda, Širvintais, Giedraičiais, Radviliškiu, Alytumi, Daugupiliu ir visose tose vietose, kur tik siekė priešo kulkos ir kur tik Lietuvos sūnus vedė šventa Tėvynės meilė.

Lietuvi, savo žemei laisvės susilaukęs arba jau laisvoje Lietuvos žemėje gimęs! Tavo broliai, laisvės pasiūlgimo vedami, Lietuvos atstatymo metais ėjo į kovą drąsūs, ryžtingi, be abejojimų ir baimės, pasiryžę verčiau laisvi numirti, negu gyvi vergauti. Daug jų padėjo jaunas savo galvas kovų laukuose už Tėvynę, už tavo, lietuvi, laisvę. Daug jų krito — vieni vaduodami Gedimino sostinę, kiti keldami Klaipėdos vartus, tretį Radviliškio ir Kėdainių laukuose, o dar kiti Nemuno ir Dauguvos krantuose. Jie paaukojo savo gyvybę — tai, kas brangiausia pasaulyje — kad tu, lietuvi, laisvai ir garbingai gyventum.

Kabiname tuos 35 KOVŲ VARPUS štai čia, šitame Laisvės bokšte, šalia Nežinomojo Kareivio kapo ir Nepriklausomybės paminklo, greta Tautos garbės palaikų ir ženklų šventyklos — Karo Muziejaus, Tautos įkurdinto Vytautui Didžiajam pagerbti. Iš čia jie žuvusiųjų vardu, lyg ir aidėdami iš anapus, amžinai mums kalbės apie kilniąją Tėvynės meilę, apie jos uždedamas pareigas ir teikiamą garbę. Iš čia jie visada — ar didingą Tėvynės himną giedodami, ar saulėtas Tautos giesmes garsindami, ar galingas karo žygių dainas dainuodami, ar griaudžią maldą į Dangų siųsdami, šauks mums: — Neužmirškite, ne-

Krašto apsaugos ministerių brigados generolas Dirmantas

Respublikos Prezidento aktu krašto apsaugos ministeris pulkininkas inžinierius Stasys Dirmantas pakeltas į brigados generolo laipsnį.

užmirškite, lietuviai, švento atminimo tų, kurie garbingai žuvo dėl Tėvynės, žuvo, kad jūs laisvi gyventumėte. Jie — KOVŲ VARPAI žuvusiųjų vardu visada mums primins, kad mes, lietuvių tauta, amžius budėję, laisvę laimėjome per aukas ir pasišventimą, kad tą mūsų laisvę išsaugoti Tautos ateiviai galėsime irgi tik aukomis ir pasišventimu.

Brigados generolas gyd. NAGEVICIUS
Karo Muziejaus Viršininkas.

Karo Muziejaus Kolegija: Ats. brig. gen. Julius Čaplikas, Brig. gen. Klemensas Popeliučka, Pulkin. Kazys Navakas, Pulkin. inž. Antanas Gustaitis, Gen. št. pulkin. Stasys Zaskevičius.

Komisija:

Pulkin. Juozas Šarauskas (Kolegijos narys, komisijos pirmininkas), Kompozit. Stasys Šimkus, Kompozit. Juozas Tallat-Kelpša, Kun. Vaitkus Mykolas, Kompozit. Aleksandras Kačenauskas, Rašyt. poetas Liudas Gira, Plk. ltn. Jonas Šližys, Majoras Šeštakauskas, Kazys Inčiūra, Muzikas Gailevičius ir dīm. aviac. kpt. Stanaitis.

Kovų Varpai Karo Muziejuje

Estijos nepriklausomybės šventė

Vasario 24 d. draugingoji Estų tauta švenčia savo 19 metų laisvės ir nepriklausomybės šventę. Estija, Latvija ir Lietuva, kurios dabar sudaro Baltijos santarvę, yra vienais metais ir vienodomis sąlygomis kovojusios, kentėjusios ir atstačiusios bei pasiskelbusios laisvomis nepriklausomomis valstybėmis.

Estijos valstybės prezidentas Konstantinas Päts

Visos trys tautos kovojo labai sunkiomis sąlygomis ir su daug gausingesniais, geriau ginkluotais bei reikalingomis priemonėmis aprūpintais priešais. Įdomu dar, kad visoms šioms trimis tautomis 1919 m. teko kovoti su tais pačiais priešais.

Estų tauta iki nepriklausomybės kovų pergyveno džiaugsmo ir sielvarto dienas, nes džiaugsmo dienas tam tikru atžvilgiu estai laiko 1917 m. kovo mėn. rusų revoliucijos metų, kada tautos vadams pavyko sudaryti naują krašto valdymo sistemą su ribota savivalda ir nusikratyti vietos vokiečių diduomenės globa, kurie ligi to laiko vietos savivaldyba laikė savo rankose. Tuo pačiu metu estų karo vadams pavyko sudaryti estų tautinės kariuomenės dalis. Greit buvo sutelkta keli tūkstančiai karių, iš kurių pavyko suformuoti pėstininkų, inžinerijos, artilerijos bei kitas dalis gen. Laidoneri'o vadovybėje. Bet didžiojo tautos darbo pradžioje įvyko tragedija, nes bolševikai likvidavo ne tik estų ką tik pradėtą organizuoti kariuomenę, bet pašalino iš valdžios vietos tautinės savivaldybės organus ir uždraudė susirinkti tuometinei estų tautos atstovybei. Tai buvo estų tautai pirmos sielvarto dienos.

Bet estų tauta po tokių skaudžių įvykių neužmerkė akių ir nors jos tautinė kariuomenė ir buvo likviduota, bet ji slapta palaikė ryšius su savo vadais ir „savisauogos“ organizacija nuvertė estų teritorijoje bolševikų valdžią ir susidarė galimūmai 1918 m. vasario 24 d. paskelbti Estiją savarankiška demokratine respublika.

Tuo svarbiu estų tautai įvykių dar nesibaigė jos vargai ir kančios. Nors Estija ir buvo pasiskelbusi neutrali rusų vokiečių kare, tačiau 1918 m. vasario mėn. pabaigoje vokiečių kariuomenė okupavo Estiją. Greta vokiečių karo valdžios, vadovaujama vaidmenį vėl buvo paėmusi į savo rankas negausinga vietos vokiečių diduomenės atstovybė, kuri nusprendė Estiją prijungti prie Vokietijos Baltijos hercogystės. Tautos atstovybės susirinkimo, vyriausybės ir savivaldybės organų veikla vokiečių okupacinės valdžios buvo sustabdyta, o prasidėjusi formuotis kariuomenė vėl buvo likviduota, ginklai ir reikmenys buvo konfiskuoti. Bet neilgai. Vokiečių kariuomenė drauge ir okupacinė valdžia Estijoje sudužo nuo stiprių santarvininkų smūgių. Estų tautai vėl susidarė galimūmai organizuoti ir stiprinti savo kariuomenės pajėgas. Netrukus estų tautai prieš akis rodėsi dar sunkesni bandymai, nes 1918 m. lapkričio 28 d. rusų bolševikų kariuomenė veržėsi į jos žemes. Nespėjus susiorganizuoti estų kariuomenei, teko stoti į atviras kovas su žymiai galingesniu priešu.

Kadangi vokiečių okupacinė kariuomenė traukėsi iš Estijos teritorijos nesipriešindama rusų bolševikų kariuomenei, kada estų kariuomenė dar nebuvo spėjusi tinkamai susiorganizuoti, estų tautai gresė didelis pavojus, nors vokiečių kariuomenė taikos su santarvininkais sąlygomis turėjo ginti Estijos teritoriją tol, kol suskubs patys estai suorganizuoti savo ginkluotąją pajėgą.

Tokiai būsenai esant, rusų bolševikų kariuomenei ligi 1919 m. sausio 2 d. pavyko užimti pusę Estijos teritorijos ir prisiartinti prie Estijos sostinės Talino (35 km toumo). Bet ligi to laiko estų kariuomenei pavyko stipriau susiorganizuoti, gauti iš Suomijos ir Anglijos ginklų ir karo reikmenų. Anglų eskadros, suomių pėstininkų bataliono ir artilerijos padedami, sutelkdami patys savo vyriausias jėgas, pralaužė rusų bolševikų frontą ir vyriausias karo vadas gen. Laidoneri's, išnaudodamas susidariusią laimėjimo padėtį, suorganizavo visuotinį puolimą išvaduoti kraštą ir nuo vasario 7 d. per 12 dienų nustumė rusų bolševikų kariuomenę už Narvos upės, paimdami į savo rankas visas šiaurės rytų savo teritorijos žemes.

Vasario vidury raudonoji bolševikų kariuomenė vėl pradėjo naujus puolimus prieš estų kariuomenę. Didelėmis pajėgomis vėl gresė sulaužyti estų kariuomenės atsparumą, kurių sunkiausieji veiksmai užsitęsė ligi 1919 m. gegužės mėn. pabaigos. Bet vis dėlto estų kareivio narsumo, pasiryžimo ir moralinio bei tautinio atkaklumo dėka visos priešo atakos buvo atremtos. Estijos kariuomenės vadovybei rūpėjo dar pietinė siena, prieinanti prie Latvijos teritorijos, kuri tuo metu pergyveno skaudžią tragediją nuo rusų bolševikų ir vokiečių geležinės von der Goltz'o divizijos. Dėl to Estijoje buvo suformuota šiaurinės Latvijos brigada ir su stipriomis Estijos kariuomenės dalimis pradėjo žygiuoti į pietus, pasiekdami Ciesio miestelį, kur susidūrė su

nauju priešu, von der Goltz'o geležine vokiečių divizija. Estų kariuomenė su savo ir su suformuotomis latvių dalimis sumušė von der Goltz'o kariuomenę ties Ciesio miesteliu ir tada prasidėjo estų kariuomenės energingas žygis Rygos link. Von der Goltz'o kariuomenė nuo viiško sunaikinimo išsigelbėjo, tarpininkaujant santarvininkų komisijai.

1919 m. gruodžio 2 d. rusų bolševikams su estų vyriausybe pradėjus taikos derybas, kad greičiau palenktų estų vyriausybę, rusų bolševikų kariuomenė pradėjo naują Narvos puolimą, bet po didelių pralaimėjimų turėjo atsisakyti nuo savo tikslo — užimti Estiją ginklo pajėga ir gruodžio 31 d. Tartu mieste pasirašė taikos sutartį, kuri buvo ratifikuota 1920 m. vasario 2 d.

Mjr. S. Narušis

Trumpa Estijos politinio gyvenimo apžvalga

Po sėkmingų, nors ir sunkių, nepriklausomybės kovų, prasidėjo jaunosios Estijos diplomatijos kova už tarptautinį naujosios valstybės pripažinimą. Tai buvo nelengvas dalykas. Politinės aplinkybės tada dar nebuvo aiškios. Baltųjų rusų kariuomenė, kovojusi su raudonąja, kėlė „didžiosios ir nedalomosios Rusijos“ šūkį ir todėl nebuvo linkę pripažinti atsiskyrusias nuo rusų imperijos tautas nepriklausomomis valstybėmis. Toks jų nusistatymas turėjo iš dalies neigiamos įtakos estų ir kitų Baltijos valstybių kovai dėl jų nepriklausomybės pripažinimo. Tačiau, nepaisant visų šitų sunkumų, Estija pamažu įgijo senesniųjų valstybių pripažinimą, iš pradžių „de facto“, o paskui „de jure“.

Pirmoji pripažino Estiją „de facto“ Prancūzija 1918 kovo 1 d., kai estų teritorija dar buvo vokiečių kariuomenės okupuota. Paskui siekė Italijos ir Anglijos „de facto“ pripažinimas. 1919 m. Estiją pripažino „de facto“ Japonija, Belgija, Vokietija ir kitos valstybės.

1920 m. vasario 2 d. įsigaliojo Estijos taikos sutartis su S. Rusija. Tai buvo pirmoji taikos sutartį, sudarytą Baltijos valstybių su Sovietais, ir ji buvo labai palanki estams, nes jie pagal šią sutartį, tarp kitko, gavo iš Rusijos valstybės aukso fondo 15 milijonų aukso rublių (Latvija ir Lietuva gavo daug mažiau). Šia sutartimi Sovietai pripažino Estijos nepriklausomybę, ir be to, atleido ją nuo visų prievolių Rusijos atžvilgiu, išėinančių iš jos prieškarinės būsenos tiek politiniu, tiek finansiniu atžvilgiu (pav., dėl visų pasukų užsieny ir t.t.). Per 1920 ir 1921 metus Estija buvo pripažinta viso pasaulio valstybių ir, pagaliau, 1921 rugsėjo 22 d. buvo priimta pilnateisiu nariu į Tautų Sąjungą. Tuo būdu Estijos kova dėl nepriklausomybės pripažinimo sėkmingai pasibaigė.

1922 m. Estija sutvarkė savo teritorialinį ginčą su Latvija dėl sienos nustatymo Valko srity ir 1923 m. sudarė su Latvija net apsigynimo sutartį, pagal kurią užpuolimo atveju abidvi valstybės pasižadėjo viena kitai kariškai padėti.

1932 m. Estija kartu su Latvija ir Suomija sudarė nepuolimo sutartį su Sov. Rusija ir tuo savo saugumą iš didžiausio kaimyno pusės galutinai patikrino. Estija ir toliau nori dirbti taikos išlaikymo Rytų Europoj reikalui, gerai suprasdama, kad tik suburtomis jėgomis galima sudrausti užpuoliką. Todėl, suirus rytų

pakto planui, kuriame turėjo dalyvauti visos Rytų Europos valstybės (Vokietijai ir Lenkijai pasipriešinus), Estija, kartu su Latvija ir Lietuva, turėjo kol kas susirūpinti sritiniu Baltijos valstybių paktu. Čia iniciatyvą į savo rankas paėmė Lietuva, kuri savo memorandumu Latvijai ir Estijai šią mintį iškėlė aikštėn. Ir štai 1934 m. rugpiūčio 29 d. Rygoje buvo susitarta ir parafuota Baltijos valstybių 'Santarvės sutartis, o rugsėjo 12 d. Ženevoj Tautų Sąjungos sekretoriatoje ji buvo pasirašyta ir vėliau visų trijų valstybių vyriausybių ratifikuota. Kaip matyti iš Baltijos Santarvės sutarties nuostatų, jie turi didelės svarbos, nors juose ir

Vyr. Estų kariuomenės vadas gen. J. Laidons

nėra jokių militarinio pobūdžio pasižadėjimų. Jie svarbūs tiek dabartiniam, tiek tolimesniam Lietuvos, Latvijos ir Estijos bendravimui ir jo išsiplėtojimui. Sutartis uždeda šalims prievolę ne tik tartis bendrais svarbiais užsienių politikos klausimais, bet taip pat teikti viena kitai politinę ir diplomatinę pagalbą ir tarptautiniame forume. Čia turima galvoje tiek bendrą veikimą Tautų Sąjungoj ir jos organuose, tiek ir šiaip visokios rūšies tarptautinėse organizacijose. Tačiau iš šio bendro kontakto ir savitarpinės pagalbos tiekimo yra padaryta išimtis specifiniams klausimams. Čia turima galvoj Vilniaus problema, dėl kurios susitariančios šalys yra atleistos nuo šių prievolių.

Taigi, kaip matome iš šios trumpos apžvalgos, per 19 savo nepriklausomybės metų estų tauta nemaža pasiekė užsienių politikos srity. Eidama išvien su savo Baltijos kaimynais, Santarvės nariais, Latvija ir Lietuva, Estija prisideda prie taikos išlaikymo Rytų Europoj.

Taip pat nemaža pasiekta ekonominiu ir kultūriniu atžvilgiu. Estai išplėtė savo pramonę ir prekybą ir ekonomiškai žymiai sustiprėjo. Kultūros srity estų tauta padarė didelę pažangą. Ne vien tik jos universitetas Tartu mieste vis daugiau išleidžia naujų mokslinių ir kitų jėgų, reikalingų naujam valstybės organizmui, bet ir daug kitų kultūrinių įstaigų per 19 nepriklausomybės metų parodė aktingą ir produktingą veikimą.

G. R.

Pakeltieji ir apdovanotieji

Respublikos Prezidento aktu pakelti į aukštesnį laipsnį: Iš brigados generolo į divizijos generolo: Jonas Sutkus, Edvardas Adamkavičius; iš pulkininko į brigados generolo: Kazys Musteikis, Kazys Navakas; iš majoro į pulkininko leitenanto: Aleksandras Andriušaitis, Antanas Špokevičius, Adomas Jonavičius; iš kapitono į majoro: Pantaleonas Soltanas; iš leitenanto į kapitono: Antanas Naujokas.

Divizijos generolas J. Sutkus

APDOVANOTI D. L. K. GEDIMINO ORDINU

Respublikos Prezidento aktu nepriklausomybės šventės proga šie asmenys už nuopelnus Lietuvai apdovanoti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu:

3-ju laipsniu: Gen. št. plk. Leonas Gustaitis, plk. Alfonsas Sklerius, ginkl. plk. inž. Stasys Birutavičius, plk. Jurgis Bobelis, gen. št. plk. lt. Adolfas Urbšas, plk. lt. Bronius Pečiulis, plk. lt. Vladas Žutautas, plk. lt. Vitalis Baltrimas, adm. plk. lt. Mikalojus Grigaliūnas;

4-ju laipsniu: majorai — Alfonsas Baniulis, Antanas Jonaitis, Povilas Krištapavičius, Viktoras Kundrotas, Bronius Vaivada, Jeronimas Matulionis, Zigmas Rumša, Kazys Slavinskas, Adolfas Žygas, sanit. mjr. gyd. Kazys Nasvytis; kapitonai: Kazys Starkus, Pranas Žebrauskas, Antanas Staranevičius, Matas Palubinskas, Mikas Mikolajūnas, Jonas Čepulis, Kazys Jasėnas, Anatolijus Soročkinas, Kazys Matutis, Stasys Valiūškis, Benediktas Kaletka, Bronius Kairiūnas, Pranas Kuodys, Jonas Juozaitis, Julius Užinskas, Povilas Kaladė, Jonas Aleksandravičius, Andrius Draugelis, Jonas Brizgys, Jonas Šližauskas, Jonas Masiulis, Liudas Kaufmanas, Petras Sabaliauskas, Ignas Matutis, Edvardas Juknevičius, Sergejus Paulavičius, Juozas Balandis, Jonas Lagenpušas, Ričardas Sabaliauskas, Vladas Kuzavinis, Vilius Bikmanas, Jonas Jankus, Juozas Stravinskas, Jonas Kondrotas, Jonas Česna, Juozas Jonavičius, Medardas Liormonas, Juozas Petkus, Kazys Krasauskas, Jonas Sirvidas, Jonas Petrauskas, Juozas Pušneraitis, Mikas Leončikas, Juozas Nausėda, Antanas Juška, Antanas Ramanauskas, Stasys-Algirdas Mackevičius, Adolfas

Darginavičius, karo kapelionas kunigas Klemensas Jurkus, civ. tarn. inžin. Adolfas Bliumentalis;

5-ju laipsniu: leitenantai — Stasys Krikščikas, Vladas Plukas, Alfonsas Aleksėjūnas, Kazys Gabriūnas, Andrius Kasulaitis, civ. tarn. Bronius Jonušas ir pilietis Petras Urbonas.

APDOVANOTI D. L. K. GEDIMINO ORDINO MEDALIAIS

Respublikos Prezidento aktu nepriklausomybės šventės proga šie asmenys už nuopelnus Lietuvai apdovanoti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino medaliu:

2-ju laipsniu: viršilos Juozas Riešutas, Antanas Pacevičius, Romualdas Meliukštis, sanit. viršila Bronius Melinis, pusk. Stasys Gudmonas, civiliniai tarnautojai Polikarpas Šukevičius, Stasė Špokevičienė, Vladas Tursa, Aleksas Rozė, Stasys Jakubauskas;

3-ju laipsniu: viršilos Mečius Šuminskas, Fridrichas-Jonas Goftas, Augustas Šeženis, Povilas Norkus, Feliksas Alekna, Jonas Palevičius, Petras Valys, Antanas Balčiūnas, Antanas Verbyla, Antanas Kaunas, Antanas Ilekis, Aleksas Radkevičius, Povilas Banys, Povilas Gabriūnas, Jonas Morkūnas, veter. virš. Vaclovas Antanavičius, puskarininkiai: Juozas Montrimas, Petras Kaselis, Kazys Statkevičius, Martynas Antaniškis, Jonas Jasnauskas, Česlovas Narkevičius, Povilas Gelžinis, Adolfas Grigenas, Jonas Lazdauskas, Justinas Časas, Kazys Labanauskas, Kazys Kazlauskas, Povilas Dagys, Alfonsas Taunys, Alfonsas Šilanskas, Vladas Vaitiekūnas, Tadas Znotinas, Bronius Čibinskas, Karolis Baublys, Antanas Brauklys, Pranas Langevičius, Juozas Kazinauskas, Petras Ramonas, Juozas Barkauskas, Kazys Rusinas, Kazys Zaksas, Antanas Markevičius, Aleksandras Ringaitis, Vincas Levišauskas, Jonas Neverdauskas, Ignas Gelumbickas, Alfonsas Savukaitis, Antanas Savickas, Viktoras Kazakevičius, Albertas-Augustas

Divizijos generolas Edv. Adamkavičius

Pienis, Antanas Ivanauskas, Boleslovas Palskis, Petras Česna, Jonas Micius, Kostas Ramanauskas, Antanas Naujokas, Ignas Kižys, Vincas švagždys, Anicetas Bučys, Petras Makackas, Juozas Gapševičius, Juozas Karčiauskas, Petras Dilka, Juozas Kavaliūnas, Stasys Tučkus, Adolfas Levinskas, Antanas Kartočius, Adolfas Svirskis, Alfonsas Kuzavinis, Petras Petraitis, Antanas Aleksandravičius, Kazys Visackas, Juozas Plysas, Juozas Tumėnas, Jonas Valčiukas, Jonas Vaitkevičius, Viktoras Baltrušaitis, Juozas-Kazys Tamulevičius, Pranas Želvys, Balys Dičiūnas, Jonas Bitkevičius, Bronius Pranckevičius, Mikas Petrauskas, Vacys Dainauskas, Vladas Kubelskis, Bronius Urbonas, Jonas Merkelis, Eduardas Juchnevičius,

Mikas Godulevičius, Juozas Jasinevičius, Aleksas Jocys, Juozas Mačys, Česlovas Šadeika, Kazys Baltuška, sanitarijos puskarininkiai: Juozas Alksnys, Vladas Daugnoras, Albinas Mičiulis, Juozas Kabelis, Juozas Skeivys, Stasys Jankauskas, Domas Snieška, Jonas Malioris, veter. puskarininkiai: Robertas Žukas, Donatas Andruškevičius, Juozas Zakarauskas, jaunesn. puskarininkiai: Aleksas Umbrasas, Jurgis Šimkus, Mykolas Blazarėnas, kariūnai jaunesn. puskarininkiai: Romualdas

Brigados generolas K. Musteikis

Jodelė, Petras Žieba, Kęstutis Venclovas, Jonas Steponėnas, Jonas Bardzlauskas, Kazys Zubras, Jonas Rimkūnas, Herbertas Stepaitis, Jonas Gradinskas, Antanas Osteika, sanitarijos jaunesn. puskarininkiai: Zigmas Bazaras, Juozas Endriukaitis, Kazys Stadalninkas, aspirantai: Kazys Valteris, Juozas Mikus, Albinas Markulis, Vincas Širmenis, Balys Puodžiūnas, Nikodemus Krapavickas, Domas Adomaitis, Jonas Valukonis, Jeronimas Jodikaitis, Jonas Mulevičius, Jurgis Šablauskas, gail. sesers: Eugenija Mirbachaitė, O. Matulionytė, civiliniai tarnautojai: Kazys Jankūnas, Jonas Lukoševičius, Adomas Ūselis, Stasys Jablonskis, Vaclovas Savčiukas, Vladas Matačiūnas, Petras Blynas, Marė Maciejauskienė, Julius Eikevičius, Antanas Rusteika, Vacys Mickevičius, Pranas Valiulis, Jonas Marma, Kazys Ardaravičius, Bronius Bičkauskas, Antanas Mikalkėnas, Jonas Gražys, Antanas Kuzminskas, Alfonsas Tiešis, Pranas Drumstas, Jonas Balčiūnaitis, Mečislovas Šapokas, Eduardas Čaikauskas, Ignas Baltrukonis, Antanas Mačiulaitis, Antanas Kraulėda, Jonas Pridotkus, Vincas Šapoka, Feliksas Kelpša, Antanas Žiuraitis, Juozas Juozapavičius, Petras Mikelionis, Marija Gelžinienė, Antanas Juškevičius, Juozas Vansauskas, Juozas Milžinas, Makaras Atiopinas, Petras Petryla, Bronius Krasauskas, Aleksandras Valiukevičius, Veronika Udrienė, Jonas Baranauskas, Juozas Žilius, Mykolas Drižys, Jonas Žemaitis, Emilija Svidinskaitė, Vladas Valadkaitis, Juozas Martynaitis, Aleksas Kalčinskis, Vaclovas

Dobrovolskis, Juozas Borusevičius, Mykolas Žiemys, Elena Krisiukėnienė, Pranas Pranaitis, Antanas Balčiūnas, Kazys Stankevičius, Kazys Andriuškevičius, Bronius Valaitis, Adelė Gaškienė.

Apdovanoti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino medaliu šie šauliai:

2-ju laipsniu: Steponas Lipnickas, Matas Milaknis, Jonas Valiukonis, Balys Stankus, Petras Šutas;

3-ju laipsniu: Kazys Liutkevičius, Vacys Andrijauskas, Mykolas Pečiūra, Konstantas Sirgėdas, Stasys Stulpinas, Juozas Mažutis, Aleksas Urbonas, Pranas Šakurskis, Petras Janutėnas, Vincas Karpavičius, Pranas Gerasimas, Izidorius Rainys, Stasys Balčiūnas, Leonardas Kreivėnas, Kazys Skirkevičius, Juozas Balalis, Juozas-Petras Krikštulis, Vincas Žalpis, Petras Sabaliauskas, Petras Žalpis, Julius Čerkesas, Liudas Benikauskas, Aleksas Vaškys, Juozas Alavočius, Petras Kamičaitis, Jonas Juozapavičius, Stasys Daknevičius, Antanas Miliauskas, Jonas Virbickas, Juozas Urbantas, Mykolas Šakalinis, Ona Gudaitienė, Vincas Baranauskas, Katrė Juodkazienė, Feliksas Švagždys, Kostas Balčiūnas, Česlovas Krasauskas ir Bronius Kučas.

Brigados generolas K. Navakas

APDOVANOTI NEPRIKLAUSOMYBĖS MEDALIU

Respublikos Prezidento aktu nepriklausomybės šventės proga šie asmenys už nuopelnus Lietuvai apdovanoti Lietuvos nepriklausomybės medaliu: Jonas Jakubka, Kostas Janulis, Pranas Baleliūnas, Juozas Mažeika, Jurgis Sinkevičius, Abromas Gefenas.

VENGRAI KOVOS SU NACIONALISTŲ JUDEJIMU

Sausio 26 d. Vengrijos ministeris pirmininkas Daranyi viename susirinkime pasakė kalbą, kurioje ypač palietė tas sąlygas, kurios yra būtinos Vengrijos susiartinimui su Mažąja Santarve. Visų pirma, Daranyi pažymėjo, kad Vengrijai turi būti suteiktos lygios teisės. Toliau jis pažymėjo, kad norinčios susiartinti su Vengrija valstybės mažumų sutartis turi taikyti tinkamu būdu. Pagaliau, ministeris pirmininkas pasisakė prieš konvencijų ir sutarčių dauginimą, pažymėdamas, kad Vengrija yra pasirengusi pasitikėjimo ir taikingumo atmosferos grąžinimo tikslu bendradarbiauti visais klausimais, kuriais ji yra suinteresuota. Baigdamas, Daranyi pridūrė, kad Vengrijos vy-

riausybė visais būdais stengsis palaikyti tvarką krašto viduje, kovodama su nacionalistiniu judėjimu.

NAUJAI GINKLUOJAMA ITALIJOS ARTILERIJA

Pėstininkams lydėti skirtoji artilerijos dalis ginkluojama naujais pabūklais. Etiopijoje išmėgintas 81 mm kalibro minosvaidis „Stokes-Brandt“ tipo šiam tikslui pasirodęs labai tinkamas. Vamzdis be graižtvų, lygus. Sviedinys su sparniniu stabilizatoriumi (stabdytoju). Šaudymo tolis 3,5 kg sviedinių ligi 3000 m; sunki miną 6,5 kg užtaisoma nuodingomis medžiagomis ir lekia ligi 1200 m. Viso minosvaidžio svoris 58 kg, neša trys nešikai.

Savanoris kūrėjas virš. Vincas Vainauskas

Vinco Vainausko tėvai — ūkininkai. Neturėdami savo nuosavos žemės, prieš did. karą nuomodavo ūkį Kurtuvėnų parapijoje ir sūnų Vincą leido Šiauliuose į mokslus. Did. karas V. Vainauską užtiko baigusį 4 klases. Okupantams vokiečiams kraštą užėmus, V. Vainauskas liko ūkyje prie savo senų tėvų, o karo pabaigoje atvykęs į Vilnių tęsė mokslą.

Besimokydamas, V. Vainauskas mėgdavo skaityti knygas, kuriose rasdavo drąsos, sumanumo, orientavimosi, ryžtingumo pavyzdžių, taip pat mėgdavo narpli-

Virš. V. Vainauskas, vėliau leitenantas

nėti įvairius daiktus „meistravoti“. Vasaros metu, padėdamas tėvams ūkio darbuose, atliekamu laiką kėliaudavo po apylinkes, stebėdavo gamtą, jodavo su naktigoniais. Tai davė V. Vainauskui progos jaunystėje įgyti patyrimą, pažinti žmones, išplėsti orientaciją, pastabumą, nagingumą, valios stiprumą. Tie visi dalykai toliau gyvenime, tarnaujant kariuomenėje, buvo labai reikalingi.

1918 m. gruodžio mėn. pabaigoje, kada rusų raudonoji armija veržėsi į Lietuvą, V. Vainauskas nerimavo ir norėjo stoti į partizanus kovoti prieš bolševikus.

Gruodžio 30 d. Kėdainių srities apsaugos viršininko karininko J. Šarausko (mokslo dienų draugo) užkalbintas Vilniuje, stojo pirmuoju į Kėdainių srities apsaugos būrį. Atleistas 3 dienom į namus, sutvarkęs, kiek galėjo, reikalą, palikęs senus tėvus ir seserį, apsirūpinęs reikalingu žygiams apdaru ir šiokiu tokiu ginklu, atvyko į Kėdainius.

Nors kariuomenėje ir netarnavęs, bet kaip drąsus ir reiškias sumanumo bei iniciatyvos vyras, Kėdainių

srities apsaugos būry buvo paskirtas viršilos pareigoms eiti. Būdamas viršila, kurį laiką (iki kovo mėn.) buvo ir Kėdainių srities apsaugos v-ko padėjėju, nes nebuvo karininkų. Darbo buvo daug. Reikėjo būrio savanoriams parvežti ginklų ir organizuoti mitybą, parūpinti kuro, guolį, tikrinti lauko sargybas, vėliau pačiam vyksti su savanoriais į ekspedicijas, būti Kėdainių apskrities komendantūros filijos komendantu Baisogaloje. Savanoris Vainauskas darbe buvo rūpestingas, sumanus ir atsidėjęs. Pavestus jam uždavinius atlikdavo su atsidėjimu ir atkaklumu. Vyčio kryžiumi apdovanotas už pasižymėjimą kautynėse prie žemiau aprašomų aplinkybių.

1919 m. vasario 8 d. bolševikai puolė Kėdainius. Apsupę miestą iš pietų pusės, užėmė Eigulių kaimą. Čia susitelkė priešų kuopa ir atidengė smarkią šautuvų ir kulkosvaidžio ugnį. Kėdainių savanorių būrys, užėmęs Kėdainių priemiestį, šautuvų ugnimi neleido priešui visai lygiu ir atviru lauku slinkti pirmyn. Priešo mėginimas Abelės pakrantėmis slenkant užimti Paabelės kaimą nepavyko, buvo mūsų lauko sargybos, P. Lukšio vadovaujamos, atmuštas. Priešas koncentravo ugnį iš fronto. Gresė pavojus, kad priešui daugiau pritraukus rezervų — Kėdainių aps. būrys neatlaikys, kad priešas įsiverš į Kėdainių miestą. Tuo tarpu pasiūsti Povilas Lukšys ir Vainauskas, slinkdami Obelės pakrantėmis, užėjo su 5 savanoriais į priešų kairįjį sparną Eigulių kaime ir iš užpakalio, atitinkamu momentu netikėtai atidengė šautuvų ugnį, sviedė rankines granatas. Priešui buvo netikėtumas, negalėjo greitai susiorientuoti ir apskaičiuoti kiek čia yra mūsų vyrų. Sparnas panikoje metėsi bėgti į mišką Juodkiškio dvaro link. Sujudo ir dešiniojo sparno grandinės. Čia ir buvo sudaryta proga Kėdainių būrio grandinei užimti Eigulių kaimą.

Vasario 9 d. rytą viršila Vincas Vainauskas gavo uždavinį vyksti sustiprinta žvalgyba keliu per Taučiūnus, Kaplius Šėtos link, išaiškinti, kur yra atsitraukęs po vakarykščių kautynių priešas.

Vincas Vainauskas, žvalgybos viršininkas, su padėjėju Povilu Lukšiu rogėse apie 17 žmonių su vienu vokiečių kulkosvaidžiu ir 5 vokiečių kareiviais ir dviem žvalgaus raitininkais išvyko apie 7 val. rytą. Artėdami prie Taučiūnų kaimo, raitininkai pastebėjo kaime bevaikščiojančius raudonarmiečius. Tačiau ir raudonarmiečiai pastebėjo lietuvius. Raitininkai vos spėjo apie tai pranešti V. Vainauskui, kai iš kaimo pasipylė šūviai. Kėdainių vyrai iš rogių išvirtę, sugulė lauke ir griebėsi atsisaudyti.

Priešas, išsiskleidęs grandinė, gal kokius 8 kartus pralenkė mūsų žvalgybos jėgas. Mūsų šaliai pradėjo trauktis. Vokiečiai kulkosvaidininkai, ar tai išsigandę tokio staigaus netikėto susidūrimo su priešais, ar iš viso nelabai norėdami kariauti, šoko iš rogių ir palikę kulkosvaidį, bėgo atgal į mišką. Jie buvo apsirengę ilgais baltais kailiniais ir tie kailiniai trukdė bėgti. Vienas jų

numetė ir paliko kailinius ir bėgo be jų. Kulkosvaidžio viršininkas grandininkas slinko atgal atsišaudydamas. V. Vainauskas, pavedęs grandinę Povilui Lukšiui, pats griebėsi kulkosvaidžio ir ištraukęs jį iš rogių, mėgino už krūmų jį pastatyti. Pastatyti pavyko, bet negalėjo atidengti ugnį, nes nė karto nebuvo iš kulkosvaidžio šaudęs. Betraukiant, kaspinas kulkosvaidžio gerklėje užspringo. Priešui smarkiai apšaudant, taisė, knibinėjo, mėgino prašalinti kliūtį, tačiau sunkiai sekėsi. Pakvietęs vokiečių grandinį, kuris buvo jau toli nuslinkęs atgal, pašalino kliūtį ir atidengė ugnį. Priešo grandinė, kuri mėgino apsupti mūsų žvalgus, buvo staigia kulkosvaidžio ugnimi išsklaidyta ir traukėsi atgal. Žmonių pasakojimu, čia buvę nukautų ir sužeistų raudonarmiečių, bet jie pasitraukdami pasiėmė.

Čia V. Vainausko susiorientavimo ir atkaklumo dėka, į kautynes buvo įtrauktas vokiečių kulkosvaidininkų paliktas kulkosvaidis. Kulkosvaidžio pagalba pavyko išsklaidyti kuriam laikui priešo grandinę ir mūsų vyrams pasitraukti. Atvirkščiai, mūsų vyrai, gausingo priešo apsupti, galėjo žūti kautynėse arba sužeisti patekti į nelaisvę.

Čia žuvo Povilas Lukšys, pirmoji dėl Lietuvos nepriklausomybės auka kautynių lauke. Atskirai apie jį įdėsime kitame numery.

Kaip drąsus, ryžtingas ir sumanus vyras, V. Vainauskas Kėdainių savanorių buvo mylimas ir gerbiamas. 1919 m. V. Vainauskas įstojo į Karo Mokyklos antrąją laidą, ją baigė ir karininku būdamas tarnavo 5 p. D. L. K. Kęstučio pulke. **Kėdainių savanoris**

Naujas Suomijos prezidentas Kallio

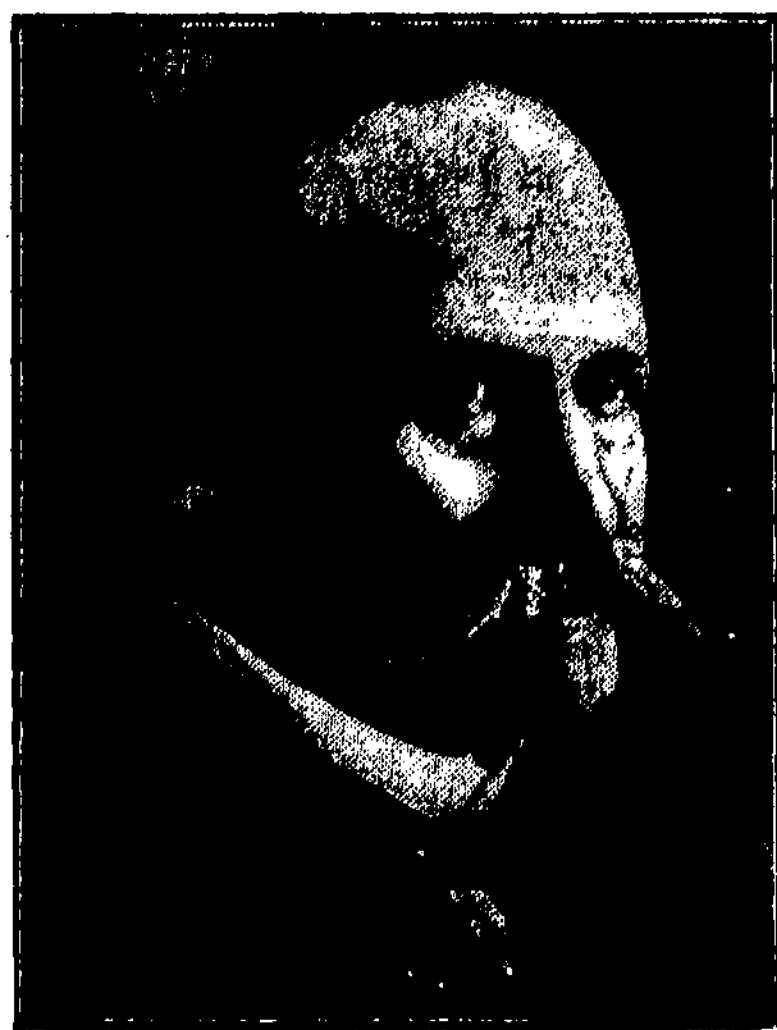
Vasario 15 d. nauju Suomijos respublikos prezidentu buvo išrinktas ligšiolinis ministeris pirmininkas Kallio.

Naujai išrinktas Suomijos valstybės prezidentas Kallio yra 64 metų amžiaus. Jis priklauso agrarinei partijai ir profesijos yra ūkininkas ir politikas. 1918 metais jis buvo išrinktas senatoriumi. Po to jis kelis kartus buvo ministeris, parlamento pirmininkas ir kelis kartus ministeris pirmininkas. Kallio moka tik suomių kalbą, o švedų kalbos nemoka. Jis yra 1918 metų agrarinės reformos įstatymo kūrėjas. Tas įstatymas ir vadinamas jo vardu.

Naujai išrinktąjį prezidentą sveikino daug delegacijų. Ir telegramomis buvo gauta daug pasveikinimų iš krašto vidaus ir užsienių, jų tarpe ir iš Lietuvos valstybės prezidento A. Smetonos ir Latvijos valstybės prezidento Ulmanio.

Kallio spaudai pareiškė nusistatęs vykdyti prezidento pareigas suomių valstybės ir tautos gerovei.

„Uusi Suomi“ rašo, kad išrinkus ligšiolinį Suomijos ministerį pirmininką Kallio valstybės prezidentu, ministerį pirmininką laikinai pavaduos užsienių reikalų ministeris Holstis, kaipo vyriausias iš ministerių.

Naujasis Suomijos valstybės prezidentas Kallio

Tankų atsiradimas ir jų naudojimas didžiajame kare

(Žiūr. „Kario“ Nr. 6)

1917 m. tankų panaudojimas kautynėse prasidėjo kautynėmis ties Arrasa balandžio 3—11 d., kur dalyvavo 60 tankų. Vėliau, balandžio 15 d. 64 prancūzų tankai „Šneider“ sistemos, suvesti į 8 kuopas, panaudojami ties upe En, birželio 7 d. 88 anglų tankai panaudojami ties Messin; liepos 31 d. 216 anglų tankų dalyvauja trečiame puolime ties Ipru.

Ši visa eilė kautynių, kuriose nežymiam, bet vis daugėjančiam skaičiui dalyvauja tankai, neduoda ypatingai didelių laimėjimų, bet tai buvo smulkaus pobūdžio kautynės, kuriose tankas įgauna vadovybės pasitikėjimą.

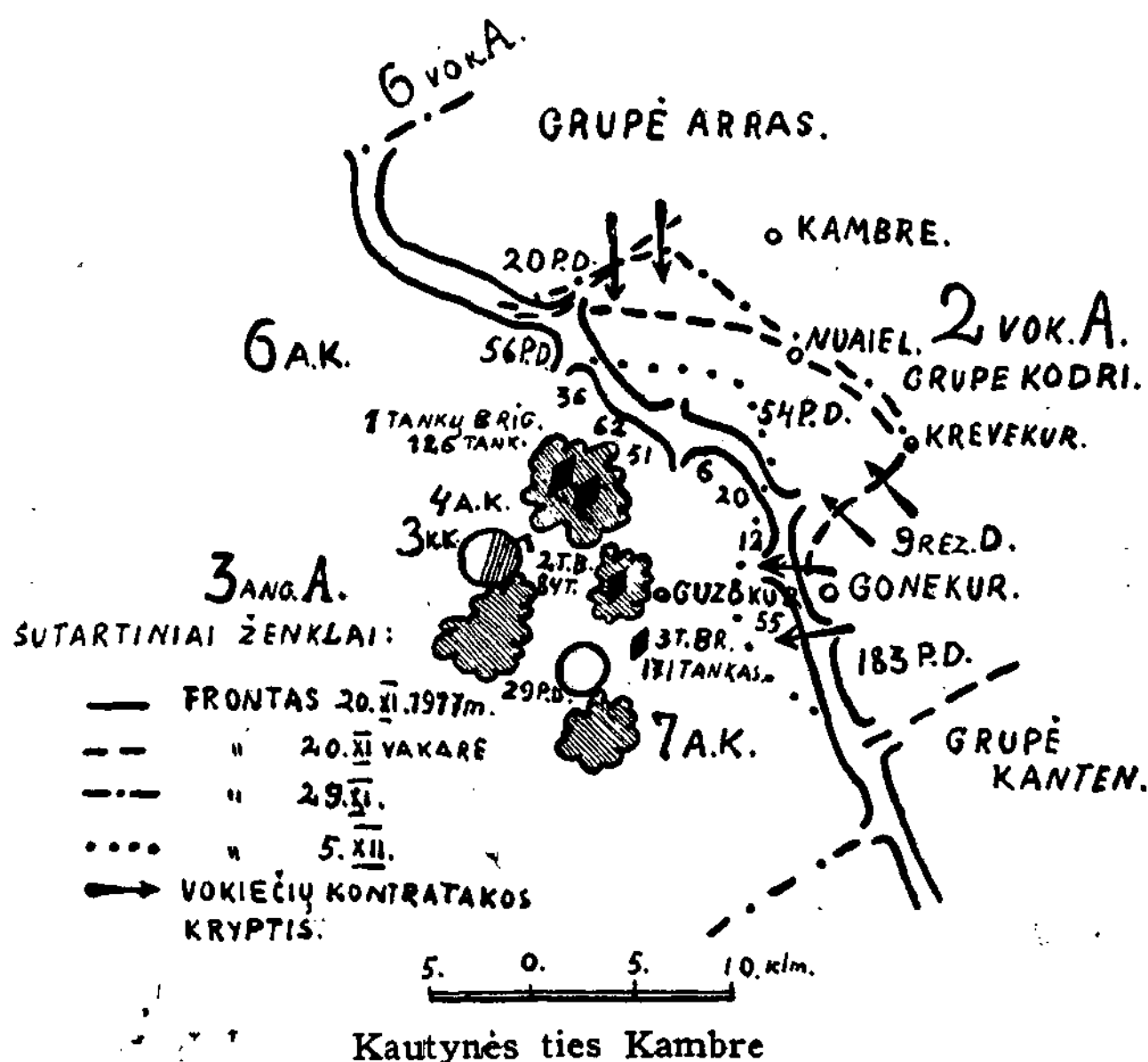
Pagalau ateina tankams istorinė 1917 m. lapkričio 20 diena. Kada įvyko žinomos kautynės ties Kambre (žiūr. schemą), kuriose panaudota pagrindinė mašina — anglų tankas „M-IV“.

Pagal puolimo planą, III-oji britų armija, susidedanti iš dviejų pėstininkų ir vieno kavalerijos korpo ir sustiprinta tankais, turėjo įvykdyti galingą vokiečių fronto puolimą ties Kambre, kad pritrauktų prie savęs vokiečių rezervą, kuris stipriai spaudė V-ją prancūzų armiją. Dviejų korpų puolimo bare,

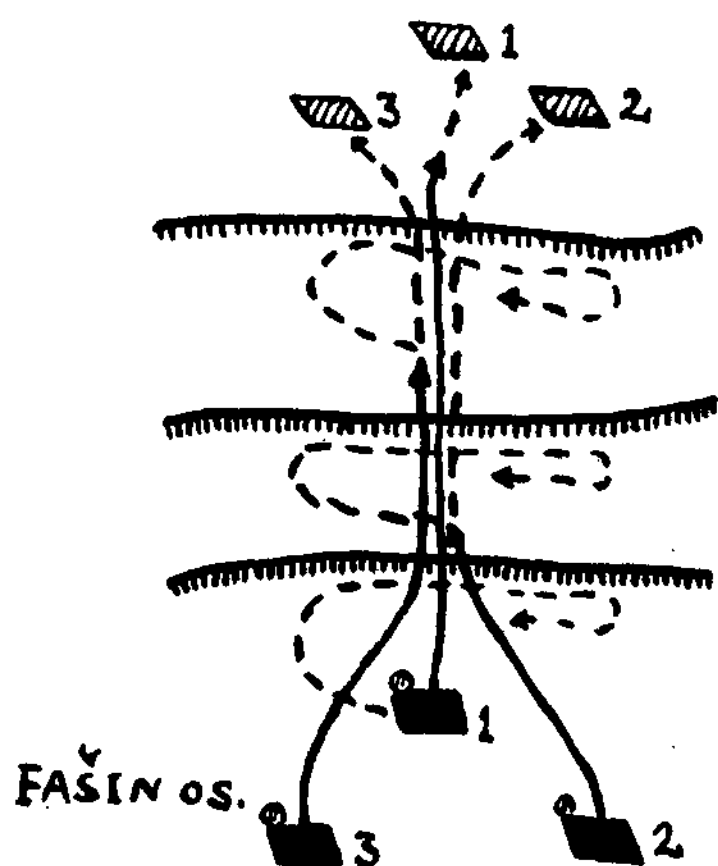
kuris užėmė tik 15 km, turėjo dalyvauti 7 pėstininkų ir 3 kavalerijos divizijos, 1000 pabūklų ir 476 tankai, iš kurių buvo: 378 kovos tankai ir 98 pavadinti „administratyviniai“ tankai, kurių tarpe buvo: 54 tiekimo, 9 radio, 32 tankai naikinimui kavalerijai pastatytų vielų kliūčių, 2 pionierių tankai su pastatomais tiltais ir 1 tankas su telefono kabeliu.

Puolimo vykdymo planas buvo toks: 1) Pralaužti vokiečių frontą tarp kanalų Kenteu (upės Šeldos) ir Din-Nord (šiaurinio). 2) Paimti Kambre, mišką Burlou ir persikėlimo vietas per kanalą Sensi. 3) Atkirsti vokiečių kariuomenės dalis į šiaurę nuo Sensi ir į vakarus nuo kanalo Din-Nord. 4) Išplėsti pasisėkimą Valensien kryptimi. Vokiečiai prasiveržimo bare turėjo 4 divizijas, sustiprintas sunkiąja artilerija. Jų poziciją sudarė: 3 pagrindiniai ir 2 pagalbiniai gynimosi ruožai, sustiprinti vielų kliūtimis ir blindazais, kurių bendra giluma siekė 10—12 km. Pirmos linijos apkasai buvo įrengti priešingam — užpakaliniam šlaite ir siekė per 3,5 metro pločio: žymiai platesni už normalius apkasus. Vielų kliūtys buvo labai tirštai įrengtos ir vietomis siekė 50 m gilumo. Buvo apskai-

čiuota, kad sunaikinant tokias vielų kliūtis artilerijos pagalba — reikėtų 5 savaites šaudyti ardomąja ugnimi, kuri kainotų 20 mil. dolerių. Buvo nutarta vokiečius pulti netikėtai, be jokio artilerijos parengimo.

Tankai turėjo pradėti puolimą prieky pėstininkų 3 skaidiniais. Kiekvienas skaidinys gavo iš anksto atskirą puolimui uždavinį, kiekvienas tankų būrys (sudarytas iš 3 tankų) — paskirtą puolimo kryptį. Kadangi vokiečių apkasai buvo platesni už normalius apkasus, tai anglų tankai buvo aprūpinti dideliais fašinių ryšuliais. Tankų būriai pereidavo per apkasus šia tvarka. Pirmasis tankas slopina priešų ugnį pirmo apkaso viduje. Vienas iš užpakaly puolančių būrio tankų greitai meta fašiną apkasą, pereina per jį, greitai puola antrą apkasų liniją. Trečias tankas pereina pirmos apkasų linijos apkasą ties ta vieta, kur perėjo antras tankas, o pasiekęs antrą apkasų liniją meta savo fašiną, pereina per apkasą ir puola trečią apkasų liniją. Pirmas — būrio vado tankas, perėjęs dvi apkasų linijas, meta fašiną į trečią, ją nugali ir puola priešų gilumą, o užpakaly jo seka 2 likusieji būrio tankai.

Kaip tankų būrys nugali priešų apkasus (schema)

Artilerija, vienu laiku su tankų puolimu, turėjo paleisti galingą ugnies uždangą prieš puolančias da-

lis, kilnojant ugnį šoksniais pirmyn po 250 m. Tuo pačiu laiku turėjo būti apšaudytos priešų baterijos ir artilerijos sekyklės dūminiais sviediniais.

Kavalerija, užėmus barą Grenkur-Grevekur, turėjo dviem divizijom prasiveržti į priešų užnugarį ir užimti Kambre. Specialiai parengti vielų kliūčių ardomams tankai, turėjo padaryti reikalingo pločio perėjimus kavalerijos daliniams.

Pėstininkai iš anksto buvo padalyti į 3 grupes: a) valytojų, b) blokuotojų ir 3) į dalinius, pavadintus „garnizonais“ užimtam plotui užlaikyti. Geresniam tankų ir pėstininkų bendradarbiavimui pasiekti, užpakaly fronto buvo atliktas specialus aštuonių dienų parengiamasis mokymas.

Tiekimas buvo organizuotas šiuo būdu: nuo paskutinių geležinkelio stočių iki paskutinių tiekimo sandėlių buvo praveisti siaurieji geležinkeliai, o toliau į kautynių lauką viskas buvo vežama tiekimo tankais.

Didesniam netikėtumui pasiekti, buvo uždrausta kalbėtis telefonu, kad priešas nesiklausytų perduodamų įsakymų, be to, buvo įvestas specialus šifras. Tankai laukiamąsias vietas ir išėjties ribas užiminėjo naktį, o motorų užesys buvo maskuojamas artilerijos šaudymu ir lėktuvų skraidymais. Pozicijose tankai buvo užmaskuoti tinklais ir brežentais, kurie buvo pritaikyti prie aplinkinės vietovės. Tankai buvo padalyti tarp 6 pėstininkų divizijų, po 1—2 batalionus divizijai.

Taip lapkričio 20 d., 6 val., esant tirštam rūkui, prasidėjo puolimas, kuris vokiečiams buvo visai netikėtas. Pirmą dieną tankų puolimas buvo labai sėkmingas, ir iki 20 d. 11 val. 20 m. vokiečių pozicija buvo pralaužta ir užimta 7 km gilumon. Buvo paimta apie 8000 vokiečių belaisvių ir 100 pabūklų. Vokiečių vadovybė skaitė susidėjusią padėtį visai beviltiška. Tačiau pirmos dienos puolimo pasisėkimas nebuvo išnaudotas nei pėstininkų, nei kavalerijos. Lapkričio 20 d. vakare jau buvo jaučiamas tankų rezervo trūkumas, nes apie 18% tankų nukentėjo kautynėse ir buvo išvesti iš rikiuotės. Teko perorganizuoti dalinius ir į kautynes siųsti jau rinktines tankų kuopas, o pagaliau visai tankus atitraukti užpakalin. Lapkričio 29 d. anglų puolimas apmirė, o lapkričio 30 d. vokiečiai pradėjo kontrpuolimą ir atmetė anglus atgal beveik į senas jų pozicijas.

Nors anglų puolimas ties Kambre ir nepasisėkė, bet didelis tankų pasisėkimas pirmąją kautynių dieną padaro juos svarbiausiu kautynių faktorium. Čia tankai buvo panaudoti, kaip tiesioginės paramos tankai, bet šių kautynių praktika davė pradžią tankų taktikai, paremtai netikėtumu, skaidinimu gilumon ir tankų panaudojimu masėmis. Faktiškai nuo 1917 m. nė viena didesnė sąjungininkų operacija neapsėjo be tankų dalyvavimo.

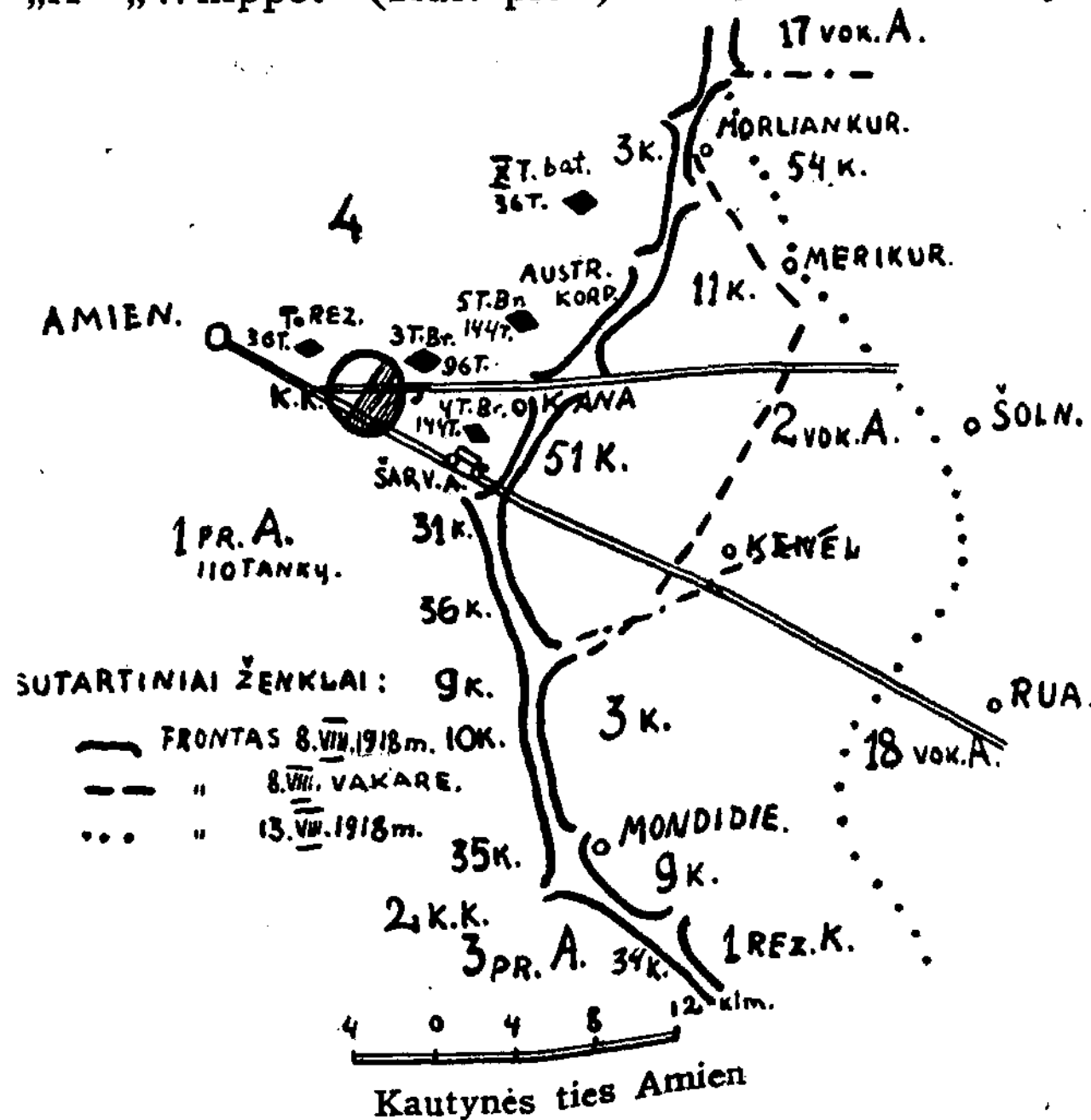
1918 m. liepos 18 d. nuo Reimso iki upės En, apie 130 km frontu, prancūzų armijos perėjo vokiečių kontrpuoliman. Šmūgį turėjo duoti X prancūzų armija, sustiprinta 6 batalionais sunkių tankų „Šneiderio“ ir „Sen-Šamono“ konstrukcijos, ir 3 batalionais naujai pastatytų lengvų tankų „Renault“, kurie vėliau sudarė pagrindą prancūzų tankams. 12 km bare puolė 207 sunkieji ir 130 lengvų tankų. Ši operacija, pagalba tankų, leido X ir III prancūzų armijoms pasistūmėti 25 km pirmyn, o pildamos toliau iki rugpiūčio 4 d. viso pasistūmėjo 60 km pirmyn, nublokšdamos

Prancūziškas lengvasis tankas „Renault“

vokiečius. Naujai pastatytas tankas „Renault“ (žiūr. pieš.) svėrė 6,7 tonas, jo maksimalus greitis 8 km. šarvų storis iki 16 mm, veikimo radiusas — 60 km.; ginkluotas vienu kulkosvaidžiu arba vienu 37 mm pabūklų. Šie tankai didžiajam kare turėjo žymiai daugiau reikšmės, negu anglų sunkieji tankai, nes jie netarpiamai lydėjo pėstininkus, kaip tiesioginės paramos tankai (T. P. T.).

Atmintina taip pat diena tankų istorijoje, tai 1918 m. rugpiūčio 8 d. Tą dieną prasidėjo didžiausios iki šiol buvusios kautynės, pavadintos kautynėmis ties „Amien“, kuriose gausingiausiai dalyvavo tankai. Tos operacijos buvo artimiausias tikslas likviduoti vokiečių fronto išsikišimą pirmyn ties Amien (žiūr. schemą). Puolime turėjo dalyvauti IV-ta anglų ir I-ma prancūzų armijos. Puolimo ruožas siekė 18 kilometrų pločio. Jame puolančioji IV anglų armija turėjo 13 pėstininkų ir kavalerijos divizijas, per 2000 pabūklų, 324 sunkius tankus, 96 vidutinius tankus „A“ „Whippet“ (žiūr. pieš.) naujos kontsrukcijos,

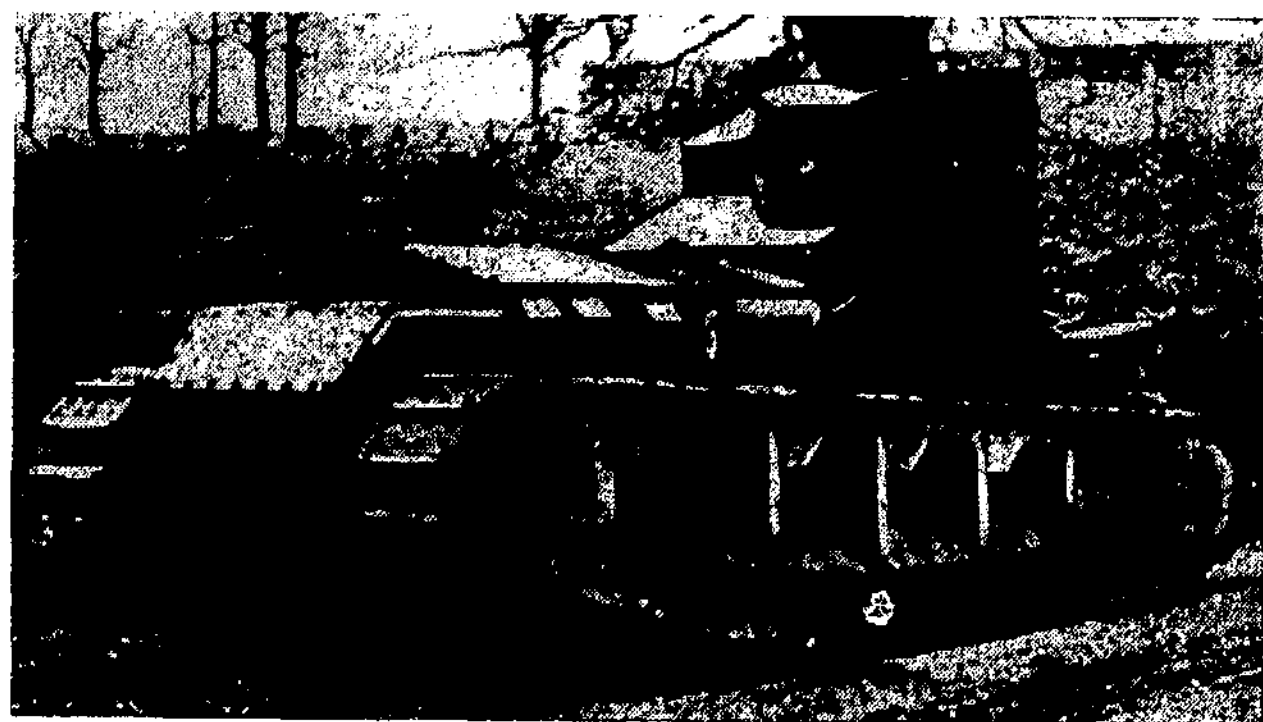

kurie naujai buvo panaudoti kautynėse, 42 rezervinius tankus, 96 tiekimo tankus ir 22 šarvuotus automobilius. Anglų vidutiniai tankai „A“ „Whippet“

svėrė 14 tonų, jų maksimalus greitis siekė 13 km, veikimo radiusas 130 km, šarvų storis 12—14 mm, ginkluoti 4 kulkosvaidžiais. I prancūzų armija turėjo 15 pėst. ir 3 kavalerijos divizijas, 1616 pabūklų, 700 lėktuvų ir 96 tankus.

Vokiečiai IV anglų armijos ruože turėjo 7 pėst. divizijas iš II armijos su 840 pabūklų. Operacijos parengiamieji veiksmai buvo laikomi didžiausioje paslapytyje, ir vokiečiai manė, kad sąjungininkai keičia fronte senas kariuomenės dalis naujomis.

Pagal operacinį planą, pirmoji turėjo pulti IV anglų armija, kad užimtų liniją Kenel-Merikur. Šarvuotos auto dalys ir kavalerijos korpus su jam pridutais tankais turėjo plėsti pasisėkimą plento Amien — Rua kryptimi. Aviacija turėjo atlikti žvalgybą. Bombonešiai turėjo bombarduoti vokiečių užnugarį. Be to, aviacija turėjo savo skraidymu maskuoti tankų išėties ribos užėmimą, Puolimas turėjo prasidėti be artilerijos parengimo. Prieky pėstininkų ir tankų

Anglų vidutinis tankas „A — Whippet“

turėjo būti artilerijos ugnies uždanga, kuri lydėtų tankus ir maskuotų jų puolimą.

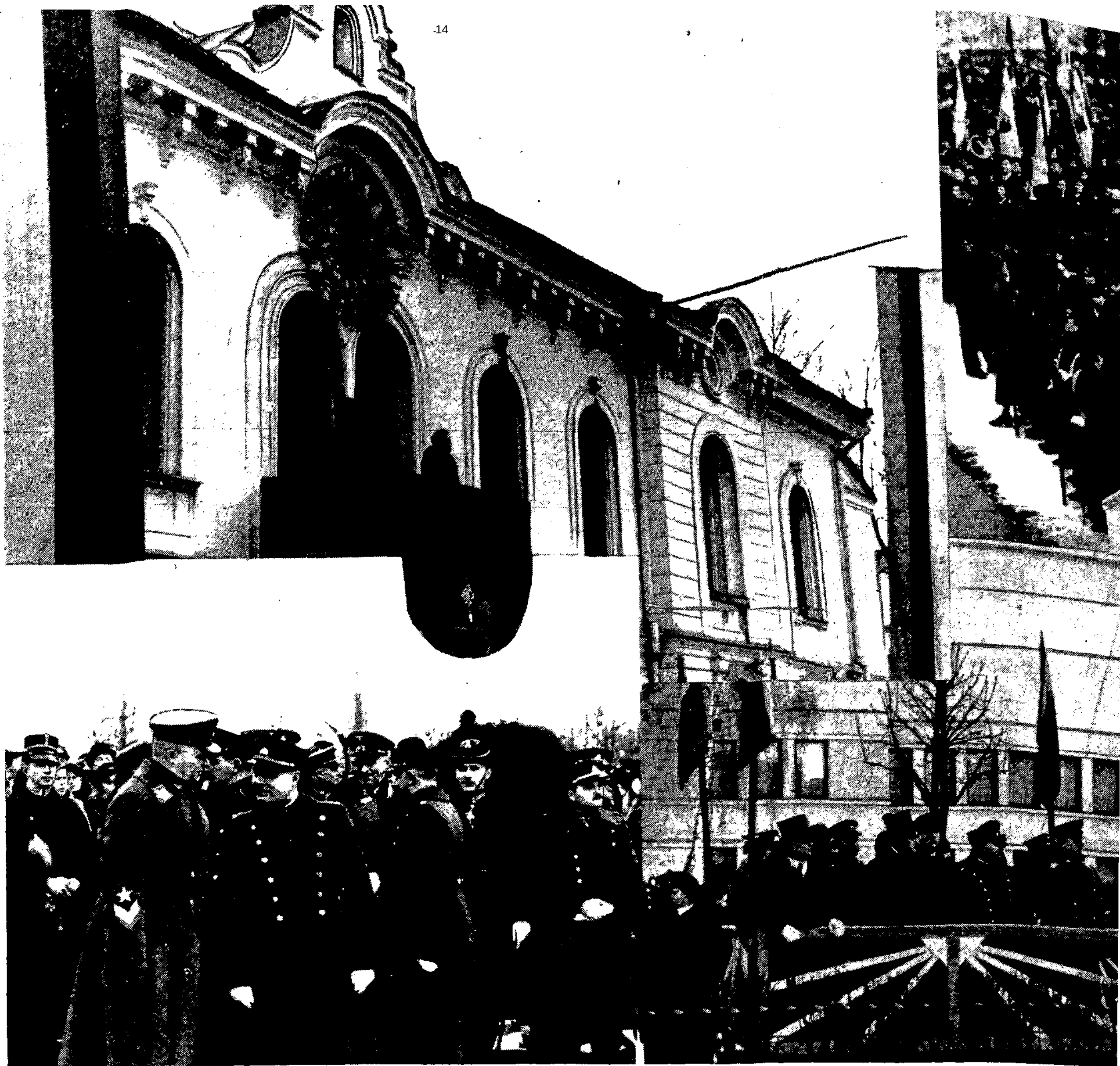
Rugpiūčio 8 d. 4 val. 45 m. po tiršto rūko ir artilerijos ugnies priedanga iš 430 tankų — 415 tankų pradėjo puolimą. 15 tankų sugedo ir kautynėse nedalyvavo. Pagrindinėje smūgio krypty, 7 km ruože, buvo panaudota 288 tankai, tai išėjo virš 40 tankų vienam kilometrui. Tuo pačiu metu šaudė keletas baterijų, kad užmaskuotų tankų sukeltą triukšmą, o 8 lėktuvai, tuo pačiu tikslu žemai skraidydami, mėtė bombas į priešakinius vokiečių apkasus. Netikėtas ir staigus masinis puolimas visai perbloškė besiginančią vokiečių kariuomenę, todėl pagrindinėje puolimo kryptyje jie visai silpnai gynėsi.

Pirmą puolimo dieną anglai pasistūmėjo 12 kilometrų pirmyn. Truputį mažiau pasistūmėjo dešiniame sparne. Daug atsiliko kairysis sparnas (III korpus), kuris puolė blogesnėje vietovėje ir remiamas tik 36 tankų. I prancūzų armija, remiama 110 tankų, savo kairiuoju sparnu pasistūmėjo 10 km pirmyn.

Anglai ir prancūzai pirmą puolimo dieną, be prasisiveržimo pirmyn, paėmė 16.000 vokiečių belaisvių ir 200 pabūklų, o pas anglus išvesta iš rikiuotės 100 tankų.

Tolimesnės kautynės, kurios užsitęsė iki rugpiūčio 13 d., išvargus pėstininkams ir tankų daliniams, nedavė naujų rezultatų.

Apskritai, operacija ties Amien pasibaigė tuo, kad IV anglų ir I prancūzų armijos pasistūmėjo

Lietuvos Nepriklausomybės

Pereitą antradienį visame krašte buvo plačiai ir turiningai minimos mūsų nepriklausomybės 19 metų sukaktuvės. Tuo pačiu metu buvo minimos ir dr. J. Basanavičiaus mirties 10 metų sukaktuvės. Tautos patriarcho atminimui pagerbti buvo surengti iškilmingi posėdžiai, kuriuose nušviesta dr. J. Basanavičiaus as-

bendru frontu 20 km pirmyn, paėmė apie 22.000 vokiečių belaisvių ir 400 pabūklų.

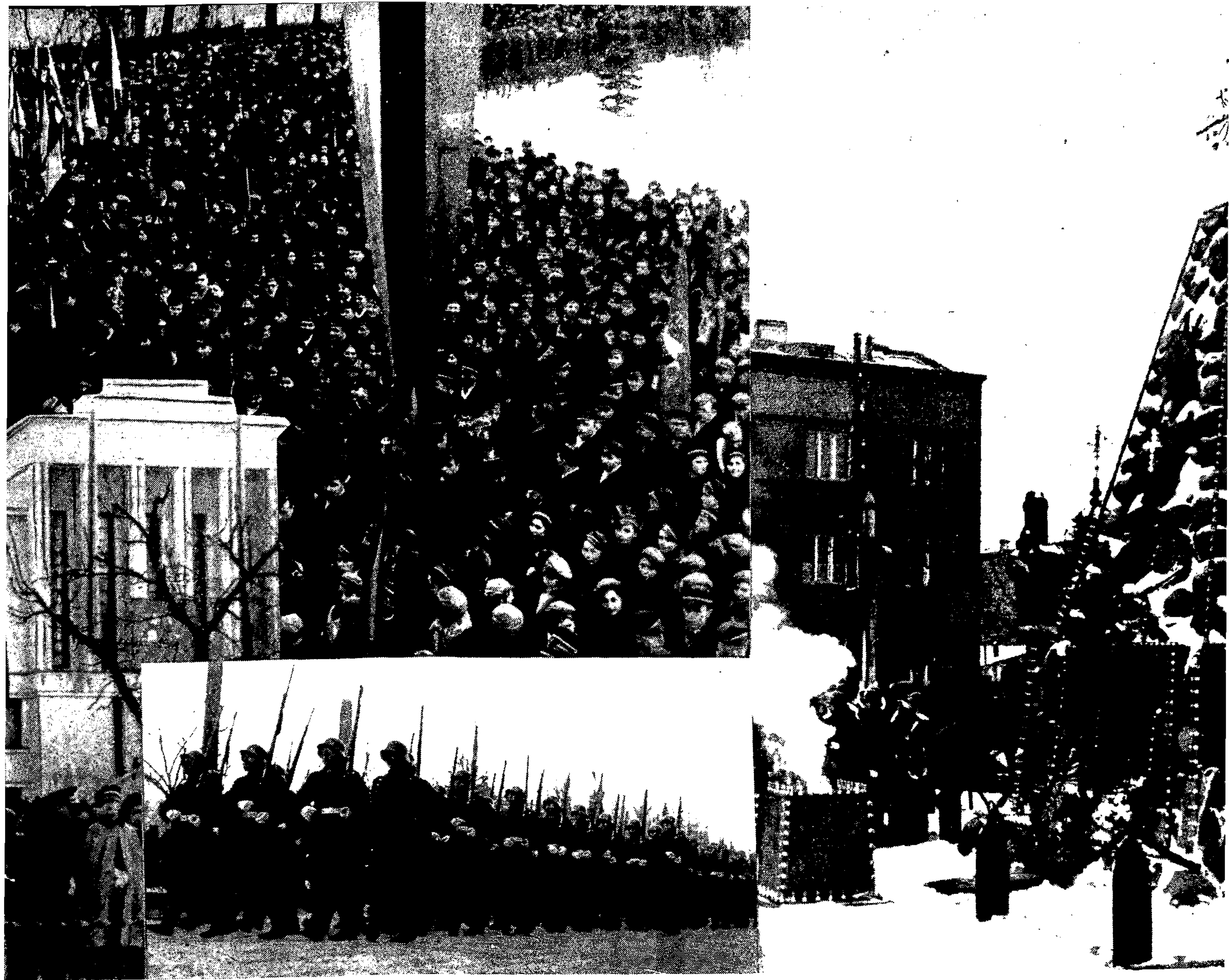
Šios kautynės vokiečiams tiek davė moralinių ir materialinių nuostolių, kad Liudendorfas 1918 m. rugpiūčio 8 dieną pavadino vokiečių armijai „juodąja diena“.

Šiame straipsnyje neturėjau tikslo smulkiai nagrinėti visą tankų augimo istoriją bei visas kautynes, bet norėjau supažindinti skaitytojus su įdomiausiomis kautynėmis, kuriose dalyvavo pirmieji tankai. Šios kautynės turėjo ne tik istorinės reikšmės, bet taktikoje atvertė naują lapą ir nukreipė visas sekančias kautynes į naują vagą, nes be tankų paramos jau buvo nebeapsieinama.

J. ltn. Pečiūra

menybė ir jo dideli darbai lietuvių tautai. Kaune dr. J. Basanavičiaus sukaktuvės buvo paminėtos nepriklausomybės šventės išvakarėse. Iškilmės prasidėjo Vytauto Didžiojo muziejaus sodelyje prie dr. J. Basanavičiaus paminklo. Prie paminklo atvyko ministerio pirmininko pavaduotojas susisiekimo ministeris inž. J. Stanišauskis, krašto apsaugos ministeris brig. gen. Dirmantas, Kauno igulos karininkai, valdininkai, visuomenės veikėjai, o organizacijų ir studentų korporacijų vėliavos apsupo tautos patriarcho paminklą. Skambant Laisvės Varpui, prie dr. J. Basanavičiaus paminklo karininkų ramovė ir studentų korporacijos padėjo vainikus.

Netrukus dr. J. Basanavičiaus minėjimas, suruoštas karininkų ramovės ir studentų korporacijų — „Neolithuania“ ir „Fraternitas Lituanica“, įvyko karo muziejaus salėje. Minėjimą pradėdamas, ramovės seniūnų tarybos pirmininkas brig. gen. Nagevičius pažymėjo kai kurias svarbiąsias dr. J. Basanavičiaus gyvenimo datas, kurios šiandien yra brangios visai mūsų tautai ir valstybei. Tai jo gimimo diena — 1851 m. lap-

Žvidrio fotomontažas

19 metų sukaktuvių minėjimas

kričio 23 d., šiandien virtusi mūsų kariuomenės švente ir jo mirties diena — vasario 16 d., mūsų valstybės švente. Toliau brig. gen. Nagevičius paskaitė dr. J. Basanavičiaus rašytus laikus 1 pėst. pulkui ir mūsų kariuomenės karininkams. Apie savo garbės pirminką ir garbės narį kalbas pasakė studentų korporacijų atstovai. Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. M. Roemeris savo kalboje charakterizavo dr. J. Basanavičių, kaip mokslininką ir mūsų mokslo kūrėją, o prof. M. Biržiška nušvietė tautos patriarcho veikimą „Aušros“, Vilniaus Didžiojo seimo, didžiojo karo ir kitais laikotarpiais. Brig. gen. Nagevičius skaitė paskaitą apie dr. J. Basanavičių, kaip gydytoją ir mūsų karo ligoninės šefą.

Posėdžio pabaigoje kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriaus viršininkas plk. Šarauskas paskaitė aktą, kuriuo naujieji karo muziejaus varpai pavadinti „Kovų varpais“, pažymėdamas, kad jie, kabodami Vytauto Didžiojo muziejaus bokšte, šalia Nežinomojo Kareivio kapo ir paminklo žuvusiems dėl Lietuvos laisvės, savo skambėjimu visiems lietuviams primins

garbingas nepriklausomybės kovas ties Širvintais, Giedraičiais, Radviliškiu, Kėdainiais, Alytum ir kitose vietose.

Nepriklausomybės sukaktuvių minėjimas šiemet visame krašte praėjo gražiai ir didingai. Miestai, miesteliai ir kaimai buvo pasipuošę tautinėmis vėliavomis. Bažnyčiose buvo iškilmingos pamaldos, po jų — organizacijų parada, iškilmingi posėdžiai, koncertai. Kaune jau šventės išvakarėse buvo gražiai iliuminuoti įvairūs pastatai. Vasario 16 d. rytą namai pasipuošę tautinėmis vėliavomis, o balkonuose, vitrinose ir languose buvo išstatyti Vyčio, Respublikos Prezidento Antano Smetonos ir dr. J. Basanavičiaus portretai. Archikatedros Bazilikoje, Igulos bažnyčioje ir kituose maldų namuose buvo iškilmingos pamaldos, kuriose dalyvavo organizacijos ir gausūs visuomenės būriai. Archikatedros Bazilikoje pamaldose dalyvavo Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, vyriausybės nariai, kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, aukštieji karininkai, žymūs visuomenės veikėjai, diplomatai, svetimų valstybių karo atstovai. Taip pat į pamaldas

Kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis uždeda vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo

buvo atvykusios įgulos kariuomenės dalys, šaulių būriai, studentų korporacijos su savo vėliavomis.

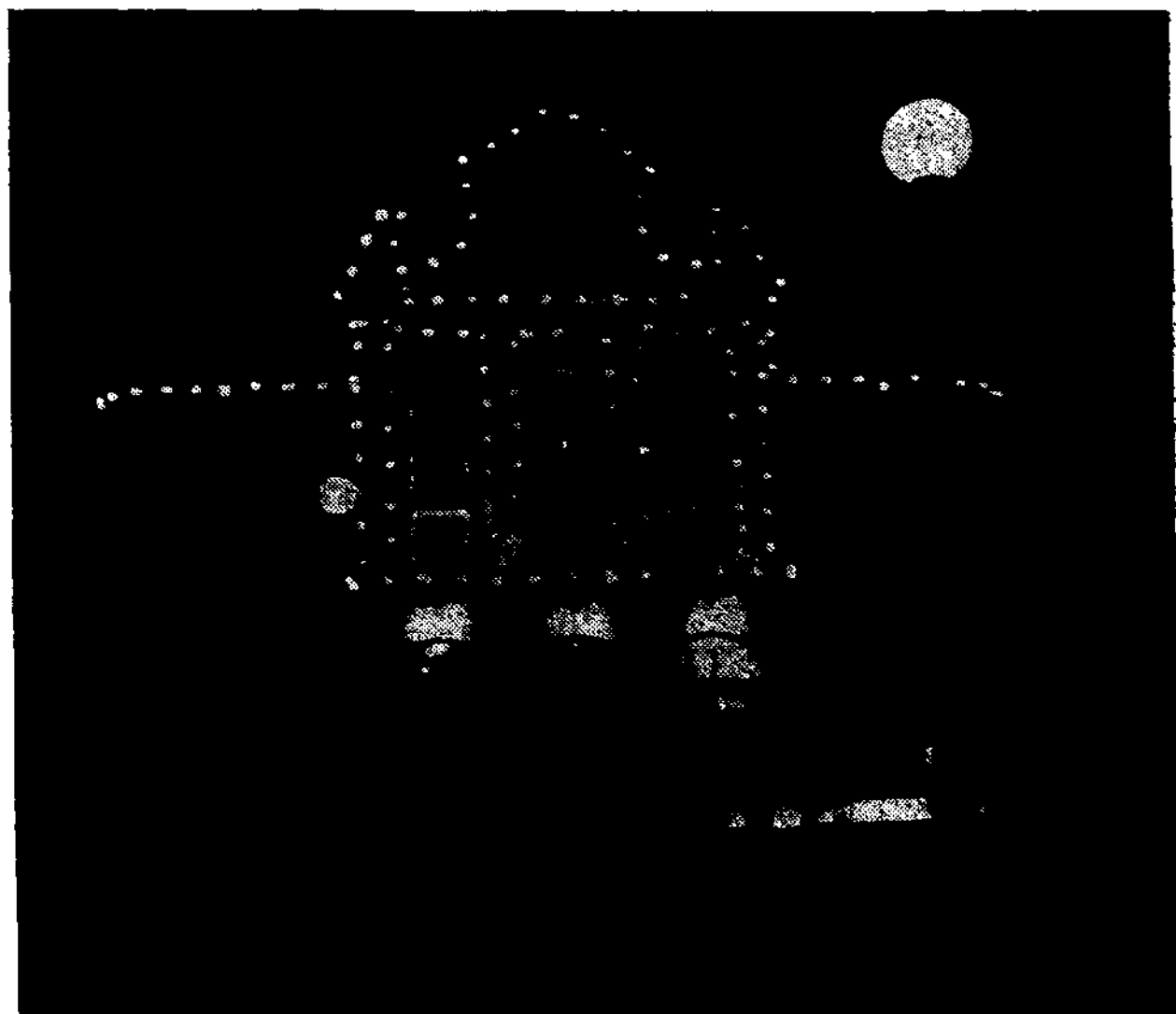
Tuoju po pamaldų Vytauto Didžiojo muziejaus sodelyje buvo pagerbti žuvusieji dėl Lietuvos laisvės. Prie sodelio esančiose gatvėse ir aikštėse išsirikiavo įgulos kariuomenės dalys ir šaulių būriai. Organizacijų, studentų korporacijų ir mokyklų vėliavos apsupo Nežinomojo Kareivio kapą. Į iškilmės atvyko seimo pirmininkas inž. K. Šakenis, ministerio pirmininko pavaduotojas inž. J. Stanišauskis, krašto apsaugos ministeris br. gen. inž. Dirmantas, vidaus reikalų ministeris ats. brig. gen. Čaplikas, kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, Kaune viešėjusis Sovietų Rusijos generalinio štabo viršininkas maršalas Jegorovas su palydovais, Kauno įgulos viršininkas div. gen. Adamkavičius, viceministeriai, karinių įstaigų viršininkai, įgulos dalių vadai, diplomatinio korpuso nariai, svetimų valstybių karo atstovai, visuomenės veikėjai. Iškilmių metu prie žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklo kariuomenės vadovybė, šaulių sąjunga ir kitos organizacijos padėjo vainikus. Ministerio pirmininko pavaduotojas susisiekimo ministeris inž. J. Stanišauskis pasakė kalbą, kurioje pabrėžė vasario 16 d. reikšmę ir prasmę mūsų tautiniame bei valstybiniame gyvenime. Jo kalbą palydėjo Tautos himnas, galingai skambant Laisvės varpai ir saljutuojant patrankų šūviams. Pasibaigus iškilmėms, kariuomenės dalys, šaulių būriai, korporacijos, organizacijos ir mokyklos iškilmių maršu pražygiavo pro Nežinomojo Kareivio kapą ir visus iškilmių dalyvius. Iš muziejaus organizacijos darnia eiseną nužygiavo pasveikinti Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną.

Vakare vasario 16 d. minėjimas įvyko karo muziejaus salėje. Sugiedojus Tautos himną, Vilniaus vadavimo sąjungos pirmininkas dr. A. Juška skaitė turiningą paskaitą, kurioje iškėlė nepriklausomojo gyvenimo laimėjimus ir jų reikšmę tolimesniame mūsų valstybės stiprinimo darbe. Drauge prelegentas priminė Lietuvos tarybos darbus, jos veikėjus ir visus laisvės

kovotojus, ypatingai dr. J. Basanavičių, kurio atminimą susirinkusieji pagerbė atsistojimu. Posėdžio metu kalbas pasakė kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos pirmininkas ats. plk. lt. Gužas, šaulių sąjungos vadas plk. Saladžius, lietuvių tautininkų sąjungos generalinis sekretorius dr. S. Janavičius, jaunaliuvių vadas adv. B. Grebliauskas, pavasarininkų vadas dr. J. Leimonas, Vytauto Didžiojo universiteto studentijos atstovas P. Gintalas, darbo rūmų atstovas V. Lepšys ir Vilniaus vadavimo sąjungos atstovas dr. J. Puzdešris. Visose kalbose buvo pabrėžta, kad nepriklausomybės kovų metais mūsų karžygiai savo galvas paguldė bei sveikatą palydėjo ne tam, kad dabar mes rankas sudėję ilsėtumės ant pergalės laurų ir džiaugtumės iškovota laisve, bet tam, kad mes visomis išgalėmis siektume greičiau atgauti mums šventai ir teisėtai priklausančias okupuotas žemes su senąja sostine Vilniumi ir tvirtai įsistiprintume lietuviškame pajūryje, kad atsipalaiduotume pesimizmo ir sužadintume mūsų tautoje didesnę entuziazmą bei pasitikėjimą savo šviesia ateitimi, kad sukeltume savo tarpe didesnę darbingumą, kad tampriau suglaustumė visas krašto jėgas, visomis išgalėmis remtume kariuomenę ir tuo pačiu laiduotume mūsų laisvės saugumą, ilgiems amžiams pastatydami tautos ir valstybės didingą rūmą.

Ovacijų audrą iššaukė posėdžio metu gautas pavergtųjų Vilniaus krašto lietuvių sveikinimas: „Laisvės broliai, 16-toji vasario yra lietuviams nepaprasta diena. Ja džiaugiasi ir vienijasi viso pasaulio lietuviai, tad ir mes, lenkų pavergtojo Vilniaus krašto lietuviai, jungiamės ir dalyvaujame, nors mintimis, tais laisvosios Lietuvos malonumais ir trokštame, kad kuo greičiau laiku visi vieningai galėtume minėti vasario 16-tąją mūsų sostinėje Vilniuje. Valio mūsų Nepriklausoma Lietuva! Broliai Punkskiečiai“.

Šiais metais Lietuvos nepriklausomybės 19 metų sukaktuvės buvo plačiai minimos visose užsienio lietuvių kolonijose ir užsieniuose. Daugelio kraštų spaudoje buvo šiltais žodžiais sveikinama Lietuva, o radiofonuose apie mūsų kraštą buvo skaitomos paskaitos ir duodami lietuviškos muzikos koncertai. Ypatingai gražiai ir plačiai su šventiška nuotaika mūsų nepriklausomybės sukaktuves paminėjo Latvija ir Estija.

Vasario 16 d. iliuminuotas Valstybės Teatras

Drąsus ir iš nelaisvės ištrūksta

(Žiūr. „Kario“ Nr. 7)

Papuoliau tarp vagių gaujos. Ko aš ten neprisi-klausiau! O įdomiausia, kaip tie kaliniai gąsdino vieną apysenį kalinį, esą tave sušaudysią, o kai tardysią — deginsią su kačergu kojų padus. Mat, senukas, mirus žmonai, sumanė vesti antrą. Susirado sau žmoną, bet ji nustatė prieš susituoksiant sąlygas: nupirkti gražų arklių, kad būtų kuo važinėti, — pasakoja verkslenda-mas senukas. Pirkti gerą arklių mažai pinigų teturėjau, bet už tai buvo pilni aruodai grūdų. Pardaviau grūdus ir savo arklių. Sutaisiau nemaža pinigų — nusipirkau gražų arklių ir vedžiau žmoną. Keletą dienų gražiai su ją gyvenom. Atėjus sekmadieniui, ji važiuoja į bažnyčią, o man liepia būti namuose, nes jai gėda su manim važiuoti, kad per senas esu. Prasidėjo liūdnos dienos, išsibaigė aruode grūdai, pritrūkau duonos, o ir pinigų neturėjau. Moteris gudri, sako, turi gerą arklių, pasikinkyk į roges ir važiuok keliu, gal susitiksi kokių žmogų, vežant rogelėmis ar nešant ant pečių grūdus, pavežėk jį, o paskui, palikęs grūdus vežime, žmogų išstumk iš rogių ir pabėk į namus. Aš taip ir padariau. Važiuoju per mišką, — sako senis, — žiūriu, du vaikai rogelėmis vežasi grūdus. Pasiprašė manęs pavežėti, ir aš su džiaugsmu juos priėmiau. Bet vaikai rogėse besedėdami sušalo ir išlipo eiti pėsti. Tuokart sudrožiau arkliui ir vaikus verkiančius palikau. Pasukau per mišką tiesiai į kaimą, o čia, nelaimė, susitinku bolševiką. Bolševikas tuojau mane sulaikė, o vaikai rėkdami pasivijo. Supratau, kad bus blogai. Nuvarė mane pas komisarą, gavau mušti ir pasodino į kalėjimą, o dabar nežinau kas bus, — baigė pasakoti senukas kalinys, apie 50 metų amžiaus.

Bolševikams užėjus, miestiečiai ar neturtingi kaimiečiai eidavo į turtingesnius kaimus duonos, grūdų ar kitų maisto produktų pirktis, todėl nenuostabu, kad ir čia aprašomas įvykis nėra perdėtas, nes važiuodamas keliu, iš tikrųjų, galėjai susitikti nemaža žmonių, nešančių ant pečių, arba vežančių rogutėse vienokios ar kitokios rūšies maisto produktų. Dažniausiai tai atlikdavo moterys arba vaikai vidutinio amžiaus, nes iš jų ir bolševikai nedrįsdavo rekvizuoti. Šiaip tokius piliečius laikydavo „spekulantais“.

Vasario 9 d. rytą mūsų kameros duryse sužvangėjo raktai. Gavome po pusę svaro vieno ašakų duonos ir arbatos be cukraus. Po kiek laiko vėl atėjo prižiūrėtojas ir iššaukė mane. Pasakęs kaliniams sudiev — išėjau. Žiūriu, yra ir kiti mano draugai. Sustatė į eilę. Mūsų pinigus atidavė palydovams. Palydovai taip pat buvo 5 bolševikai, bet ne tie, kurie mus į kalėjimą atvarė.

Nugabeno mus į divizijos štabą, kur dar sykį ištardė, bet mes gudriai jiems nupasakojom, ir jie buvo patenkinti. Sakiau, kad aš, neturėdamas savo žemės, įstojau į „baltąją armiją“ policininku, bet kai iš Panevėžio visi pabėgo, tai aš, negavęs atlyginimo, išėjau jo ieškoti ir tuo būdu nuėjau iki Kėdainių, o čia, vietoj atlyginimo, davė šautuvą ir liepė kariauti. Bolševikai pasigerėdami šypsojosi ir tvirtino, kad tai esą galimas dalykas. Dar kiek patardė, liepė mus vesti į Vilnių.

Ukmergėje, Vilniaus g-vėje, buvo pilna bolševikų kariuomenės, kuri žygiavo į frontą prieš Lietuvos kariuomenę. Pamaniau: tiek bolševikų kariuomenės prieš

mūsiškių mažą saujelę; sakiau, žus mūsų kariuomenė, o sykiu ir visa Lietuva, bet taip nebuvo. . .

Einant mums gatve, girdime bolševikų žodžius su įvairiomis pašaipomis ir keiksmomis, nukreiptais prieš mus. Mes su baime ir panieka praėjom pro juos. Teko visą dieną žygiuoti Vilniaus link. Eidamį pamiškėmis arba mišku, gaudavom įsakymą nekalbėti ir eiti eilėje.

Nepriėję Širvintų, viename kaimelyje užėjome pernakti. Gavome duonos ir šiltų kukulaičių. Visiems buvo įsakyta nusirengusiems miegoti. Aš visą naktį galvojau apie pabėgimą ir ieškojau tinkamos progos. Naktį pamačiau, kad visi miega. Aš atsistojau, žibalinė dega, šviesu. Visų šautuvai sustatyti kertėje, o vienas bolševikas prie jų pasirėmęs snaudžia. Greitai jis pastebėjo, kad aš atsistojau. Tuoju paklausė, gal noriu į lauką. Taip, — atsakiau jam. Išleido. Kartu išėjo ir kitas mano draugas. Bolševikas mus palydėjo be šautuvo. Labai norėjau bėgti, bet buvau basas ir vienmarškinis, o patogumas bėgti buvo labai geras: už kokių 200 metrų miškas, naktis tamsi, bet. . . buvo labai didelis šaltis, o apsirengęs — kaip minėjau. Įėjęs į būstą pamaniau, vistiek pabėgsiu, tik reikia sulaukti progos.

Vasario 10 d. truputį šalta. Kelias užpustytas. Atžygiavom į Širvintus. Miestelis ilgas, miestelio vidury užsukome į arbatinę. Bolševikai paprašė sau arbatos. Mes žiūrime kaip jie valgo. Savininkas buvo geros širdies žmogus, atnešė ir mums arbatos ir po gerą gabalą duonos. Gerokai pavalgėme ir atsidėkoję išėjome. Vakare atžygiavome į Maišiogalą. Ten sustojome ties bolševikų valsčiaus komitetu. Komiteto pirmininkas, permetęs mus akimis nuo galvos iki kojų, liepė uždaryti į arešto namus. Ten niekas mūsiškiais nesirūpino. Bolševikams taip pat ne pyragai buvo: komitete vietoj duonos gavo rugių. Turėjo vaikščioti po miestelį, kol surado gerą žmogų ir išmainė į miltus, iš kurių išsivirė šiokios tokios buzos.

Rytojaus dieną atsikėlė labai blogai jautėmės: galvos skaudėjo, visi buvom išalkę ir suvargę, bet turėjom žygiuoti toliau, o sniegas buvo labai palaidas, todėl kibo prie batų. Dar labiau mus vargino.

Bolševikai žinodami, kad mes alkani, pakeliui užsuko į pirmą pasitaikiusį dvarelį prašyti maisto. Užėjom į ponios kambarį. Žiūrim, stovi prižiūrėtojas. Prašom valgyti. Užklausė kas esam. Bolševikai atsakė: baltarmiečiai nori valgyti. Ponia atsako: Dieve mano, Dieve mano, kad aš nieko neturiu. Bet pagalvojusi ištraukė iš pečiaus kažin kokių puoduką su kruopomis ir atidavė mums. Nors ir aprūgusios kruopos, bet mes jas labai gardžiai suvalgėme, tik visas blogumas, kad duonos nedavė. Ponia visą laiką dejavo, esą jai vieną kambarį bolševikai palikę ir davę tik vieną avį, o visa kita atėmė. Atsidėkoję išėjom. Saulutė jau krypo vakarop. Buvom visai suvargę. Netoliese pamatėm kažin kokių rūmų raudonom čerpėm dengtą stogą. Bolševikai tarėsi užėiti prašyti maisto. Užeinam. Dvaro kieme pasitinkam savininką. Bolševikai paprašė duoti mums ko nors užkasti. Savininkas pasirangęs atsako: Kad aš nieko nebeturiu. Visa paėmė vokiečiai, o kai užėjo bolševikai, tai ir likučius suėmė. Dabar nieko nebeturiu. Bolševikai jį gerai iškoliojo, primedami jam: esą, kad išlai-

kąs baltaarmiečius, o kai reikią „tikrus“ tėvynės gynėjus papenėti, tai nenorįs. Ir įvairiais kitais necenzūriškais žodžiais jį išplūdo, prižadėdami jam „atsilyginti“. Išsinešdžiom toliau.

Paėjus dar apie 4 km, jau buvo matyt ir Vilniaus bažnyčių bokštai. Priėjome keletą trobesių ir į juos užėjome paprašyti duonos, bet kur tau... Sako, mes patys važiuojam duonos pirktis į Ukmergę. Jei norite gauti duonos, sako, pasukite į šalį koki kilometrą, ten gyvena turtingas ūkininkas, turįs 4 valakus žemės, pas kurį gal ir gautumėm duonos. Bolševikai pradėjo tartis, ką daryti. Vienas nutarė eiti į nurodyto ūkininko sodybą ir kartu pavadino mane, o kiti pasiliko laukti. Man beeinant su bolševiku, kilo mintis griebti iš bolševiko šautuvą ir pabėgti, bet bolševikas, lyg supratęs mano mintį, liepė man gerokai pirma eiti.

Atėjom į nurodytą vietą. Bolševikas paprašė duonos. Šeimininkė, nieko nelaukus, atnešė ir man padavė apie 1 kg duonos. Aš valgau, o bolševikas su šeimininke šnekasi. Šeimininkė paklausė manęs gal moku lietuviškai kalbėti. Aš paprašiau, kad ji nekalbėtų lietuviškai, nes buvau nusistatęs bėgti ir nenorėjau, kad mums lietuviškai bekalbant, nepamanytų bolševikas, jog šeimininkė mane įkalbėjusi bėgti.

Šiek tiek užkandęs, likusią duoną įsidėjau į kišenių ir pasilenkęs pradėjau persiauti kojas. Bolševikas paprašė šeimininkės, kad duotų dėl belaisvio kopūstų. Tuo metu čiupau bolševiko šautuvą, bet neištraukiau. Jis sučiupo už durtuvo ir šautuvas liko abiejų rankose.

Prie lango

Kar. kand. Maželio nuotr.

Jis suriko ir gerokai susikeikęs smogė man per veidą. Tas smūgis mane tik daugiau įpykdė ir davė drąsos kovoti už laisvę iki paskutinio kraujo lašė. Buvę kambary žmonės pradėjo klykti. Aš, sugriebęs už šautuvo, tempiau jį iš kambario. Žengiant per slenkstį, bolševikas pradėjo iš mano rankų sukti šautuvą, bet abu sugriuvom. Aš paleidau šautuvą ir čiupau jam už sprando. Matau bus blogai — neįveiksiu. Tuomet griebiau už akių ir vieną akį taip smarkiai paspaudžiau, kad bolševikas ne savo balsu cyptelėjo ir šaukė pagalbos. Bijodamas, kad kas nors neateitų jam padėti, griebiau už šautuvo ir ištraukęs spyną, sprukau pro duris bėgti. Tik spėjau atsigręžti, žiūriu, iš užpakalio bolševikas vejasi ir su durtuvu taikosi mane durti. Aš viena ranka čiupau už durtuvo, o kitoj rankoj turėdamas spyną šeriau jam porą kartų per galvą. Trečią sykį šeriant, liko pusė spyno — tik dužiklis. Su dužikliu perrėžiau jo veidą — pradėjo tekėti kraujas. Spyną bloškiau į šalį ir griebęs abiem rankom, norėjau išsukti šautuvą, bet jo rankų būta stiprių, todėl neįveikiau ir jis pergriuvo ant žemės. Tuomet paleidęs šautuvą, griebiau vėl už akių, bet mano ranka papuolė į jo gerklę ir ją smarkiai sukando. Kita ranka čiupau už akių ir taip smarkiai jam spustelėjau, kad jis tuojau paleido mano ranką. Manau, kad aš jam akį visai išspaudžiau, nes jis jau nieko nebeištarė, tik susirietė ir sustaugė.

Palikęs kepurę leidaus bėgti, bet tiek buvau išvargęs, kad maniau jau nebeišbėgsi. Bėgau miško link į pietų vakarus. Pribėgęs prie miško pamačiau, kad mano apsiaustas kruvinas. Nusivilkau ir bandžiau su sniegu išplauti, bet mano darbas pasirodė veltui. Paėmęs kiek sniego nuryjau; šiek tiek atsigaivinau ir pasidarė lengviau. Bėgdamas toliau, pamačiau važiuojantį su rogutėmis vaiką. Paprašiau jo, kad man pakeistų apsiaustą į kepurę. Vaikas sutiko. Gerai su kepure, bet be apsiausto šalta. Tuomet paprašiau jo duoti savo vatinėlę. Jis mielai man davė. Šiek tiek persirengęs, drožiau toliau. Įėjęs į miško pakraštį susiriečiau po eglę; su sniegu nusiprausiau ir jo į gerklę paėmiau, nes labai norėjau gerti. Pagalvojau: kur dabar eiti ir ką daryti. Vakarų pusėje pamačiau raudonuoju čerpėmis dengtą dvaro rūmų stogą, kur mes su bolševikais anksčiau buvom užėję duonos prašyti. Sumaniau vėl eiti į dvarą ir prašyti pagalbos. Pradėjus temti, nuėjau į sakytą dvarą. Išsilaužęs gerą lazda nuo šunų apsiginti, įėjau į kiemą. Išgirdau klausiant kas eina. Atsakiau — belaisvis. Tuomet prie manęs priėjo savininkas ir pasakė, kad labai esą pavojinga, nes ką tik prajojo raiti bolševikai. Pasiprašiau įeiti į vidų. Užėjau į kambarį, jis nustebe žiūri į mane. Ką, sakau, nepažįstat? Pažino ir stebėjosi, kaip aš pasprukau iš nelaisvės. Rodos, sako, pats buvai su baltu apsiaustu, o dabar jau kitaip atro dai. Sako, buvo užėję 4 raiti ir 4 pėsti bolševikai ir klausinėjo apie mane. Paprašiau pono, kad duotų skustuvą barzdai ir ūsams nusiskusti. Davė, nusiskutau ir visai pakeičiau savo išvaizdą. Vėliau dvaro savininkas mane labai nuoširdžiai priėmė ir pavaišino. Pradėjo mane klausinėti kaip aš pabėgau, bet buvau tiek susijaudinęs, kad pasakoti atsisakiau. Pasakiau, kad galėsit sužinoti pas ūkininką, kuris turi 4 valakus žemės, — jis papasakos (nuo jo buvo gal kokie 3 km). Man bevalgant, ponas su ponija tarėsi kaip man padėti. Jie buvo nutarę anksti rytą, pakinkius arklius, mane nugabenti į Trakus, kur stovi lenkų legionieriai, bet vėliau sumanymą pakeitė. Pernakvo-

jęs rūsy, anksti rytą davė man rogeles bei maišus ir liepė vieškeliu važiuoti Ukmergės link „duonos“ pirkti. Be to, davė gerus batus, o ponias idavė kelionei keletą markių. Ponas pasakė, kad eidamas pakeliui užsukčiau pas Maišiogalos kleboną, kur jo vardu paprašyčiau pagalbos pereiti į Lietuvos kariuomenės pusę. Atsidėkojęs už patarnavimą ir nuoširdumą išvykau.

Kely pasivijau žydą, važiuojantį duonos pirkti, nes kur bolševikai stovėjo — ten niekur negalima buvo gauti duonos, todėl žmonės, kurie tik galėjo, važiaavo arčiau fronto, ypač į lietuvių pusę, ir ten pirkdavo duonos.

Taip „prekiaudamas“ laimingai pasiekiau savo nuolatinę stovyklą — Kėdainius.

Grįžus į Kėdainius, tą dieną laidojo mūsų nepriklausomybės pirmąją auką — kareivį Povilą Lukšį. Aš išėjau į gatvę pažiūrėti, o kai jį lydėjo pro kareivines, kartu prie lydinčiųjų prisijungiau ir aš. Koks buvo nustebimas visų mano pažįstamų, kai mane pamatė. Visi supuolę mane sveikina, bučiuoja ir klausinėja, kaip aš čia atsiradęs. Esą pasakoję, kad mane Aristavos bažnkm. bolševikai su kardais sukapoję ir mano kūno likučius į duobę sumetę. Kokią savaitę neturėjau ramybės, turėjau kiekvienam pasakoti apie savo pergyvenimus.

Iš nelaisvės grįžau labai suplyšęs, todėl netrukus buvau apmokytas kariniais drabužiais ir likau visai panašus į tikrą kareivį.

Vieną dieną gavau įsakymą joti į Šėtą. Drauge su Stasiu Kubiliu išjojom. Šėtoje jau tada buvo suorganizuota apie 50 raitininkų. Čia mes buvom pasiųsti pulti bolševikus. Žygis pavyko. Iš Šėtos puolėme bolševikus ir pasiekėm Pagirius. Keletą bolševikų nukovėme, keletą paėmėme į nelaisvę. Laimingai grįžom į Šėtą. Tuo metu Šėtos valsčiaus komitetas buvo susirinkęs nepaprastam posėdžiui. Mus grįžtančius pasitiko nepaprastu entuziazmu ir pagarba už mūsų narsumą. O man valsčiaus komiteto pirmininkas Gintautas padovanojo savo pabalnotą arkli už tai, kad sugebėjau pasprukti iš bolševikų nelaisvės. Tuo metu Šėtoje klebonavo kun. Tilvytis. Jis ėjo Šėtos milicijos viršininko pareigas. Mane pasikvietęs pas save, jaudinančiais žodžiais pasveikino ir įteikė man kardą, o valsčiaus pirmininkas Gintautas įteikė paketą bataliono vadui, kuriame buvo pažymėta, kad man įteiktas arklys ir kardas, kaip garbės simbolis, už narsumą kautynėse ir sumanumą.

Lietuvos karys

Pavasario besprogstančiais arimais,
dulkančiu vasaros keliu,
ir kai ruduo raudoti ima,
arba žiemos sniegu giliu —
karys šalmuotas tvirtai žengia.
Tylus jis, pasiskūsti vengia,
išmeigęs tolumon akis
gretojų linguoja išdidus,
ar dega saulė, ar lietus —
per dienas, naktis.

Sargyboj, poste, apkasuos,
parade ar alėjoj —
jis tvirtas, žvalus ir drąsus,
nelinksta jis pavėjui.
Karys laisvosios Lietuvos,
tai vyras žygių ir kovos.

Tai tik dėl to šalis juo tiki,
Dėl to jį žygiuose sutikę
Mergelės, seniai ir vaikai,
Net plyšta Lietuvos laukai,
„Valio gynėjai, mūsų vyrai!“...
Šaukia laukuos, kaimuos, tarp girių,
ir puokštes prisega gėlių
Ginkluotiems vyrams iš eilių.

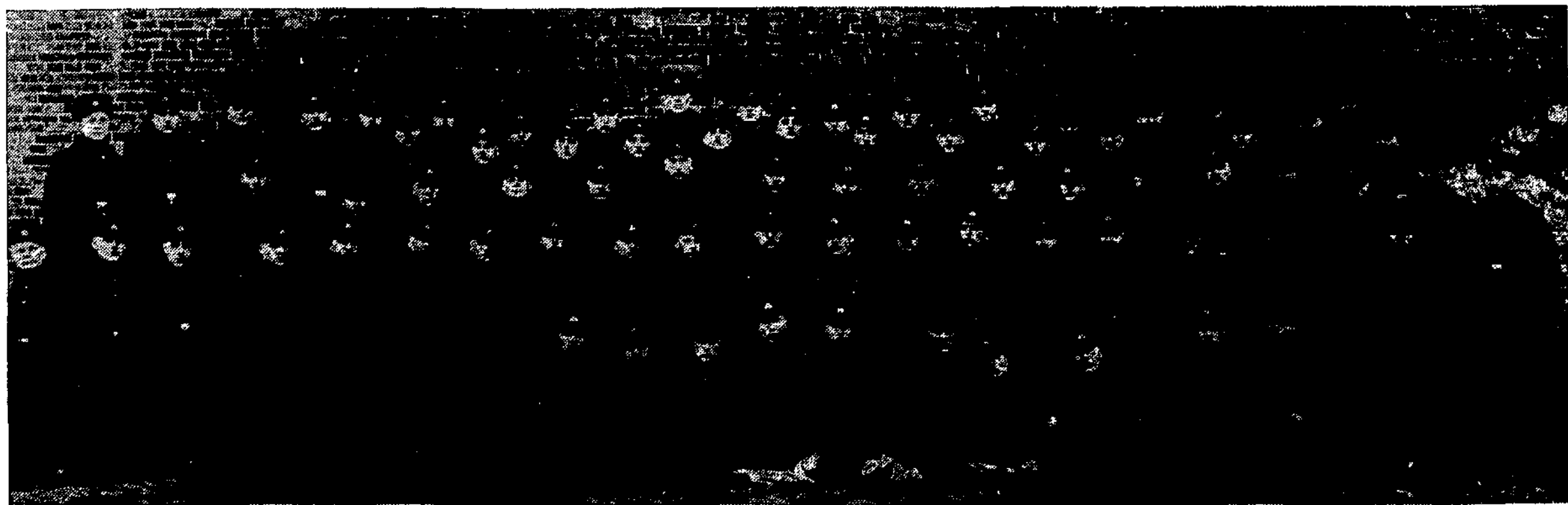
Algimantas Giedrius

Grįžęs į Kėdainius paketą įteikiau štabui, o kardas ir pabalnotas arklys buvo įskaityta kaip mano nuosavybė. Ir taip buvau laikomas, kad tarnauju kariuomenėje su savo arkliu. Šautuvą taip pat turėjau nuosavą iš namų. Taigi, visas apginklavimas buvo mano nuosavybė.

Išeidamas iš kariuomenės, visą šį turtą ir arkli palikau pulkui.

Už šiuos pasižymėjimus buvau apdovanotas Vyčio Kryžiumi.

Užrašė P. Plevokas

1 art. pulko I gr. kariai „Kario“ skaitytojai. (x)Platintojas eil. Aug. Stankevičius

Paskutinė šeštadienio pamoka

Karinio auklėjimo valandėlė pradžios mokykloje

— Mokytoja ateina! — šūktelėjo prie durų mažas baltaplaukis ir kaip sviedinys įriedėjo į suolą. Klasėje klegesys nutilo, kažkieno skardus juokas nutrūko pusiau, mažų „piliečių“ būrys pakilo suoluose ir šešiasdešimt porų akių įsmigo į mane.

Šiandien šeštadienis, paskutinę pamoką mes vis apie ką nors pasikalbam. Vaikai žibančiomis akutėmis laukia, ką nauja ši kartą sugalvos mokytoja, ką nauja jiems papasakos.

— Na, vaikai, katras jau mokat naujų eilėraščių.

— Aš moku „Vasaros gėlės“.

— Aš „Močiūtei“.

— Aš galiu pasakyt „Mano svajonė“ — šaukė vienas po kito vaikai, pakėlę rankas net pasistiebdami suoluose.

Pasirenku „Mano svajonė“.

Drąsiai išeina raudonskruostis berniukas, sumuša smarkiai klumpaitėmis, kad net aidas nuaidi per klasę, ir pradeda:

Būsiu aš smarkus kareivis,
Būsiu raitelis narsus,
Josiu Vilniun, josiu Vilniun
Arui laužysiu nagus.

Ten lietuviai vargą vargsta
Pikto aro spaudžiami,
Laukia mūsų jie kasdieną,
Man širdužė nerami.

Bet ateis tas lauktas laikas —
Suspindės mums ateitis —
Sutrupės tuoj priešio kardas.
Ir vergijos pančiai kris.

— Puiki proga panaudoti šį pusvalandį kariniam auklėjimui, pagalvojau sau ir pati susidomėjau, ką jau žino vaikai apie kariuomenę ir kaip reaguos į tokią pamoką mano mažoji II skyriaus auditorija.

Per spaudą — į gyvenimą

Išsiaiškinam eilėraščio turinį, pasikalbam apie Vilnių, pagaliau paklausiu:

— Kodėl šio eilėraščio antraštė „Mano svajonė“?

— Dėl to, kad vaikas svajoja, nori kareiviu būti.

— Na, o kuo jūs norėtumėt būti?

— Aš irgi kareiviu ir noriu turėt šautuvą! — atsako vienas.

— Aš raitininku!

— Aš tuo, kuris lėktuvais skraido!

Visa klasė nori būti kariais ir man net pačiai nuostabu: visi užmiršo, kad dar galima būti mokytoju, advokatu, gydytoju ir t.t. Tik mergaitės savo tarpe gyvai pradeda šnekučiuotis apie matytus kariuomenės pratimus, bet nė viena nepasako norinti būti kariu.

— Ar jūs žinot, kaip vadinasi ta kariuomenės dalis, kuri lėktuvais skraido, kur patrankom šauda?

Visi vaikai nutyla ir klausiamomis akimis žiūri į mane. Paaškinu, kad kariuomenėje yra pėstininkai, kavalerija, artilerija, aviacija. Paklausiu, kokia ginklų rūšis mūsų mieste stovi?

— Pėstininkai.

— Kaip jūs atskirtumėt pėstininkus nuo kitų kariuomenės ginklo rūšių?

— Ant jų drabužių yra geltoni apvedžiojimai, — paaškina vienas.

— Ponia mokytoja, kodėl visi kareiviai turi žalsvus rūbus? — sušvepluoja pirmame suole plonas balnelis.

— Aš žinau — sušunka vienas iš vyresniųjų. Mano brolis, pernai grįžęs iš kariuomenės, sakė. Tokia spalva reikalinga tam, kad jų taip greit priešas nepastebėtų.

Išsiaiškinam, kad ir dauguma vabzdžių saugodamiesi pavojų turi ginamąją spalvą, kuri neleidžia priešui taip greit jų pastebėti.

— Ponia mokytoja, o kur vakar išėjo mūsų pulkas?

— Į manevrus, vaikučiai. Jie išėjo mokytis tėvynės ginti. Kariai naktį ir dieną, ir saulutei šviečiant ir sningant žygiuoja. Karys turi būti patvarus, turi kantriai kęsti ir šaltį, ir giedrą, ir lietų, turi būti stiprus, kad jį priešas nenugalėtų. Kariuomenę, kuri saugoja mūsų brangiąją žemę — Lietuvą nuo priešų, kuri rūpinasi, kad mus svetimieji neskriaustų, reikia mylėti. Ir jūs, jei norit užaugę būti geri kariai, turit netingėti dirbti, pirmiausia gerai mokytis, kad užaugę jau viską mokėtumėt ir suprastumėt. Mes dar maži, mes dar negalim kaip kariai ginklų ginti tėvynės, tat kuo, vaikučiai, dabar galime parodyti savo prisirišimą prie mūsų žemės, prie lietuviškos kalbos?

— Gražiu elgesiu, klusnumu, darbštumu.

— Kodėl jūs norit būti kariais — klausiu aš.

— Kad užaugę Vilnių atvaduotume! — greit atsako „Mano svajonės“ deklamuotojas.

— Gerai, kad jūs toki gražūs norai. O dabar pamėginsim sustoti, kaip kariai. Girdėjot komanduo-

jant „ramiai“? Aš jums sukomanduosiu, o jūs taip atsistokit, kaip kareivius matėt stovint. Va šitaip.

„Ramiai“ — ir visa klasė nutyla — bando tiesiai stovėti. Didžiausiai neramūs vaikais ir tie net nemirksėdami stovi.

„Laisvai“ — ir klasėj tuoj jaunieji sušnabžda ir susižvalgo. Pamėginame dar keletą kartų „ramiai“ ir „laisvai“.

— Dabar, vaikai, vietoj žygiuodami padainuosit karišką dainą, kurią jūs jau mokat: „Vilniuj buvo žali vartai“. Aš pasakysiu „žengte — marš“ pradėsit vietoj eiti — sudainuosite.

Po komandos suaidi klasėj kariška daina. Ją pabaigėme šūkiu „Kai užaugsiu — sustiprėsiu, Vilnių atvaduosiul...“

Skambutis. Sukalbam maldą, sušunkam savo tradicinį: „O Vilniaus neužmiršk, lietuvi!...“ Visi II skyriaus būsimieji raitininkai, aviatoriai ir kitoki pagal jų svajones pasipyla galvotrūkčiais kieman ir, kai kurie dar tęsdami klasėj dainuotą dainą, leidžiasi namo.

Jūratė

Klaida

Labai nemėgau karinio rengimo pamokų. Susirenkame būdavo, rikiuojamės. Visi būdavo gyvi, užsidegę. Tačiau aš į visas rikiuotes žiūrėdavau skeptiškai, komandą klausydavau šaltai, visas darbas man atrodė nesuprantamas.

Buvo ir daugiau mano bendrų. Buvo toks Jonas, piešėjas, kuriam didelį malonumą sudarydavo baižyti lentoje draugo, darančio karišką judesį, karikatūrą su komandos žodžių parašu. Mudu vienas kitam išliedavom neapykantą tam mokslui ir draugams, taip juo persiėmusiems.

Sunku aprašyti tą momentą ir atpasakoti aplinkybes, kurios vertė pakeisti tą netikusią, kaip paskui supratau, savo nuomonę.

Aš, rodos, mylėjau visuomet savo tėvynę. Kaip galėjau nemėgti karinio rengimo?

Sėdėjau kartą ant Nemuno kalno. Šlaitai kniubo žalumu ir alsavo rūku. Nemuno vaga ošė. Liūliavo Nemunas per laisvą žemę.

Staiga išgirdau užpakalyje moteriškos balsą ir atsigrežiau.

Aukšta, apysenė moteriškė su marga skara ant galvos prisiartinio prie manęs. Pradėjo kalbėtis. Įsišnekėjome.

— Ponaičiuk, tu mokytesnis, kažin, ar bus karas?

— Ar bijai, moteriške? — paklausiau.

— Ne dėl savęs sūnaitėli, ne dėl savęs. Aš jau baigiu savo amžių ir visko jau patyriau. Nenoriu, kad vėl svetimi batai mindžiotų mūsų žemę, vaikytų mano sūnus, plėštų ir degintų namus.

— Ne, motin. Mes stosime prieš svetimuosius. Mes pasirengę. Mes jauni ir jėgų turim. Niekada mūsų žemė kitiems neatiteks, — pasakiau aš ir didelė gėda apėmė mane, sumelavus senajai kovų išaugintai motinėlei. Ar aš pasirengęs? Ar aš pasiryžęs stoti į kovotojų eiles? Ne ir ne! Ir prisiminė nekenčiamos karinio rengimo pamokos.

Nemuno krantu suaidėjo daina. Grįžta klasės draugai.

Šiandien iš karinio rengimo pamokos aš pabėgau. Jie be manęs grįžta.

Kur kariai gyvena

Kur raudoni mūrai,
Jovarai kur supas,
Ten žalsva jaunystė,
Ten pakilęs ūpas.

*

Vakar mūsų klasė
Buvo kazematuos,
Daug ten ko patyrėm,
Daug ten ko pamatėm.

Kariški paveikslai,
Kariškieji šūkliai,
Akis sužavėjo —
Širdys smarkiai dūko.
Tiesias žalsvos eilės,
Šautuvai rikiuojas.
Norisi žygiuoti
Su kariais į koją.
Mintys plaukia toliais,
Mintys sielą kelia —
Gal ir mes čia būsim
Už kelių metelių.

*

Vėjuos žaidžia beržas,
Linksma kazematuos,
Daug ko čia išmokstam,
Daug ko čia pamatom.

Alg. Matukonis

Neturiu kur dėtis — gėda svilina, rodos, ir širdį ir veidą.

Kur lygūs laukai,
Snaudžia tamsūs miškai...

— traukia mano draugai sutartinę.

— A, ponaičiuk, kas ten? Su šautuvais! Tokie vaikpalaikiai dar...

— Matai, mama, yra kam apginti.

— Aha. Dabar tikrai būtų kam ginti. Visi turi šautuvus ir moka. Tai ne per karą, kad nedaug tebuvo šautuvą matęs ir nežinojo, kaip jį vartoti.

„A, jie gavo šautuvus“ — galvojau sau vienas. Jie gal šaudė šiandien? O kas manęs laukia rytoj iš instruktoriaus pusės?

Mane apėmė pyktis ant savęs ir pavydas kitiems. Aš buvau priverstas susimąstyti. Jie — tie, kurie taip linksmi energingai žengia rikiuotėje — ar tik nedidesni idealistai už mane?

Taip! Pamažu aš pradėjau suprasti savo klaidą. Supratau, kad kilniausia idėja yra — ryžtis ginti savo kraštą ir savuosius kiekvienu momentu. Kaip gražu! Ta idėja turi gyventi kiekvienas žmogus ir būti tikruoju idealistu.

Ir kai paskui mes dainuodami dažnai grįždavome rikiuotėje iš laukų, galvojau, kokios gražios ir malnios karinio rengimo pamokos.

St. Palubeckis

MOKSLEIVIAI RAITININKAI ATLIKO ŽYGI

Vasario 13 d. Alytaus gimnazijos moksleivių raitininkų šimtinė dalyvavo 20 kilometrų žygyje į Alytaus apylinkes. Jaunieji raitininkai jį atliko gerai ir buvo labai patenkinti. Ta proga šimtinę tikrino raitininkų pulko adjutantas kpt. Janavičius. Pažymėtina, kad moksleiviai jojimo srity daro vis didesnę pažangą.

A. M.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

MALONIAI SUTIKO KARIUOMENĖ

Rietavas. Šiomis dienomis Rietavo apylinkėje manevravo Plungės įgulos kariai. Ta proga Rietave buvo apsisitę nemaža karių, kuriuos čia gyventojai labai maloniai sutiko ir nuoširdžiai priėmė. Daugely vietų teko matyti, kaip vietos gyventojai ištisus karių būrelius vaišino ir kitaip jiems padėjo. Šauliai kariams rodė ypatingą palankumą ne tik Rietavo mieste, bet ir kaimuose gyveną paskiri šauliai. Pačiais manevrais visomenė labai domėjosi ir juos atidžiai sekė.

Kariai visuomenei pasirodė patvarūs ir visur kaip išauklėti, mandagūs.

J. Rmkas

IŠ 6 PĖST. PULKO LIKTINIŲ VEIKLOS

Klaipėdos įgulos liktiniai yra skirtingesnėse sąlygose, kaip kitose įgulose. Palyginti, Klaipėdos liktiniai savo veiklą daugiau yra išplėtę į kultūrinę sritį. Turi erdvią ramovę, kurią kasmet stengiasi vis daugiau papuošti. Šiais metais nutarta įsigyti dar, be esamų paveikslų, kelis naujus. Visų pageidavimas, kad paveikslai būtų originalūs ir atvaizduotų pulko istorinius įvykius.

Pereičiais metais ramovės valgykla taip pat ir bufetas buvo laikomi ir valdomi pačių liktinių. Tačiau praktikoje pasirodė neigiamų pusių, nes dėl savo tarnybų liktiniai negalėdavo tinkamai atlikti uždėtų jiems ramovės valdymo pareigų, todėl šiais metais nutarta ramovės valgyklą ir bufetą išnuomoti.

Per paskutinįjį susirinkimą išrašyta daug periodinės spaudos, taip pat ir iš užsienio. Tame pačiame susirinkime išrinkta ir pramogų rengimo komisija, į kurią dauguma balsų išrinkti jaun. psk. Mačiūnas, jaun. psk. Domkus ir jaun. psk. Dambrauskas. Šios komisijos pareiga rūpintis liktinių pramogų rengimu. Naująjį darbą jau komisija pradėjo ir suruošė užgavėnių vakarą.

Sekdami Kauno įgulos liktinių puskarininkių pavyzdžiu, yra ir čia suruoštas savitarpis, bandomasis šachmatų turnyras. Iš turnyro dalyvių keli išsiskyrė ir teikia puikių vilčių. Turnyre dalyvauja arti 30 šachmatininkų. Žadama netrukus pasirodyti viešai prieš kurią nors vietinę organizaciją.

Neblogai veikia ir pulko choras, kuris daugumoje susideda iš liktinių. Chorą veda jaun. psk. Narbutas. Choras jau savo repertuare turi kelias dainas, kurias yra pamėgusi ir platesnioji visuomenė, nes jam jau teko viešai pasirodyti. Daugelis liktinių puskarininkių lanko vakarinius kursus prie Vytauto D. gimnazijos. Kiti tokius kursus jau yra baigę ir įsigiję cenzą.

L. Kdrcks

DRAUGAS DRAUGĄ MOKO

4 p. p. I bat. beraščius jaunus kareivius moko jų draugai. Dalykas sutvarkomas taip: pavedama lankiusiems gimnazijas po 1—2 žm. beraščius atliekamomis valandomis mokyti. Už tai draugai mokytojai turi tam tikrų pirmenybių, ypač tie, kurie greičiau sugeba savo beraščius draugus išmokyti.

E. V.

Laisvąją valandą

Pusk. Lukoševičiaus nuotr.

„IŠGELBĖK MUS, VIEŠPATIE!“

7 p. ž. K. Butegeidžio pulko likt. pusk. Juozas Razma parašė naują 5-ių veiksmų dramą: „Išgelbėk mus, Viešpatie“. Drama vaizduoja vilniečių gyvenimą, lenkų smurtą ir kovas dėl Vilniaus. Ją pulko teatras stato per Velykas.

Pusk. Kuzma yra anksčiau parašęs dramą: „Savanorio daina“, kuri buvo statoma dideliu pasisekimu Panevėžyje ir T. Naumiestyje. Be to, praėjusiais metais išleido su Baliu Raugu eilėraščių rinkinį: „Balti Balandėliai“.

Asa

LABAI NUSISEKĖS KARIŲ VAKARAS

Vasario 7 d. 7 p. p. II bataliono kareivinėse scenos mėgėjų grupė suruošė viešą vakarą. Buvo vaidinama 3-jų veiksmų kaimo vaizdelis „Aš naujokas“. Vaizdelį režisavo p. Kamauskas, žinomas scenos mėgėjas ir kupletistas.

Po vaidinimo orkestras pagriežė keletą dalykėlių ir kareivių choras padainavo dainų.

J. ltn. Gedmino iniciatyva pabaigoje buvo parodyti 3 vaizdeliai su dainomis. Dainavo rinktinis karininkų, likt. puskarininkių ir kareivių choras. Dirigavo pats iniciatorius j. ltn. Gedminas. Padainavo: „Ei, jaunyste!“, „Gaudžia trimitai“ ir „Karas“.

Nors ir lijo, bet publikos buvo pilnutėlė salė.

Mašalas

MOKOMOJO ESKADRONO II-ROS LAIDOS IŠLEISTUVĖS

Vasario 14 d. 3 dragūnų „Geležinio Vilko“ pulkas išleido mokomojo eskadrono II laidą. Išleistuvių iškilmės prasidėjo pamaldomis, po kurių mokomasis eskadronas išrikiuojamas pulko aikštėje. Atvykus pulko vadui gen. št. plk. ltn. Rėklaičiui, perskaitomas įsakymas pulkui, kuriuo visi baigusieji mokomą esk. pakeliami į grandinio laipsnį. Pirmuoju labai gerai baigęs grand. Garšva apdovanotas sidabrinu laikrodžiu ir antruoju labai gerai baigęs grand. Narakas — nikelineu laikrodžiu. Naujuosius viršininkus pulko vadas pasveikino ir palinkėjo sėkmingos darbuotės eskadronuose. Po to jaunieji viršininkai su pasiryžimu ir energija pražygiavo iškilmės maršu pro pulko vadą. 14 val. suruošti bendri pietūs. Be to, šią mokomojo esk. laidą baigė du liktiniai puskarininkiai: pusk. Gorovičius ir pusk. Urbonas.

J. p. Garliauskas

ULONAI SULAUKĖ NAUJŲ KADRŲ

Vasario 13 d. pasibaigė 2 ulonų D. L. K. Birutės pulko mokomojo eskadrono XIX laidos vyresniojo kurso mokinių egzaminai. 14 d. mokiniai, grįžę iš bažnyčios, išsirikiavo pulko aikštėje, kur pulko vadas baigusiems mok. esk. kursą įteikė liudijimus. Po liudijimų įteikimo, orkestrui griežiant, praėjo iškilmės maršu. 13 val. buvo bendri pietūs, į kuriuos atsilankė dauguma pulko aukštesniųjų karininkų, švietimo vadovas kapelionas Jonaitis ir egzaminų komisijos nariai.

Egzaminus išlaikiusieji buvo pakelti į grandinio laipsnį. Pirmuoju baigė eil. Janušauskas Antanas, antruoju eil. Rimkus Jonas ir trečiuoju eil. Kukalis Antanas.

Du pirmieji, kaip geriausiai baigusieji, bus apdovanoti laikrodžiais.

S. j. p. Endriukaitis

GRAŽUS SUMANYMAS

7 p. p. I bataliono vadovybės yra įsakyta visus laikraščius laikyti specialėse lazdelėse, saugoti, nesutepti ir nesudraskyti. Metų gale laikraščiai bus surišti atskiromis knygomis ir išdalyti pasižymėjusiems kariams atminimui, k. t. už gerą šaudymą, gerą pareigų atlikimą, tvarkingumą, sumanumą ir t. t.

Nors kiekvienas laikraščio tomo įrišimas kainos 5—6 lt., bet užtat bus atliktas kultūrinis darbas ir, svarbiausia, tai kiekvieną karį paskatins dar prie didesnio ir sąžiningesnio pareigų atlikimo.

7 p. p. I b-no kariai paskiausiai Pagėgių bėdnuomenės komitetui įteikė piniginę karių auką.

San. pusk. M. Grinius

KARO LIGONINĖ

Dr. Jono Basanavičiaus dešimties metų mirties sukaktuvių proga vasario 15 d. 7.5 val. ligoninės koplyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos, gausingai dalyvaujant ligoninės personalui su ligoninės viršininku med. dr. plk. Oželiu priešaky. Pamaldas laikė ligoninės kapelionas kanauninkas Sabaliauskas.

Po pamaldų ligoninės viršininkas, gydytojai, karininkai, gailestingos seserys ir kitas personalas susirinko ligoninės sode prie dr. Jono Basanavičiaus paminklo, kuris buvo gražiai papuoštas vainikais. Čia pat stovėjo išsirikiavusi san. puskarininkių mokykla.

Med. dr. plk. Oželis prie paminklo padėjo gražų gyvų gėlių puokštę ir pasakė kalbą, kurioje apibūrė Dr. Jono Basanavičiaus nuopelnus Lietuvai, pažymėdamas, kad prieš 12 metų Dr. Jonas Basanavičius buvo atvykęs į karo ligoninę pasigydyti ir sustiprėti. Čia kiek pasilsėjęs, vėl išvyko į lenkų okupuotą Lietuvos sostinę Vilnių ir ten po dviejų metų mirė, t. y. 1927 m. vasario 16 d. ir palaidotas Rasų kapuose Vilniuje, kur ilsisi ir kitų žymių Lietuvos senovės vyrų kaulai. Pagerbiant dr. Jono Basanavičiaus asmenį ir jo nuopelnus Lietuvai, dar jam gyvam esant, buvo čia ligoninės sode pastatytas jam paminklas, o kiek vėliau ir pati ligoninė pavadinta jo vardu.

Tą pačią dieną 15 val. per ligoninės radio gyd. ltn. Kubilius ligoniams ir komandai skaitė paskaitą apie dr. Jono Basanavičių. Šioje paskaitoje prelegentas trumpais bruožais paminėjęs dr. Jono Basanavičiaus biografiją, kiek plačiau palietė „Aušrą“, tų laikų gadybę ir Dr. Jono Basanavičiaus vaidmenį „Aušroje“.

Vasario 3 d. buvo Dr. Jono Basanavičiaus karo ligoninės liktinių puskarininkių ir civ. tarnautojų taupomosios-skolinamosios kasos narių metinis visuotinis susirinkimas. Kasa veikia jau 8 metai. Šių metų sausio 1 d. nuosavų indėlių su atsargos kapitalu bei ūkio sumomis jau turėjo per 100.000 lt.

Už laisvus pinigus valdyba, visuotinio susirinkimo nutarimu, turi įsigijusi 23.000 litų nuom. vertės 1935 m. 4,5% vidaus paskolos lakštų. Žiemos pagelbai iš laisvų ūkio sumų nutarta paaugoti 300 litų. Pinigai išduoti tiesioginiai 12 bėdinių šeimynų, kurias nurodė Kauno miesto savivaldybės socialės apsaugos skyrius.

Šiais metais iš kasos pirmininko pareigų pasitraukė adm. kpt. Bielskis, kuris kasai vadovavo penkeris metus. Nauju kasos pirmininku paskirtas kpt. Soročkinas. P. B.

JAPONŲ DŽIU-DŽITSU P. L. P. KARO MOKYKLOJE

Vasario 13 d. 1 val. Karo Mokykloje kariūnams ir aspirantams vyr. fizinio lavin. instruktorius kpt. Jaruševičius demonstravo tris filmas. Nors buvo ir šeštadienio popietis, tačiau norinčių matyti filmas prisirinko beveik pilna salė. Pirmiausia matėme 1929 m. sporto olimpiados plaukimo rungtynes. Sulėtintų judesių demonstravimas žiūrovams davė progos išsižiūrėti, kaip atliekami ir kuo vienas nuo kito skiriasi įvairūs plaukimo būdai. Labai įdomūs klasiški šuoliai į vandenį ir apsigrėžimai priplaukus baseino kraštą.

Antroji filmas — laisvi judesiai. Ši filmas labai naudinga visiems, kurie nesnausdami vietoje kiekviena proga nori lavinti savo kūną. Paprasčiausių judesių atlikimas veikia labai teigiamai visą organizmą, jeigu tie judesiai atliekami sistemai ir nuolatos. Ekrane buvo parodyta kokių rezultatų pasiekama nuolatine mankšta. Gražu žiūrėti, kai suaugęs apie 45 m. vyras lankstosi, kaip jaunuolis ir visus judesius atlieka taip švariai, lyg būtų mašina.

Trečia filmas buvo visų įdomiausia — japonų džiu-džitsu. Vikrus japonai parodė maždaug viską, kas jų tautiškoje imtynėse charakteringa. Labai pamokoma, bet ir gana sunki treniruotė. Pradėta paprastais, staigiais kūno padėties pakeitimais ir baigta pavojingais persivertimais ir griuvimais ar tai kniūbsčia ar aukštiekninka.

Po treniruotės pademonstruota atskiri momentai imtynėse. Čia nuosekliai pabrėžiama, kad japonų džiu-džitsu pasisekimo paslaptis — žmogaus sąnarių silpnumas ir, žinoma, orientacijos miklumas. Jėgos labai nedaug tereikia ir didžiulį milžiną suvaldyti.

Pabaigoje — laisvos džiu džits imtynės. Vikrumas ir apdairumas rište pririša visą žiūrovo dėmesį.

Demonstruojant filmą, kpt. Jarševičius kai kuriose neaiškesnėse vietose paaiškino.

Iš viso filmos labai vertingos ir ypatingai įdomios tiems, kurie ruošiasi būti sporto instruktoriais. Tenka pabrėžti, kad šitokių filmų turi tikrai Karo Mokykla.

Jaunis

Pašto sulaukus

Pusk. Lukoševičiaus nuotr.

PADAUGĖJO SPAUDOS RĖMĖJŲ

4 art. pulko karių tarpe spauda kiekvienais metais igyja vis daugiau ir daugiau rėmėjų. Ypač padaugėjo šiais metais. Daugelis karių išsirašė ne tik sau, bet ir namiškiams karinės ir civilinės spaudos. Daugiausia šiais metais prenumeratorių įgijo „Karys“ ir „Gimtoji Kalba“. Pernai „Kario“ išsirašė maždaug apie 100 asmenų sau ir namiškiams, o šiemet apie 150. Iš šio skaičiaus tik keliolika sau, o visi kiti namiškiams. Platintojai surinko 123 prenumeras, o likusius prenumeravo paskiri asmenys. „Gimtoji Kalba“ prašoko pernykščių metų skaičių net trigubai. Ją išsirašo daugiausia karininkai ir likt. puskarininkiai. „Lietuviškosios Enciklopedijos“ šiems metams į pulką gausime 12 egz.

Benas Jablonskis

PUIKIAI VEIKIA SCENOS MĖGĖJAI

Priešlėktuv. aps. rinktinėj karo tarnybą atlieka įvairiausių profesijų žmonės, pradedant paprastais darbininkais, ūkininkais ir baigiant aukštuoju mokslu žmonėmis. Visi savo darbu randa puikios dirvos, įtraukdami dar ir kitus karius. Bet visų labiausiai yra mėgiami scenos darbininkai, kurie karius kiekvienu momentu palinksmia gražiais vaidinimais. Iš scenos darbininkų aktyviausiai pasirodo j. p. Matūla (baigęs dramos studiją). Jis suorganizavo scenos mėgėjus, kurie bendromis pastangomis ir švietimo vadovo padedami, perdirbo ir pritaikė geresniems vaidinimams karių klūbo sceną, o spalvų keitimui įrengė prožektorius. Nepriklausomybės šventės proga scenos mėgėjai kariams suvaidino jau du veikaliukus: „Šventadarbių“ — iš knygnešių gyvenimo ir komediją „Kurčią žentą“. Prožektoriais keičiamos šviesos kiekvienam priminė Valst. Teatrą. Scenos mėgėjai į savo darbą įtraukė ir nuo seniau veikiantį orkestrėlį — muzikos mėgėjus, kurie reikalingas vaidinimo vietas papildė muzika. Tai dar didesnę sudarė išpūdį. Vaidinimams pasibaigus kilo triukšminga plojimų audra.

Pusk. Mažrimas

PAUKŠTELIŲ GLOBA

7 p. Ž. K. Butegidžio pulke prie kiekvienų kareivinių žiemos paukščiams maitinti yra įtaisybos, gražiai nudažytos, lesyklos su stogeliais. Čia kariai sunėša maisto likučius žiemos paukščiams, kurie mielai atskrenda palesti.

7 p. Ž. K. Butegidžio pulko kariai išgyja žuvusių Lietuvos karininkų vinjetas, kurių kaina 2 litai. Kariai mielai jas perka.

Vien tik mokomoje kuopoje minimų vinječių įsigijo 67 žmonės.

7 p. pulko švietimo vadovo rūpesčiu leidžiamas neperiodinis pulko laikraštėlis „Butegidininkas“. Pirmas numeris išėjo prieš Kalėdas. Dabar jau ruošama medžiaga antrajam numeriui.

Al. Seda

DŽIAUGIASI „KARIO“ KALENDORIUMI

Sudargo apylinkės „Kario“ prenumeratoriai džiaugiasi neseniai gautu sieniniu „Kario“ kalendoriumi, kuris gražiai puošia „Kario“ skaitytojų trobų sienas. Teko pastebėti, kad daugelis „Kario“ skaitytojų praėjusių metų sieninių kalendorių lentelės įsidėjo po stiklais į rėmus, ir dabar turi gražius paveikslus.

(t)

IŠ RYŠININKŲ GYVENIMO

— Ryšių batalionas pr. m. gruodžio mėn. išleido mokomosios kuopos XVIII laidą. Kartu su ta laida išleista veiksioji prie mokomosios kuopos telegrafo klasės IV laida. Telegrafistai paruošti aptarnauti Morzo telegrafo aparatus ir tolispaudžius. Praėjus teoretines pamokas ir išlaikius egzaminus, telegrafo klasės žmonės iki vasario mėn. 14 d. atliko praktikos stažą iš korespondavimo tolispaudžiais. Praktikos stažui atlikti viena tolispaudžio stotis buvo įrengta III pėst. divizijos štabe, kuri palaikė nuolatinį ryšį su antra tolispaudžio stotimi, esančia Kaune, Kariuomenės štabe.

Ryšių bataliono sieninis laikraštėlis „Alio“

Pusk. V. Morkūno nuotr.

— Nuo praėjusių metų ryšininkai leidžia savo sieninį laikraštį „Alio“. Laikraščio turinyje ryšininkų gyvenimas atvaizduojamas feljetonais, eilėraščiais, karikatūromis, juokingais posakiais ir kt. Laikraščiu medžiagą paruošia patys ryšininkai. Daugiausia jame bendradarbiauja: eilėmis ir feljetonais — eilinis Vladas Kupris, karikatūromis — puskar. Kostečka ir kt.

— Užgavėnių proga ryšių bataliono kariams buvo suruoštas vakaras. Vakarų programa pajvairinta monologais, eilėraščiais, kupletais ir kitais, gražiai ryšininkų gyvenimą pavaizduojančiais, kūrinėliais. Visi kūrinėliai sukurti pačių ryšininkų jėgomis. Didesnę kūrinėlių daugumą parašė eil. Vl. Kupris. Vakarui griežė jazbando orkestras, taip pat sudarytas iš ryšininkų tarpo. Atsilankiusieji svečiai, kurių buvo nemažas skaičius, labai patenkinti meniškąją vakaro dalimi ir linksma ryšininkų nuotaika.

P. Medalinskas

GAISRŲ FRONTE. Sausio 29 d. naktį Alytuje I, Jėzno gatvėje degė A. Kaplano prekių sandėlis, kurį gesino drauge su Alytaus miesto savivaldybės ugniagesiais raitininkų pulko „A“ ir remonto eskadrono „C“ ugniagesių komandos.

Vasario 3 d. vakare Kaune — A. Panemunėje pėst. pulko 81 fligelio aukšte buvo kilęs gaisras. Kitą dieną tokio pat pobūdžio gaisras kilo vakare 73-me fligelyje. Gaisrai buvo kilę dėl neatsargaus elgesio su ugnimi, kaitinant vandentiekio vamzdžius. Gaisrai buvo užslopinti pačioje pradžioje, nors išsiplėtimo sąlygos buvo labai palankios. N. pėst. pulko „A“ ugniagesių komandai vadovavo jos viršininkas j. ltn. Palubinskas.

Vasario 11—12 d. naktį Kaune — Freidoje, prie geležinkelio tilto, degė akcinės bendrovės „Dabartis“ spirito varyklos krakmolo ir dekstrino gaminto skyriai. Gaisras buvo didelis

ir pavojingas, o jo gesinimas labai sudėtingas ir sunkus. Tačiau pavyko sustabdyti ugnies plėtimąsi į pačios varyklos pastatą. Pareikšta apie 40.000 lt. nuostolių. Gaisrą gesino kartu su I miesto savivaldybės, II ir IV miesto bei Viliampolės savanorių draugijų, III geležinkeliečių komandomis ir VIII įgulos (ryšių bataliono) komanda, vadovaujama kpt. Slyvausko. Gaisro gesinimui vadovavo miesto brandmajoras ats. mjr. Šimkus. Į gaisrą buvo atvykęs ir kar. ugn. inspektorius. Gesinimas užsitęsė apie 5 val.

Vasario 12 d. vėlai vakare raitininkų pulko ugniagesių komanda išvyko į gaisrą, kilusį Tauragės mieste, Plento gatvėje. Degė Zalino fotografijos dirbtuvė. Raitininkai ir pėstininkų pulko ugniagesiai gesino gaisrą kartu su Tauragės miesto ugniagesių komanda.

ATSARGINIŲ UGNIAGESIŲ ĮVERTINIMAS. Zarasų apskrities valdybos pirmininkas (apsk. v-kas) ats. plk. J. Šlepetys vasario 12 d. paskelbė „Vyriausybės žiniose“ (II dalis, Nr. 463) privalomąjį įsakymą Nr. 3 — „Kaip nuo gaisrų apsisaugoti“. Šio įsakymo 20 str. parašyta: „Miesto ir miesteliuose gaisrui vadovauja ugniagesių komandos viršininkas ar jo pavaduotojas, o kaimuose — seniūnai, jų pavaduotojai, policijos atstovai, atsargos kariai ugniagesiai ar kiti ugniagesyboje prityrę asmenys. Jų reikalavimus ir nurodymus atvykusieji gesinti gaisrą turi griežtai vykdyti“.

VL. PUTVINSKIO VARDŲ I KAUNO ŠAULIŲ BŪRYS

perorganizuotas nuo š. m. vasario 13 d. į kuopą. Kuopos vadu paskirtas kpt. Leknickas.

VL. PUTVINSKIO VARDŲ I KAUNO ŠAULIŲ KUOPA

Nepriklausomybės šventės ir dr. Jono Basainavičiaus 10 m. mirties sukaktuvių minėjimą surengė šaulių sąjungos salėje.

Minejimą pradėjo kuopos vadas kpt. Leknickas.

Kviestas švietimo ministerijos vidurinių mokyklų inspektorius Z. Kuzmickis skaitė paskaitą apie vasario 16 ir didį tautos gaivintoją dr. Joną Basanavičių.

Po paskaitos buvo meninė dalis, kurią išpildė Valstybės Teatro artistas šaul. Pilka, dainininkė Augaitytė, Gailevičius ir kanklininkas Strimaitis.

J. B.

KLAIPĖDOS ĮGULOS IR VIETOS LIETUVIŲ SPORTO SĄJUNGA KSS NETEKO GERO SPORTININKO

Vasario 12 d. Klaipėdos Raudonojo Kryžiaus ligoninėje plaučiu uždegimu mirė KSS Lietuvos A klasės komandos vartininkas Juozas Jurijonas, kuris buvo plačiai pažįstamas ne tik Klaipėdos, bet ir Lietuvos sporto sluoksniuose. Jo iškilmingos laidojimo buvo vasario 14 d. Jį į kapus lydėjo tūkstantinė minia žmonių. Retai Klaipėdoje tenka pamatyti tokias laidojimo, kuriose dalyvautų kelių tūkstančių žmonių minia. Klaipėdos įgulos ir vietos lietuvių sporto sąjunga KSS nustojė savo geriausio vartininko.

L. Kdrcks

KLAIPĖDOS SPORTO NAUJIENOS

Vasario 10 d. įvyko dvejų krepšinio Klaipėdos pirmenybių rungtynės. Žaidė KSS I prieš VDG III. Laimėjo pirmieji rezultatu 44:14 (12:8). Antrose rungtynėse VDG II lengvai laimėjo prieš KSS II 43:17 (23:8). Vasario 13 d. įvyko vėl dvejų krepšinio pirmenybių rungtynės. Pirmose rungtynėse gimnazistai (VDG III) lengvai įveikė SSO 46:12 (18:3). Kitose rungtynėse vyko tarpusavy arši kova tarp VDG I ir VDG II komandų. Vis dėlto geresnei VDG I pavyko laimėti rezultatu: 55:21 (33:14).

Jonas A. Misiūnas

KAUNO Š. JACHTKLUBAS — ŠIAULIŲ „SAKALAS“

Vasario 14 d. Šiauliuose žaidė draugiškas ledo ritulio rungtynes Kauno š. Jachtklubo ir Šiaulių š. „Sakalo“ komandos. Pirmasis puslaikis pasibaigė 4:1, antrasis — 4:0 ir trečiasis — 3:0 kauniškių naudai. Bendras rezultatas 1:11 kauniškių naudai. „Sakalas“ kauniečiams buvo visiškai silpnas priešas. Šiauliečiams trūksta sviedinio valdymo ir čiuožimo technikos.

Benas Jablonskis

PAKEISTAS ASPIRANTŲ TARNYBOS ĮSTATYMAS

Vasario 12 d. seimo posėdyje buvo svarstytas aspirantų tarnybos įstatymo pakeitimo projektas. Įstatymo pakeitimo projektą referavo krašto apsaugos ministeris plk. inž. Dirmantas. Seimas aspirantų tarnybos įstatymo pakeitimą vienbalsiai priėmė. Pagal naująjį įstatymą aspirantai turės tarnauti ne 12, bet 15 mėnesių, įskaitant ir kandidatais ištarnautą laiką. Jie turės išeiti nustatytą mokslą, išlaikyti egzaminus ir atlikti praktiką kariuomenėje. Būdami Karo Mokykloje, aspirantai aprūpinami kaip kariūnai, o būdami kariuomenės dalyse — aprūpinami kaip kareiviai. Aspirantai ir jų kandidatai, nebaigusieji aspirantų mokymo kurso, karinę prievolę atlieka bendra tvarka.

Imant dėmesin kariuomenės praktikos veiksmams patogius mūsų klimato laikotarpius, aspirantų tarnybos laikas bus taip sutvarkytas, kad su jais būtų galima išnaudoti dvi vasaras. Aspirantai į karo tarnybą atvyks mokslo metams pasibaigus, apie liepos 1 d. Jų tarnyba baigsis apie kitų metų spalio 1 d. Nors karo tarnyba baigsis ir šiuo laiku, tačiau ir ateityje aspirantams bus leidžiama anksčiau universitetui paduoti prašymus, išlaikyti vieną kitą egzaminą.

Nuo 18 mėnesių aspirantų tarnybos atsisakyta tik tais išskaičiavimais, kad nesukliudytų jaunimui toliau tęsti mokslą.

ISKILMINGOS PAMALDOS POPIEŽIAUS VAINIKAVIMO SUKAKTIES PROGA

Vasario 12 d. 10 val. 30 min. Kauno archikatedralinėje bazilikoje, J. E. Kauno arkivyskupui metropolitui Skvireckui dalyvaujant, įvyko pontifikalinės mišios, Jo šventenybės Popiežiaus Pijaus XI vainikavimo penkioliktyjų metinių proga. Iškilmingose pamaldose dalyvavo: atstovaujęs Resp. Prezidentui jo kanceliarijos viršininkas prof. Bielskus, užsienių reikalų ministeris Lozoraitis, švietimo ministeris Tonkūnas, atstovaujęs vd. reik. ministeriui vidaus reikalų ministerijos generalinis sekretorius ats. plk. Giedraitis, kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, užsienių reikalų ministerijos protokolo direktorius įgaliotas ministeris Girdvainis, Šaulių Sąjungos vadai plk. Saladžius ir kiti kariuomenės bei visuomenės atstovai ir kitų valstybių diplomatai.

PUŠKINO MINĖJIMAS V. D. UNIVERSITETE

Vasario 11 d. V. D. universiteto pirmųjų rūmų salėje buvo iškilmingas Puškino 100 metų mirties sukakties paminėjimas. Šiame minėjime dalyvavo universiteto rektorius prof. M. Roemeris, SSSR pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Lietuvai Podolskis, prorektorai: prof. Jodelė ir prof. Purėnas, dekanas V. Krėvė-Mickevičius, daug profesorių ir daugybė akademinės jaunuomenės.

Minėjimą atidarė rektorius prof. M. Roemeris, pabrėždamas, kad Puškinas buvo didysis rusų genijus ir humanistas. Jis esąs pasidaręs artimas ne tik rusams, bet ir visam pasauliui. Prof. B. Sruoga pažymėjo Puškiną, kaip rusą ir europietį, kuris sintetinęs rytus ir vakarus. Apie Puškino kūrybą kalbėjo humanitarinių mokslų fakulteto dekanas prof. V. Krėvė-Mickevičius.

Toliau studentai paskaitė didžiojo rusų poeto keletą kūrinių lietuvių ir rusų kalbomis.

PIRMOJI PAGALBA SUŽEISTIESIEMS

Išleidus judėjimo įstatymą, susirūpinta ir pirmąją pagalbą sužeistiesiems nelaimingų judėjimo įvykių atveju. Pagal judėjimo taisykles kiekvienas tarpmiestinio susisiekimo autobusas pirmajai medicinos pagalbai turi turėti reikalingiausių medikamentų. Ne tik tarpmiestinio susisiekimo autobusai, bet ir kiekvienas automobilininkas turi turėti pirmąją pagalbą bent šviesią marlę ir bintus. Kiekvienas važiuotojas, pastebėjęs susisiekimo nelaimės ištiktuosius, sužeistus žmones, nieko nelaukdamas turi jiems teikti pirmąją pagalbą ir kuo skubiau iškviesti gydytoją ir policiją. Jei reikia sužeistuosius vežti — niekas neturi teisės nuo tos pareigos atsisakyti.

Kelyje pastebėjus katastrofos ištiktus žmones pravažiuoti pro šalį ir atsisakyti jiems padėti — didžiausias nusikaltimas.

VALDŽIOS DIRBTUVIŲ IR ĮMONIŲ DARBININKŲ ATLYGINIMO NUOSTATŲ PAKEITIMAS

Visai neseniai finansų ministeris patvirtino valdžios dirbtuvių ir įmonių darbininkų atlyginimo nuostatų pakeitimą. Pagal tą pakeitimą darbininkai bei amatininkai, samdomieji keliams ir telegrafo-telefono linijoms statyti ir remontuoti bei įvairiems statybos ir pastatų remonto darbams atlikti, dirbą įmonėje bei įstaigoje be pertraukos vienerius metus — turi teisę gauti kas metai dvylika darbo dienų apmokamų atostogų. Atlyginimas atostogų metu nustatomas pagal vidutinį paskutinio prieš atostogas mėnesio samdininko dienos uždarbį. Darbininko ligos laikas į atostogoms gauti ištarnavimo laiką įskaitomas.

Atleidžiamiesiems iš darbo darbininkams bei amatininkams, kurie samdomi keliams ir telegrafo-telefono linijoms statyti ir remontuoti bei įvairiems statybos ir pastatų remonto darbams atlikti, jei jie buvo dirbę be pertraukos nemažiau vienerių metų — išmokama atitinkama kompensacija.

Darbininkams ir amatininkams, kurie samdomi keliams ir telegrafo-telefono linijoms statyti ir remontuoti bei įvairioms statybos ir pastatų darbams atlikti, pramonės darbininkų samdos įstatymas netaikomas.

Šis pakeitimas veikia nuo 1936 m. spalio 1 d.

ŽEMESNIŲJŲ ŽEMĖS ŪKIO MOKYKLŲ VEDĖJŲ PASITARIMAI

Vasario 10 d. žemės ūkio departamente pasibaigė 3 dienas trukę visų žemės ūkio ministerijos žemesniųjų žemės ūkio mokyklų vedėjų pasitarimai. Buvo apsvarstyti įvairūs minimų mokyklų reorganizaciniai klausimai. Pasitarimuose buvo svarstomi galimūnai mokyklų kursą iš dvejų metų sumažinti iki vienerių metų. Laikina kursą sumažinti iki vienerių metų atsisakyta. Taip pat buvo svarstoma mokyklų programa ir pamokų bei praktikos darbų lentelės. Mokyklų mokytojams nutarta ruošti kursus — konferencijas, kuriose jie galėtų pagilinti savo žinias ir pasitarti dėl mokymo praktikos. Nutarta suruošti daugiau ekskursijų mokyklų mokytojams į savo ir užsienio panašias mokyklas.

Per šiuos pasitarimus paaiškėjo, kad į žemesnias žemės ūkio mokyklas įstoti norinčiųjų yra labai daug, tačiau dėl patalpų stokos visus priimti nesą galima. Pasitarimuose pagaidauta, kad prie mokyklų būtų padarytos papildomos statybos, nes patalpų stoka neigiamai atsiliepianti ir į mokslo eigą bei mokinių praktikos darbus. Žemesniųjų žemės ūkio mokyklų vedėjų pasitarimams visos trys dienos pirmininkavo žemės ūkio departamento direktorius agr. Mikšionis.

RAJONINĖ MOKYTOJŲ KONFERENCIJA

Vasario 11 d. ketvirtoje pradžios mokykloje buvo Aleksoto, Vilijampolės ir Senamiesčio pradžios mokyklų mokytojų konferencija. Konferenciją atidarė A. Vokietaitis. Pradžioje buvo parodomoji J. Vajėgos pamoka su V-jų skyriumi, tema — Maironio eilėraštis „Vakaras ant Keturių kantonų ežero“. Toliau mokytojas Gintalas skaitė paskaitą „Teisingumo auklėjimas vaikuose“.

Po pietų mokytojas J. Strimaitis nupasakojo savo įspūdžius iš kelionės po Estiją ir Rygą.

Šiais metais Kauno mieste išleidžiama pirmoji VI skyriaus mokinių laida. Tai esąs svarbus etapas mūsų švietimo istorijoje. Tą įvykį nutarta pažymėti bendra VI-jų skyrių mokinių švente su eisenomis, pramogomis, arba suruošti tų skyrių mokinių stovyklą. Nutarta prašyti miesto savivaldybės, kad atpalaiduotų mokytojus nuo pašalpų skirstymo mokiniams.

Šią konferenciją aplankė ir aukštesniųjų mokyklų inspektorius Z. Kuzmickis. Konferencijoje dalyvavo 88 mokytojai.

50% BIUDŽETO KARIUOMENEI

Naujas japonų ministerių kabinetas, finansų ministeriui pasiūlius, sutiko valstybės biudžetą sumažinti 9%. Tuo būdu biudžetas sudarytas 2.765 milijardų, palyginus su 3.038 milijardų prie paskutinio Hiroto ministerių kabineto. Kariuomenės biudžetas beveik nepakeistas. Jis ir ateityje sudarys apie 50% viso biudžeto. Ministerių kabinetas kartu nutarė žymiai sumažinti Hiroto vyriausybės pragyvenimo reikmenims uždėtus mokesčius. Pagaliau buvo nutarta imtis priemonių užkirsti kelią kainų kėlimui.

Politinuose sluoksniuose manoma, kad, sumažinus biudžetą išlaidas, vyriausybė susitaikins su partijomis. Vis dėlto, čia kalbama, kad vyriausybė yra nusistačiusi parlamentą paleisti, jei partijos vyriausybei darytų naujų sunkumų.

GYVO NEMATĖ

Leitenantas: — Kas iš jūsų matė tanką?

Eil. Dirse: — Aš, tamsta leitenante, atvaizdą mačiau, bet gyvo — ne.

SUSIDOMĖJO

Du eiliniai, ruošdamiesi eiti į operą, kalbasi:

Pirmasis: Žinai, aš šiandien skaičiau laikraštyje, kad astronomai vėl surado naują žvaigždę.

Antrasis: Tai, tur būt, šįvakar ją operoje pamatysime? Mk

TURĖJO ĮSITIKINTI

Būrelis išvargusių kareivių žygiuoja per nežinomą kraštą į vieną miestelį. Pamiškėje prie kelio jie randa besėdintį seną žmogelį. Vyresnysis kareivių klausia:

„Kiek, tėve, beliko iki miestelio?“

Senukas į jį pažiūrėjo nuo kojų iki galvos, bet nieko neatsakė ir kareiviai nužygiavo toliau.

Paėjus kokią porą šimtų metrų, jie išgirdo užpakalyje senį šaukiant ir mojuojant grįžti. Sugrįžus, žmogelis jiems sako:

„Beliko tiktai 20 min. kelio“.

Vyr. kar.: — „Tai kuriems galams negalėjai man pasakyti kada klausiau?“

Senukas: — „Turėjau įsitikinti kaip greitai dar galite žygiuoti. L. D.“

RYTĄ

J. kar. Venckus: — Nebegaliu apsiauti batais.

J. kar. Proškus: — Nemeluok, kojos per naktį negalėjo užaugti. L. D.

LIGONINĖJE

Gail. sesuo: — Pone daktare, šitas ligonis baisiai kledi — mano esąs Eduardas aštuntasis. Ar nereikėtų izoliuoti?

Gydytojas: — Ne, sesele. Tol, kol jis nemano, kad tamsta esi ponis Simpsonienė. L. D.

Gail. sesuo: — Mūsų ligonis, kuris buvo apsinuodijęs alkoholiu, sparčiai sveiksta.

Gydytojas: — Iš ko tamsta sprendžiate?

Gail. sesuo: — Širyti, kai jam daviau putojančių vaistų išgerti, jis man sako: „J sveikata, sesel“.

ARABŲ ĮSMINTIS

Arabai turi labai gražų ir protingą posakį:

— Jei kas tave nuskriaudė, tai atstok ant kelio, kuriuo einama į kapus ir palauk: anksčiau ar vėliau tuo keliu nuėš tavo priešą. Štai tu ir būsi paguostas.

NĖRA VALGYKLOJE DRAUSMĖS

Būrininkas:

— Dešimtas stalas išėik!

Visi kareiviai išėjo, o stalas taip ir pasiliko vietoje. „L.“

PASILINKSMINIME

— Panele Maryte, aš norėsiu su jumis pašokti ir paskutinį šokį.

— Taigi, dabar ką tik tamsta su manim jį šokai. „L.“

KAI PIRMĄ KARTĄ EINAMA Į TEATRĄ

— Ką šiandien rodote?

— Ką norite.

— Tai duokite man vieną „Pajacą“. „L.“

Žurnalistas: Ir ką aš galiu parašyti apie jus į laikraštį, jei aš tokio žmogaus niekada nemačiau ir negirdėjau?

Artistas: Labai gerai. Jūs ir parašykite apie mane, kaip niekada neregėtą ir negirdėtą žmogų.

ŠKOTŲ JUMORAS

Škoto žmona labai sunkiai susirgo. Vyras rengiasi bėgti į artimiausią miestelį parnešti vaistų ir sako:

— Brangioji, jei numirtum prieš mano sugrįžimą, tai nepamiršk užgesinti šviesos.

NETURI LAIKO

Kartą vakarą vienas išsiblaškęs profesorius sėdėjo prie stalo ir rašė. Tuo metu vienas jo vaikas įėjo į kambarį.

— Ko tu nori? — nekantriai paklausė tėvas: aš esu labai užsiėmęs ir manęs netrukdyk.

— Tėveli, aš noriu pasakyti — labanakt.

— Nesvarbu, — atsakė tėvas. — Aš neturiu laiko, pasakysi ryt rytą.

J. P.

Susitikę kareiviai giriasi:

— Žinai, Jonai, vakar smarkiai važiuavau automobiliu!.. Stulpai dviejuose plento šonuose tarytum pavirto ištisu mišku!..

— Tai smulkmena — atsako ramiai antras. Praeitą vasarą motociklu taip smarkiai važiuavau aplink igulos bažnyčią, kad net mačiau užpakaly esantį motociklo numerį... E-s

TRAUKINY

Du kariai traukiniu važiuoja atostogų.

— Po biesais, kaip ilgai tunelis nesi-
baigia, — nekantriai pasako vienas.

— Argi nežinai, kad mes sėdim paskutiniam vagone, — atsako antras.

E-s

TEATRE

Tūlas kareivis nuėjo kartą su drauge į operą. Operai įpusėjus, kareivis sako:

— Žiūrėk, Onyt, koki gražų tembrą turi ana dainininkė.

— Begėdis!.. Geriau klausykis, kaip dainuoja... E-s

ČIUOŽYKLOS NUOTRUPOS

— Jau septynis kartus buvau atsisėdęs.

— Ką! Dar tebesi jaunas kareivis ir jau tiek kartų buvai daboklėje?

— Ne, aš tik šiandien pradėjau mokytis čiuožti.

— Sakyk, kas yra su manim. Kai tik atsistoju, niekaip negaliu pačiuožti.

— O aš, kai tik čiuožiui, negaliu pastovėti. L. D.

— Laivelyje labai pavojinga bučiuotis, — pasakoja pionierius vienai šančiškei, — jis gali susiūbuoti ir apvirsti.

— Ach, žinote, aš esu labai gera plaukikė, — atsako ji. b.

NELAIMĖS AUKA

— Ir galas prigundė mane pernai važiuoti į tą Alytų. Automatrisoje susipažinau su ta ragana, kuri šiandien yra mano žmona.

— A, tai tu, taip sakant, esi automatrisos katastrofos auka.

— Atspėk mįslę: kabo žalia ir cypia.

— Nežinau.

— Nagi tai silkė.

— Juk silkės necypia.

— A, užtat sunkiau atspėti.

— Klausyk Jurgi, mudu esava geriausi bičiuliai kuopoje. Ar turi tu pasitikėjimą paskolinti man penkis litus?

— Pasitikėjimą, drauguži, turiu, bet 5 litų ne. b.

— Bala žino, — guodžiasi Spirgas, — šiąnakt aš visai nemiegojau: verčiausi nuo vieno šono ant kito.

— Nenuostabu, — atsako jam Virbilas, — jei aš vartyčiausi, tai irgi neužmigčiau. b.

— Kas tave sujungė, Juozai, su Maryte? — klausia atsarginio.

— Teisybę sakant, telefono centralinė, nes aš buvau ryšininkas, o ji telefoninkė. b.

Petrukas eina su dėde. Netikėtai jis randa adatą.

— Dėde, — sako Petrukas. — Padaryk man vežimą.

— Vaikuti, na kaip gi aš jį tau padarysiu?

— Mamytė sakė, kad tu iš adatos visada vežimą padarai.

NAUJA PRANCŪZIJOS LAIVŲ STATYBOS PROGRAMA LIGI 1943 m.

Vyriausia prancūzų jūrų karo jėgų taryba parlamentui patiekė vykdyt pradedamos jūrų karo laivų statybos programą. Ligi 1943 m. turi būti pastatyta ir išleista apyvar-ton penki kovos laivai, kiekvienas po 35.000 to ir 10 kreiserių po 10.000 to. Laivyno personalas numatoma padidinti ligi 4000 vyrų ir keleriopai padidinti kuro bei municijos atsargą. Darbininkų skaičius karo laivų dirbtuvėse padidinamas tikslu išplėsti didesnę gamybos tempą. Šios programos vykdymas kas metai pareikalaus po 2,5 milijardų frankų.

TANKAS LIEPSNOSVADIS

Liepsnosvaidžių aprūpintas tankas pirmiausia buvo išmėgintas Etiopijos frontuose. Kaip praktiškas vartoti taktinėse aplinkybėse, įvedamas ir Italijos kariuomenėje. Tankui liepsnosvaidžiui pritaikytas 1935 m. „Fiat-Ansaldo“ tipo lengvasis tankas, kuriame dvigubas kulkosvaidis pakeistas liepsnosvaidžiu. Tanko svoris 3,2 to. Greitis keliais 32 km. Degamos-tepamos medžiagos atsarga 140—150 km kelio. Ilgis 3,15 m, plotis 1,4 m ir aukštis 1,28 m. Įgula sudaryta iš 2 žmonių. Taktinėse sąlygose naudojamas įtvirtinimams ir taikiniams padegti.

PAKEITIMAI FAŠISTŲ MILICIJOJE

Jugoslavų žurnalo „Ratnik“ žiniomis Italija padidino fašistų milicijos legijonus (t. y. pulkų) skaičių iki 150. Legijonas susideda iš 2 batalionų: vienas — jaunųjų fašistų kovos batalionas, antrasis — teritorialinės apsaugos senesnių fašistų. Be to, kiekvienas batalionas turi dar 2 atsargines jaunųjų fašistų kogortas (kuopas).

Žurnalo teigimu italų jaunųjų fašistų (nuo 18 iki 21 m. amžiaus) skaičius dabartiniu metu yra 1.271.000 žm.

STIPRINAMA PARYŽIAUS APSAUGA

Prancūzijos sostinės, Paryžiaus miesto, savivaldybė pasikyrė priešlėktuvinės ir priešcheminės apsaugos reikalams 1.300.000 sterlingų svarų. Iš šios sumos 50.000 svarų skiriama dujokaukėms ir priešipiritiniais drabužiams įsigyti, 70.000 svarų — signalizacijai įrengti, 200.000 svarų — slėptuvėms rengti ir instruktoriams samdyti, 370.000 svarų — degazacijos medžiagoms ir jų sandėliams pasistatyti, 60.000 svarų — vandens tiekimui. Bet daugiausia — net 530.000 svarų atleista ugniagesių ir policijos apsaugos priemonių reikalams, garažų įrengimui ir sandėlių statybai — rašo sovietų žurnalas „Chimija i Oborona“ (1937 m. Nr. 1).

ČEKOSLOVAKŲ KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIO PAREIŠKIMAS VOKIEČIAMS.

Paskutiniu metu vokiečių spaudoje pasirodė daug kaltinimų, kad Čekoslovakijoje buvę įrengti Sovietų Sąjungos karių jėgomis ir Sovietų Sąjungos aviacijai skirti aerodromai. Vokietijos karo attaché plk. Tschunke, kuriam tą dalyką savo laiku buvo pavesta ištirti, pasak vokiečių spaudos, negalėjęs pasiekti jokių vaisių, nes čekoslovakai turėję laiko tuos aerodromus užmaskuoti. Netrukus po to plk. Tschunke miręs, ir klausimas pasilikęs neišaiškintas.

Atsakydamas į tuos vokiečių kaltinimus, nelabai seniai Čekoslovakijos krašto apsaugos ministeris paskelbė tokio turinio komunikatą: „Vokietijos karo attaché plk. Tschunke truputį prieš 1936 m. rudens manevrus atvyko į krašto apsaugos ministeriją ir pareiškė turįs iš patikimų šaltinių žinių, kad rusų kareiviams padedant, Čekoslovakijos teritorijoje statomas Sovietų Sąjungos aviacijai skirtas aerodromas. Vyriausias štabas jį tada patikino, kad tai prasimanymas, ir jam pasiūlė tokį dalyką: jei plk. Tschunke sužinos, kad kokioje nors Čekoslovakijos teritorijos vietoje yra Sovietų aerodromas, jis gali atvykti į ministeriją, ir vienas Čekoslovakų karininkas tučtuojau vyks su juo ten, kur plk. Tschunke nurodys, iš anksto vietos nežinodamas; tuo būdu Čekoslovakija nieko užmaskuoti negalės. Netrukus plk. Tschunke mirė, ne karto nepasinaudojęs proga pasiinformuoti. Toks pat pasiūlymas buvo padarytas ir jo įpėdiniui, tačiau ir tas juo nepasinaudojo“.

Mūsų žygiai

MŪSŲ ŽYGIŲ jau atspausiti abudu tomai. Šiuose ats. plk. J. Petruičio atsiminimuose iš kautynių su bolševikais, bermontininkais ir lenkais rasi daug gyvų žmonių pavardžių, sužinosi kas ruošė ir kuo baigėsi sukilimas Kaune 1920 m., pamatysi katastrofą prie Seinų, Želigovskio puolimą, nepaprastas kovas prie Giedraičių. Reikalaukite visuose knygynuose. Išleido „Žaibo“ b-vė, I ir II tomai kaštuoja po 3 lt.

Kariuomenės leidiniai

Krašto Apsaugos Ministerija. KAIP ELGTIS PER ORINIUS PUOLIMUS. Kariuomenės Štabas, Spaudos ir Švietimo Skyrius. 1937.

Pavojus būti užpultiems prieš lėktuvų gresia kiekvienam metu: prieš orinės pajėgos gali užpulti kraštą, net nepaskelbusios karo. Tad reikia iš anksto, nedelsiant, šiuo pavojumi susirūpinti.

Lėktuvinis pavojus tik tuomet galės būti pašalintas arba žymiai sumažinti prieš orinių puolimų padariniai, jei visi gyventojai tiksliai ir sąmoningai pavartos visas galimas apsaugos priemones. Kai tų priemonių trūksta arba jos nepakankamai tobulos, kiekvienas privalo laikytis paprasčiausių nurodymų, kaip elgtis įvairiais atsitikimais pavojaus metu.

Šiam reikalui dar taikos metu daromi orinių puolimų pratimai. Per pratimus kiekvienas turi elgtis taip, kaip jis elgtųsi tikrojo pavojaus metu. Šiame leidiny duodami nurodymai, reikalingi kiekvienam, kad mokėtų tinkamai elgtis per orinių puolimų pratimus. Iki šiol tokie nurodymai buvo skelbiami privalomuose įsakymuose, kurie buvo išleidžiami prieš kiekvieną pratimą. Tačiau tokius įsakymus galėdavo perskaityti tik tų vietų gyventojai, kuriuose tie pratimai daromi. Bet lėktuvinis pavojus gresia visam kraštui. Be to, perskaityti periodiniuose įsakymuose nurodymus, gyventojai jų visų negali atsiminti.

Šioje knygelėje, prieduose, kiekvienas suras priešlėktuvinės apsaugos įstatymą ir visas šiuo reikalu išleistąs taisykles. Jos nurodys, kaip mūsų krašte tvarkoma priešlėktuvinė apsauga, kurie pareigūnai, kokį darbą jie turės atlikti pavojaus metu ir kurios pareigos skiriamos kiekvienam, kad būtų laiduotas krašto ir visų gyventojų saugumas.

Šitaip nusakoma priešlėktuviniam pavojui rengimosi prasmė ir reikalas knygelės įvade. Tai turi įsidėmėti kiekvienas žmogus ir šia knygele įsigyti pagrindinį supratimą, kaip elgtis lėktuvinio pavojaus metu. Be to, šios knygelės nurodymus pravartu būtų plačiau paaikškinti mokyklose, organizacijose ir t. t.

P. L. P. Karo Mokykla. VIDAUS TVARKOS STATUTAS. A. Panemunė, 1937 m.

Kariuomenės vadai patvirtino naują P. L. P. Karo Mokyklos vidaus tvarkos statutą ir įsakė juo vadovautis.

Šis statutas duodamas kariūnams ir aspirantams.

Statutas apima visus P. L. P. Karo Mokyklos vidaus tvarkos reikalus, nuo kariūno įstojimo iki mokyklos baigimo.

Turinyje: — P. L. P. Karo Mokyklos statutas. Mokyklos statutą vykdyti taisyklės. Pagelbinės priemonės kariūnams mokytis ir auklėtis. Tarnybinių pareigos. Rajono apsauga. Kariūnų — viršininkų pareigos. Ypatingieji pareigūnai. Laisvo laiko sunaudojimas. Kariūnų netarnybiniai santykiai. Atostogų leidimo tvarka, miestan leidimo tvarka, bausmių atlikimo tvarka, popietinis poilsis. Uniforma. Mokyklos rajono ir patalpų priežiūra. Pakeltųjų ir karininkų atsiskaitymo su Karo Mokykla tvarka. Viešojo elgimosi taisyklės.

Su šiuo P. L. P. Karo Mokyklos vidaus tvarkos statutu pravartu būtų susipažinti ir moksleiviams, besirengiantiems į Karo Mokyklą kariūnais bei aspirantais.

MŪSŲ ŽINYNAS. Karo mokslo, karinio rengimo ir auklėjimo žurnalas. Nr. 1. Sausis. XXXII t. XVI metai.

Naujas „Mūsų Žinyno“ numeris yra žymiai persitvarkęs, mažesnio, patogesnio formato, daug aktualios medžiagos. Šia prasme persireformavęs, „Mūsų Žinynas“ eis ir toliau.

Apie „Mūsų Žinyno“ gaires ir, apskritai, karinės spaudos darbo pagrindus vedamajame „Naujuosius metus pradedant“ rašo kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis. Šiame straipsnyje plačiai ir išsamiai nagrinėjama „Mūsų Žinyno“ prasmė, darbo keliai ir programa, „Mūsų Žinynas“ turės:

- 1) sustiprinti mūsų kariuomenės ir mūsų kariškos minties ugdymą, mūsų gyvenimo reikalų svarstymą,
- 2) padaryti žurnalą populiareesnį bendrajai mūsų kariuomenės viršininkų daugumai, t. y. ir jauniems vadams ir

3) duoti skaitytojams daugiau konkrečių žinių ir nurodymų ne tik kariško mokymo, bet ir kariško auklėjimo srityse.

„Mūsų žinyno“ persitvarkymo proga rašo gen. št. plk. Černius „Mano linkėjimas“ ir brig. gen. Pundzevičius „Į gerbiamuosius bendradarbius ir skaitytojus“.

Kiti straipsniai: V. B. — „Taktika ir vadovavimas“, B. J. — „Šaudymo knyga“, mjr. Vitkus — „Dėl komandavimo stažo“, J. Melys — „Dėl technikos specialybės“, V. N. — „Pėstininkų žvalgų parengimas“, lt. Namajūnas — „Kitų kariuomenių taktikos pažinimo svarba“, K. Š. — „Naujas žemėlapis 1:100.000“, lt. Valys — „Žinių rinkimas pėstininkų pulke“, lt. Kauneckas — „Senų kareivių mokymas“, j. lt. Kuzmickas — „Skyrininkų parengimo reikalai“, lt. Gaizutis — „Šaudymo mokymas prancūzų pažiūromis“, Srčk. — „Grupės manevro vykdymas“, J. D. — „Torpediniai kateriai ir jų uždaviniai“.

Mokslinė apžvalga. Karinė kronika. Kritika ir bibliografija.

Naujieji leidiniai

Kazys Plačenis. „PULKIM ANT KELIŲ“. Romanas. I, II tomai. Išleido „Spaudos Fondas“. I tomas 200 psl., kaina 2,50 lt.; II t. — 160 psl., kaina 2 lt.

Kazio Plačenio vardas literatūroje jau žinomas. Prieš kelerius metus su Kapniu yra parašę novelių rinkinį „Du“. Be šių K. Plačenis ne kartą su savo novelėmis yra pasirodęs periodinėje spaudoje. Šis veikalas tai pirmas rašytojo bandymas naujoje literatūros srityje — romane. K. Plačenis iš karto griebėsi lengvo uždavinio — biografinio, epochinio romano. Tai svarbi romano rūšis, nes šios rūšies veikalai plačiuose skaitytojų sluoksniuose išpopuliarizuoja žymiuosius asmenis, padaro juos realesnius, labiau suprantamus. Tačiau, tokiam veikalui sukurti nepakanka literatūrinių gabumų ir lakios vaizduotės, čia dar reikalinga gero vaizduojamos epochos pažinimo. O tai pasiekama tik jos studijavimu. Gerai nepažįstant aprašomos epochos iš veikalo personažai bus bekūnės alegorinės asmenybės.

Kaip gi toks uždavinys pavyko K. Plačeniui? Savo veikalo herojų jis pasirinko rytų aukštaičių tarpe dar ir dabar nevysai užmirštą asmenį — kunigą Strazdelį. Šio populiarus, įdomaus asmens, istorinių faktų galima nemažai rasti mūsų literatūros istorijoje. Rašytojas savo romane juos beveik visus ir sunaudojo. Tačiau Strazdelio asmenybės daugiau niekuo neparyškino, nepadarė jo būdą labiau suprantamesnį, nes neįstengė parodyti nei kaip Strazdelio būdas brendė, nei atkurti tą epochą, kurioje Strazdelis veikė.

Jei Strazdelio tipas išėjo šiek tiek realesnis, tai kitų personažų asmenybės vos beapčiuopiamos. Baudžiauninkų galvosena, kalbos, veiksmai neatitinka vaizduojamos epochos žmonių. Kunigai ir dvarininkai nupiešti labai tendencingai, vienašališkai sutirštintomis spalvomis. Kunigai čia perdėm vaizduojami sausais materialistais, lėbauninkais; dvarininkai — visokių žiaurumų įkūnijimas. Tokie personažai psichologiškai neįtikinami.

Dėl viso to „Pulkim ant kelių“ literatūrinis atžvilgiu išėjo gana silpnas. Bet dėl savo turinio, lengvo stiliaus, romanas skaitomas gana lengvai ir jį tenka laikyti įdomiu. „Spaudos Fondas“ už šį romaną paskyrė autoriui premiją.

LIETUVIŠKOJI ENCIKLOPEDIJA. V tomas, XII (LX) sąsiuvinis. 1937. II. 3. Leidėjas „Spaudos Fondas“.

Šiame sąsiuvinį aiškinami žodžiai Damerau — Darbininkų viltis (1409—1528 psl.). Be to, įdėta papildymai (Abramavičius — Dagys).

Šiuo XII sąsiuvinį Lietuviškoji Enciklopedija baigė penktąjį tomą. Tai jau yra gera ir konkrečiai didelio kultūrinio darbo pradžia, žinant sunkumus, ypač ekonominius, su kuriais tenka leidejams susidurti.

Lietuviškosios Enciklopedijos prenumeravimosi bei atskirų tomų kainos yra tokios: I t. papr. popierium — Lt. 44,40, liuksusiniu — Lt. 54.—, II t. papr. pop. — Lt. 40.—, liuks. — Lt. 48.—, III t. papr. pop. — Lt. 36.—, liuks. — Lt. 48.—, IV t. papr. pop. — Lt. 35.—, liuks. — 45.—, V t. papr. pop. — Lt. 35.—, liuks. — Lt. 45.—, VI t. papr. pop. — Lt. 35.—, liuks. — Lt. 45.—, Užsieny, išskyrus Latviją ir Estiją, visi tomai papr. pop. Lt. 41,50, liuks. — Lt. 50,50.

Jaunimo skaitymai Nr. 1. Fr. Hodgson Burnett. MAŽASIS LORDAS FONTLEROJUS. Iš anglų kalbos išvertė St. Kalvaitis. Spaudos Fondas. 1937. 271 psl. Kaina Lt. 2,50.

J. O. Curwood. ŠIAURĖS KLAJŪNAI. Vertė P. Sirutytė-Lastienė. „Dirvos“ b-vės leidinys. 1937. Kaunas—Marijampolė. 252 psl. Kaina Lt. 2,50.

Vysk. J. Pelčaras. KANTRYBĖ. Vertė J. Matulevičius. Šv. Kazimiero d-jos leidinys. Nr. 666. 1936. 133 psl. Kaina Lt. 1,00.

Vyskupas Bougand. IŠPAŽINTIS. Išvertė kun. Kaz. Grinkevičius. Šv. Kazimiero d-jos leidinys. Nr. 669. 1937. 59 psl. Kaina Lt. 0,60.

P. Blot. PASIMATYSIME DANGIJ. Paguodos laišakai. Iš 47-to leidinio vertė P. Jakas. Šv. Kazimiero d-jos leidinys. Nr. 668. 1936. 120 psl. Kaina Lt. 1,00.

POLICIJOS KALENDORIUS 1937 METAMS. „Policijos“ laikraščio leidinys.

Šiame plačiame, 348 psl., kalendoriuje yra labai daug teisiųjų valstybinio bei visuomeninio gyvenimo dalykų: svarbesnieji įstatymai, įstatymų ištraukos, taisyklės ir t.t. Iš karinės srities įdėta šie dalykai. Karinės prievolės įstatymas. Karinę prievolę atliekančių vyrų beturtėms šeimoms aprūpinti taisyklės. Ištrauka iš Karinės tarnybos įstatymo. Kariuomenės reikalams susisiekimo priemonėms tikrinti ir registruoti taisyklės. Karo ryšių karvelių įstatymui vykdyti taisyklių pakeitimas. Orinio puolimo sekėjų būreliams organizuoti taisyklės. Slėptuvėms įrengti taisyklės. Miestų trobesių pastogėms laikyti ir prasidedantiems nuo padegamųjų bombų gaisrams gesinti taisyklės. Nukentėjusiems nuo orinių puolimų gelbėti taisyklės. Karo lėktuvų ženklai. Draudžiamos lėktuvams lėkti oro erdvės sritys.

Šis kalendorius, duodamas daug svarbių teisės sričių žinių, galės būti naudingas kiekvienam, kuriam tenka susidurti su teisiniais kasdienio gyvenimo klausimais.

Galvosūkio Nr. 6 sprendimas

Jonuk, aš jau išrašiau Tau „Kari“. Greit gauši. Lauk! Petras.

Išsprendė: 1) J. St. (Šnč.), 2) P. Plevokas (I p. div. št.), 3) T. Bendinskas (K.), 4) pusk. J. Tamulevičius (kav. št.), 5) V. Pipiras (Jkn.), 6) pusk. P. Plukis (2 ul. p.), 7) pusk. Gelžinis (4 p. p.), 8) Z. Gavelis (1 art. p.), 9) j. p. Verpetinskas (3 p. p.), 10) pusk. M. Anteniškis (4 p. p.), 11) Vl. Reklevičius, 12) j. k. J. Balčaitis (pr. aps. rinkt.), 13) eil. Surošas (II p. div. št.), 14) Bitė Karosaitė (Šnč.), 15) virš. J. Kaklauskas (3 art. p.), 16) pusk. A. Pliauskys (I p. div. št.), 17) pusk. Malinauskas (4 p. p.), 18) Alg. Matukonis (Al.), 19) j. p. Lietuvninkas (3 art. p.), 20) pusk. J. Zapkus (1 p. p.), 21) j. p. Kalvelis (I p. div. št.), 22) J. S. (Šnč.), 23) gr. Ed. Raukšta (4 p. p.), 24) P. Pažemys (Kp.), 25) L. Rasiulis (Kv.), 26) V. Zdanavičius (Gž.), 27) Vl. Magila (Kp.), 28) T. Baltuškaitė (Šm.), 29) Al. Tuinyla (Šnč.), 30) S. Budrevičiūtė (3 art. p.), 31) J. Astrauskas (Nsd.), 32) eil. Aug. Stankevičius (1 art. p.), 33) P. Gečas (A. Pn.)

Galvosūkis Nr. 8

(Vert. 2 tšk.)

